

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI

AÇIK ALAN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YAŞAM
DOYUMUNA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ramazan DİRLİK

Balıkesir, 2016

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI

AÇIK ALAN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YAŞAM
DOYUMUNA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ramazan DİRLİK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU

Balıkesir, 2016

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı'nda 201312501022 numaralı Ramazan DİRLİK'in hazırladığı "Açık Alan Rekreasyon Faaliyetlerinin Yaşam Doyumuna Etkisi" başlıklı yüksek lisans TEZ SAVUNMA SINAVI ile ilgili savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca 31.03.2016 tarihinde yapılmış, sorulan sorular ve alınan cevaplar sonunda tez onayına OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan.....

Doç. Dr. Önder MET

Üye.....

Doç. Dr. İbrahim GİRİTLİOĞLU

Üye.....

Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

25.04.2016.

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN
Müdür

ÖNSÖZ

Günümüz koşullarında bireyler şehrin stresli ve boğucu etkisinden kurtulmak ve fiziksel ve ruhsal açıdan kendilerini yenileyebilmek için doğal alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon kaynaklarına yönelmektedirler.

Bu tez çalışmasının temel amacı; açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumu üzerindeki etkilerini belirlemektir. Ayrıca bireylerin açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılma nedenlerinin ve elde ettikleri faydaların belirlenmesi ve rekreasyon faaliyetlerinden açık alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin bireyler için öneminin ortaya konması da amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana her zaman destek olan, fikir ve görüşleriyle yol gösteren ve çalışmayı hayata geçirmemi mümkün kılan değerli danışmanım sayın Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU'na ve değerli hocam sayın Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU'na, en stresli ve karamsar olduğum zamanlarda bana her zaman umut kaynağı olan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme, bugünlere gelmemde emeği olan Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesindeki bütün hocalarıma ve tez yazım aşamasında yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Balıkesir, 2016

Ramazan DİRLİK

ÖZET

AÇIK ALAN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİ

DİRLİK, Ramazan

Yüksek Lisans, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU

2016, 104 Sayfa

Açık alan rekreasyonu; doğanın bir parçası ve katılımcılar arasında etkileşim yaratabilen ve bireyin tamamen kendi fiziksel, sağlık, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda yaptığı serbest zaman faaliyetleri olarak ifade edilmektedir. Açık alan faaliyetleri; karada, havada ve suda yapılan faaliyetlerin toplamından oluşmaktadır.

Bu tez çalışmasının temel amacı; açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumu üzerindeki etkilerini belirlemektir. Ayrıca bireylerin açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılma nedenlerinin ve elde ettikleri faydaların belirlenmesi ve rekreasyon faaliyetlerinden açık alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin bireyler için öneminin ortaya konması da amaçlanmaktadır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde giriş ana başlığı altında araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları belirtilmiştir. İkinci bölümde araştırma ile ilgili alanyazına yer verilmiştir. İlgili alanyazın bölümü başlığı altında rekreasyon, açık alan rekreasyonu, yaşam doyumu ve ilgili araştırmalar başlıkları incelenmiştir. Üçüncü bölümünde araştırma süreci ve yöntemi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümünde araştırmanın bulgularına ve yorumlamalarına ve son bölümde ise araştırmanın sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Açık alan rekreasyonu, Yaşam doyumu, Rafting.

ABSTRACT

OUTDOOR RECREATION ACTIVITIES THE EFFECT OF LIFE SATISFACTION

DİRLİK, Ramazan

MASTER DEGREE, The Department Tourism and Hotel Management

Thesis Advisor: Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU

2016, 104 Pages.

Outdoor recreation are referred a part of nature and interaction among participants and individuals can create entirely your own physical health, as free time activities in accordance with his spiritual and social interests. Outdoor activities consist of sum to be carried out land, air, and water activities.

The main purpose of this thesis is performed to determine the reasons for individuals to participate in the outdoor recreation activities and their benefits and to determine of effects on life satisfaction of open space recreation activities. In addition it is performed to determine the importance of recreational activities to individuals of the actions undertaken in outdoor.

The study consists of five chapters. In first chapter stated that entries under the heading of research problem, purpose, importance, assumptions and limitations. Literature about research was placed in second chapter. It was examined that related literature section under the heading of recreation, open space recreation, life satisfaction and related researches. General information about the research process and methodology are given in the third section. In the fourth part on the findings of the study and interpretation of the results and the last part of the research and some suggestions.

Keywords: Recreation, Outdoor recreation, Life satisfaction, Rafting.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
2. İLGİLİ ALANYAZIN	5
2.1. REKREASYON	5
2.1.1. Rekreasyon Kavramının Tanımı.....	5
2.1.2. Rekreasyon Talebinin Gelişimi.....	6
2.1.3. Rekreasyonun Özellikleri.....	8
2.1.4. Rekreasyon Faaliyetinin Sınıflandırılması.....	9
2.1.4.1. Mekânsal Açıdan Rekreasyon Çeşitleri.....	10
2.1.4.2. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon Çeşitleri.....	10
2.1.4.3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Rekreasyon Çeşitleri.....	11
2.1.4.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon Çeşitleri.....	11
2.1.4.5. Fonksiyonel Açıdan Rekreasyon Çeşitleri.....	11
2.1.5. Rekreasyon ve Turizm ilişkisi.....	12
2.2. AÇIK ALAN REKREASYONU	14
2.2.1. Açık Alan Rekreasyonu Kavramının Tanımı.....	14
2.2.2. Dünyada ve Türkiye’de Açık Alan Rekreasyonunun Gelişimi.....	15
2.2.3. Açık Alan Rekreasyonu Motive Eden Unsurlar ve Elde Edilen Faydalar.....	19
2.2.4. Açık Alan Rekreasyonunun Turizm İle İlişkisi.....	19
2.2.5. Açık Alan Rekreasyon Kaynakları.....	20

2.2.5.1. Milli Parklar	22
2.2.5.2. Tabiat Parkı	22
2.2.5.3. Tabiat Anıtları	23
2.2.5.4. Tabiat Koruma Alanları	23
2.2.5.5. Orman İçi Dinlenme Alanları.....	23
2.2.6. Açık Alan Rekreasyonunun Etkileri	24
2.2.6. 1. Açık Alan Rekreasyonunun Doğal Çevredeki Etkileri	25
2.2.6. 2. Açık Alan Rekreasyonunun Ekoloji Üstüne Etkileri	25
2.2.6. 3. Açık Alan Rekreasyonunun Sosyal Çevredeki Etkileri	27
2.2.7. Açık Alan Rekreasyonu ve Çevre Bilinci.....	29
2.2.8. Açık Alan Rekreasyonunda Risk Yönetimi.....	30
2.2.9. Doğada Gerçekleştirilen Açık Alan Rekreasyon Faaliyet Çeşitleri.....	33
2.2.9.1. Karada Yapılan Faaliyetler	34
2.2.9.2. Kar ve Buz üzerinde Yapılan Faaliyetler	35
2.2.9.3. Suda Yapılan Faaliyetler	35
2.2.9.4. Havada Yapılan Faaliyetler.....	37
2.3.YAŞAM DOYUMU	38
2.3.1. Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramsal Açıklamalar	38
2.3.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	39
2.3.3. Yaşam Doyumu Kuramları	41
2.3.3.1. Amaç Kuramları.....	41
2.3.3.2. Etkinlik Kuramları	42
2.3.3.3. Haz ve Acı Kuramları	43
2.3.3.4. Aşağıdan Yukarıya-Yukarıdan Aşağıya Kuramları	43
2.3.3.5. Bağ Kuramları	44
2.3.3.6. Yargı Kuramları	44
2.3.3.7. Belli Bir Noktaya Erişme Kuramları	44
2.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	45
3. YÖNTEM.....	48
3.1. Araştırmanın Hipotezleri	48
3.2. Evren ve Örneklem.....	49
3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	50
3.4. Veri Toplama Süreci	51

3.5. Verilerin Analizi.....	51
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR.....	52
4.1. Araştırmaya yönelik frekans analizleri.....	52
4.1.1. Araştırmanın Rafting Etkinliğine Katılım Biçimlerine İlişkin Analizler .	54
4.2. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular.....	56
4.3. Ölçeklere İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	57
4.4. Ölçeklere İlişkin Normal Dağılım Analizleri.....	60
4.5. Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi Analizleri.....	63
4.6. Hipotezlerin Testine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....	69
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
5.1. Sonuçlar.....	76
5.2. Öneriler.....	80
KAYNAKÇA.....	82
EKLER.....	92

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Karada Yapılan Açık Alan Faaliyet Çeşitleri	35
Tablo 2. Kar ve Buzda Yapılan Açık Alan Faaliyet Çeşitleri.....	36
Tablo 3. Suda Yapılan Açık Alan Faaliyet Çeşitleri.....	36
Tablo 4. Havada Yapılan Açık Alan Faaliyet Çeşitleri.....	38
Tablo 5. Katılımcılara İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	53
Tablo 6. Rafting Etkinliğine Katılım Biçimlerine İlişkin Sorularla İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları	54
Tablo 7. Katılımcıların Rafting Dışında Açık Alan Rekreasyon Etkinliklerinden Hangilerine Katıldığı ile ilgili Cevaplarının Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Tablo 8. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Tekrar Katılması ile İlgili Cevaplarının Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 9. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılmayı Başkalarına Tavsiye Etme Durumlarına İlişkin Cevaplarının Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 10. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılma Nedenlerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları	58
Tablo 11. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılarak Elde Ettiği Faydalara İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları	59
Tablo 12. Katılımcıların Yaşam Doyum Düzeyi ile ilgili Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları	60
Tablo 13. Rafting Etkinliğine Katılma Nedenleri Ölçeğine İlişkin Kolmogorov-Smirnov (K-S) Testi.....	61
Tablo 14. Yaşam Doyum Düzeyi Ölçeğine İlişkin Kolmogorov- Smirnov (K-S) Testi.....	62
Tablo 15. Rafting Etkinliğinden Elde Edilen Faydalar Ölçeğine İlişkin Kolmogorov-Smirnov (K-S) Testi.....	62
Tablo 16. Cinsiyete İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	64
Tablo 17. Medeni Duruma İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	65
Tablo 18. Yaşa İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	66
Tablo 19. Öğrenim Durumuna İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	67
Tablo 20. Mesleğe İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	68

Tablo 21. Gelire İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.	69
Tablo 22. H ₁ İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 23. H ₂ İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 24. H ₃ İçin Regresyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 25. H ₄ İçin Regresyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 26. H ₅ İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 27. H ₆ İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 28. H ₇ İçin Regresyon Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 29. Hipotez Sonuçları Tablosu.....	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Açık Alan Rekreasyonundaki Riskler ve Etkileşimler.....	32
--	----

1.GİRİŞ

Günümüzde endüstri ve teknoloji alanındaki gelişmeler insan yaşantısını kolaylaştırırken bir takım problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu gelişmelerden kaynaklanan plansız ve çarpık kentleşme kişileri fiziksel, ruhsal ve sosyokültürel yönden olumsuz etkilemektedir. Kentleşme olgusunun hızlı bir gelişim içerisine girmesi ve kalabalığın da etkisiyle kentler yaşanması zor ve yorucu alanlar haline dönüşmektedir. Kentin bunaltıcı hayatından kaçmak isteyen kişiler iç dünyasını doyuma ulaştırmak için türlü eylemlere yönelmektedir. Bu eylemler, kişinin iş hayatından arda kalan boş zamanlarında sevdiği bir işle uğraşması biçiminde olabilmekte ve kişileri fiziksel ve ruhsal açıdan yenilemektedir. Kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan yenilenmesini sağlayan serbest zaman eylemleri, rekreasyon kavramı ile tanımlanmakta ve açıklanmaktadır (Yılmaz, 2006: 124, Sürat vd., 2014: 332). Aynı zamanda teknolojik gelişmelerin ve makineleşmenin etkisiyle iş yükü hafiflemektedir. Çalışma koşullarının eskisine oranla daha iyi olması insanların dinlenme ve eğlenme için ayırdıkları boş zamanlarının da artmasına neden olmaktadır. Boş zamanı artan bireyler istek ve arzularına göre farklılıklar gösteren rekreasyonel faaliyetlere yönelim göstermektedir. Rekreasyonel faaliyetlerde görülen hızlı gelişme ve değişimler, bu faaliyetlerin yapıldığı kaynaklara yönelik talepleri artırmaktadır. Bireyler doğada bulunan açık alan rekreasyon kaynaklarına ruhsal, zihinsel ve bedensel rahatlama, günlük hayatın stresli, disiplinli ve sıkıcı etkisinden kurtulmak, dinlenme, hoşça vakit geçirme ve yenilenmek amacıyla daha fazla yönelim göstermektedir. Bu durumda kişiler, açık alan rekreasyona ulaşmak isteğiyle, bir parçası olduğu fakat koparıldığı doğaya kısa süreli de olsa dönmenin yollarını aramaktadır. Toplumun ve kişilerin doğa ile fiziksel ve ruhsal yenilenme amacına yönelik farklı türdeki ilişkiler sonucu oluşan ve günümüzde önemi uluslararası boyutlara ulaşmış bulunan açık alan rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanmasında doğal kaynakların başında ormanlar, tahrip edilmemiş doğa parçaları ve doğal niteliğini muhafaza etmiş alanlar gelmektedir (Şimşek ve Korkut, 2009: 316, Ardahan ve Lapa, 2010: 1330, Akyüz vd., 2014: 883).

1.1. Problem

Açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin yaşam doyum düzeyleri üzerinde katıldıkları bu faaliyetlerin etkili olup olmadığı bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu tez çalışmasının temel amacı; açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyum üzerindeki etkilerini belirlemektir. Ayrıca bireylerin açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılma nedenlerinin ve elde ettikleri faydaların belirlenmesi ve rekreasyon faaliyetlerinden açık alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin bireyler için öneminin ortaya konması da amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılacaktır.

- 1.** Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile elde ettikleri faydalar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2.** Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3.** Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4.** Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 5.** Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 6.** Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 7.** Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Önem

Şehirlerdeki kentleşme ve endüstrileşme ile birlikte artan negatif uyarıcılardan uzaklaşmak, eğlenme, dinlenme ve yenilenme gibi çok fazla gerekçeyle doğada olma ve doğa sporlarını talep etme arzusunun da içine alan açık alan rekreasyon ihtiyacı ile kişiler daha çok doğada olmayı istemektedirler. Açık alanda yapılan rekreasyonel bir faaliyete katılan bireyin öznel iyi olma durumunu bu etkinlikten aldığı hazzın olumlu ya da olumsuz sonuç çıkarımına göre etkilemektedir.

Rekreasyon faaliyetleri kişilerin yaşamlarında mutlu olabilmesi ve/veya yaşam doyumu elde edebilmesi için önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle boş zaman etkinliği olarak da bilinen bu faaliyetler; kapalı alanda ya da açık alanda, pasif ya da aktif katılımla, ücretsiz ya da ücretli, başkasının ya da kendisinin ürettiği birçok faaliyeti içine almaktadır. Çoğu kişi bu faaliyetlere katılım gösterdikleri için rekreatif yaşamlarını iş yaşamlarından daha mutlu edici bulmaktadır (Ardahan ve Turgut, 2013: 1552).

Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin insanların yaşamlarında dinamik bir role sahip olduğu, fiziksel, zihinsel, sosyal başarının ve kişisel hayatındaki bütün mutluluğun bu faaliyetlerle ilişkili taraflarının bulunduğu ve onlara göre tanımlanan ve/veya tanımlanmayan, bilinen ve/veya bilinmeyen bütün beklentilerin tatmin olması, kişilerin yaşam doyumlarını olumlu etkilemektedir. Önceki yapılan araştırmalardan da elde edilen bulgulara göre kişilerin faaliyetlere katılmaları ile boş zaman tatmini arasında anlamlı ve olumlu yönlü bir ilişki olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmada da rafting etkinliği örnek alınarak açık alan rekreasyon faaliyetleri ile yaşam doyumu arasında bir ilişkinin olduğu varsayılmıştır. Bu sebepten dolayı bu çalışma önem arz etmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın amacına uygun olarak açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumu üzerine etkisi olup olmadığının saptamaya yönelik olarak oluşturulan anket formunun, araştırmaya katılan yerli turistler tarafından doğru ve tarafsız bir şekilde doldurulacağı varsayılmaktadır.

Araştırmada Antalya'ya gelen yerli turistlerin seçilmesinin sebebi, Antalya Beşkonak mevki Köprülü Kanyon Milli Parkı bölgesinin açık alan rekreasyon etkinliklerinden rafting etkinliğinin diğer bölgelere göre daha yüksek oranda tercih edilmesi ve Antalya'nın birçok açık alan rekreasyon faaliyetini içerisinde barındırmasından kaynaklanmaktadır.

Antalya'ya gelen yerli turistler içerisinden ulaşılabilen 410 kişiden oluşan örneklemin evreni temsil etmekte olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu alışma ulaşılabilen alanyazın içerisindeki kaynaklarla sınırlıdır. Araştırma ise Antalya ili Beşkonak mevki Köprülü Kanyon Milli Parkı bölgesine rafting etkinliğine katılmak için gelen yerli turistlerin anketlere verdikleri cevaplar ile sınırlandırılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Rekreasyon; stres ve olumsuz çevresel koşullardan etkilenen bireyin zorunlu ihtiyaçlar dışında kalan boş vaktinde gönüllü olarak beden ve ruh sağlığını yeniden kazanmak, korumak ve aynı zamanda zevk ve haz alarak eğlenmek amacıyla gerçekleştirdiği etkinlikler olarak ifade edilmektedir (Koçyiğit ve Yıldız, 2014: 213).

Açık alan rekreasyonu; bireyin boş vaktinde kendini fiziksel, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda tamamen doğanın bir parçası olan suda, karada ve havada gerçekleştirilen, katılımcılar arasında etkileşim yaratabilen boş zaman faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Ardahan ve Lapa, 2010: 1329).

Yaşam doyumunu; bireylerin yaşama bakışları, yaşamdan beklentileri ve bunların karşılanma düzeylerinin neden olduğu psikolojik durumlar kişinin mutluluğunun ve refahının öznel ve açık bir değerlendirmesidir (Yılmaz ve Altınok, 2009: 456, Kbilay, 2013: 43).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

İlgili alanyazın bölümünde rekreasyon, açık alan rekreasyonu ve yaşam doyumu ile ilgili bilgiler açıklanmaktadır.

2.1. REKREASYON

Rekreasyon günümüzde birçok anlamın yüklendiği ve kapsamına çok çeşitli aktivitelerin alındığı günlük hayatta sıkça kullanılan bir kavramdır. Bu kavram ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Aşağıda yer alan bölümde bunlardan bazıları üzerinde durulmaktadır.

2.1.1. Rekreasyon Kavramının Tanımı

Rekreasyon, kelime anlamı olarak, dinlendirmek, eğlendirmek, canlandırmak, hayat vermek anlamına gelen (İngilizce; recreate, Fransızca; recréer) fiillerin isim şeklidir (Sağcan, 1986: 5). Rekreasyon genel olarak boş zamanları değerlendirme anlamını vermek için kullanılsa da kişilerin ya da grupların boş zamanlarında kendi istekleriyle katıldıkları, kişinin özgür zamanında, zevk almak ya da bazı fiziksel, toplumsal ve duygusal davranışları kazanmak için yaptığı etkinlikler veya deneyimlerdir (Kılbaş, 2001: 14). Modern anlamda bir sosyal kurum, bilgiler topluluğu ve profesyonel bir çalışma alanı olarak rekreasyon; işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, bireyin birçok önemli ihtiyacını karşılayan, mutlu ve dolu bir yaşam aracıdır (Karaküçük, 2008: 60). Rekreasyon kişilerin beğenisi bakımından doyurucu, ruhsal ve fiziksel yenilenme amacını taşıyan, aynı zamanda kişinin ekonomik, kültürel, sosyal ve fizyolojik olanakları ile bağımlı serbest zaman kullanımlarını içeren eylem veya eylemler olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple rekreasyon, kişide doyuma ve iyi olmaya doğru gelişen bir duygudur. Bu duygu üstünlük, canlılık, güçlülük, başarı, kabul görme, bireysel değer ve zevk almadan oluşmaktadır (Kılbaş, 2001: 14). Rekreasyonda kavramında ana amaç dinlenmek ve enerji toplamaktır (Akten, 2003: 116). Rekreasyon insanların, kısıtlı yaşam süresinin zorunlu davranışlar dışında kalan dilimde (boş zamanda), kendi istekleriyle katıldıkları ve doyum sağladıkları faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Hazar, 2003: 21).

Rekreasyon, insanın kişiliğine uygun ve gerçekleştirmekten zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılım göstererek, günlük hayatın sıklığından uzaklaşmak ve diğer insanlarla iletişim kurarak toplumsal bir kişilik kazanması olarak da açıklanmaktadır (Adiloğları, 2007: 14). Türk Dil Kurumu'na göre rekreasyon, “bireylerin serbest zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile kendi istekleriyle katıldıkları faaliyetler” ve “bir bölgeyi insanların eğlenmek ve dinlenmek amacıyla kullanım sağlayabilecekleri bir şekle dönüştürmek” olarak iki farklı şekilde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2012). McLean, Hurd ve Rogers (2005)'te rekreasyon kavramını çok farklı şekillerde tanımlayarak, her boyutta açıklamaya çalışmışlardır. Genel bir tanımlama ile rekreasyon “kamusal, yarı kamusal ve özel girişimlerin vasıtasıyla küresel ölçekteki doğal park, kent, kasaba ve ülkelerdeki; toplum merkezleri, su parkları, eğlence alanları, spor alanları ve parklarda yapılabilen etkinliklerin tamamı”dır.

Kapsamlı bir tanım yapıldığında rekreasyon, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı ve olumsuz çevresel koşullardan etkilenen insanların, beden ve ruh sağlığını yeniden kazanmak, korumak ve devamlılığını sağlamak, aynı zamanda eğlenmek ve kişisel doyum sağlamak maksadıyla çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan boş zamanı içinde, kendi isteğiyle gönüllü olarak katıldığı, bireysel veya grup içinde yaptığı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Adiloğları, 2007: 15).

Kuşkusuz, yukarıda yapılan tanımların tamamı rekreasyon kavramını tam anlamıyla izah edememektedir. Bu anlamda, rekreasyon, günümüzde insan deneyimlerinin önemli bir biçimi, ödüllendirilmesi, devlet sorumluluğu ve ekonomik alandaki gelişmenin ışığında, teknolojik alanda görülen gelişme ile bütünleştirildiğini ifade etmekte fayda vardır. Özellikle postmodernizm sonrası, bu gelişmelerin rekreasyon kavramının sınırlarının devamlı olarak değişimine neden olmakta ve net bir tanımının yapılmasına engel olduğunu belirtmek gerekmektedir (Metin vd. 2013: 5025).

2.1.2. Rekreasyon Talebinin Gelişimi

Tarih boyunca çalışma zamanı bireyleri yıpratırken, çalışma dışı zaman ise bireyin kendisi için bir şeyler yaparak, yenilenmesine, güç tazelemesine ve hayata yeniden başlamasına imkân vermiştir. Bu sebeple bireyler çalışma zamanına

verdikleri önemin yanı sıra çalışma dışı zaman kullanımına da ayrı bir önem vermektedirler. Çalışma dışı zamanın kullanımı rekreasyon kavramını ortaya çıkarmış ve insanlar ilerleyen zamanda bu kavramı daha da geliştirerek zenginleştirmiştir (Soyer vd., 2003: 102).

Türkiye Cumhuriyetinin kurulması, Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Tatil kavramının çalışan kesim ile birlikte toplumda yaygınlaşması, gelir düzeyinin artması, ulaşım ve haberleşmedeki yenilikler, eğitim imkanlarının artması, dışa açılma gibi sebepler, çalışma dışı zaman içinde serbest zamanın kullanılması ve değerlendirilmesinin gerekliliği sonucunu ortaya çıkarmıştır (sportmen703.blogcu.com) .Karaküçük (2005: 102) rekreasyonun ortaya çıkmasının nedenlerini sosyal ve ekonomik faktörleri dikkate alarak sıralamıştır. Bunlar;

- Ekonomik verimlilik ve çalışma şartlarındaki gelişimler
- Gelir düzeylerinin artması,
- Kentleşme,
- Nüfus oranındaki artış ve hareketlilik,
- Teknolojideki değişim,
- Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklamlar ve propagandalar,
- Kültürel etkiler,
- Eğitim seviyesi,
- Çevre bilinci,
- Yeni sağlık bilincindeki değişimler ve istekler,
- Değerlerdeki değişimler,
- Siyasal otorite ve diğer kurumların etkileri,
- Eğlence hareketinin etkisi,
- Doğal zenginliklerin etkisi,
- Mobilite,
- Araç-gereç ve malzemenin teşviki ve
- Rekreasyonel merkezlerin ve rekreasyon işletmelerinin yaygınlaşmasıdır.

2.1.3. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonun birçok araştırmacı tarafından kabul görülen bazı temel özellikleri bulunmaktadır. Bunlar rekreasyonu, diğer etkinliklerden ve kavramlardan ayıran en belirgin özellikler olarak kabul edilmektedir. Çeribaşı (1994: 2-3), Hacıoğlu vd. (2009, 31-33), Hazar (2003: 27-29), Karaküçük (1999: 66-74), Koyuncu (2012: 24) ve Yaylı vd. (2014: 54-59,) rekreasyonun özellikleri aşağıdaki şekilde sıralamaktadırlar.

- Rekreasyon; insanların boş zamanda katıldıkları etkinliklerdir. Bu faaliyetler; yüzme, gezi ve çeşitli spor aktivitelerinden oluşabilmektedir.
- Gönüllü katılımı gerektiren, doyum sağlayıcı (eğlendirici, hoşça vakit geçirici, mutlu edici, dinlendirici, hoşnut edici) etkinliklerdir. Bunlar ilgi ve isteğe göre seçilen etkinliklerdir.
- Çalışmanın tam karşıtıdır. Çalışılmayan zamanla ilgilidir.
- Tembellik değildir. Fiziksel, zihinsel ve ruhsal güç kazanma amacıyla kişinin ya da gurupların; kültürel, sosyal, ekonomik, fizyolojik imkanları ile bağımlı olarak, serbest zamanlarında katıldıkları faaliyetlerdir.
- Düzensiz ya da aşırı şehirleşme, çevre kirliliği, yoğun çalışma ve yaşam şartlarından yıpranan bireylerin; fiziksel, zihinsel ve ruhsal güç kazanarak yenilenmek için katıldıkları faaliyetlerdir.
- Rekreasyon; mekan, zaman ve bireyler açısından sınırlamalara tabi değildir. Her serbest zaman diliminde ve her mekanda gerçekleştirilebilecek olması, rekreasyonun anlamını genişletmektedir.
- Rekreasyonel faaliyetler esnektir, bu sebeple de her ortam ve şartlarda yapılabilmektedir.
- Rekreasyonel faaliyetler evrenseldir, yani bütün bireyler için ortak bir lisani oluşturmaktadır.
- Rekreasyon neşe ve haz sağlayan bir faaliyettir. Birey bu faaliyetlere katılarak mutlu olmaktadır. Zaten faaliyete katılmaktaki esas amaç da bu faaliyetin yapıldığı süre zarfında anlık tatmini yakalamak ve yapılan faaliyetten zevk almak, bedensel ve ruhsal doyuma varmaktır.
- Rekreasyon, bireyin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine olanak sağlayıcı faaliyetler içermelidir.

- Rekreasyon, toplumun manevi değerlerine, törelerine ve geleneklerine uygun olmalı ve sosyal değerlere zıt düşmemelidir. Rekreasyonel faaliyetlerin en fazla tasvip ve kabul gören özelliği, ahlaki ve toplum kurallarına uygun olmasıdır. Bu anlayışa göre kişi boş zamanların kendisine yararlı olabilecek faaliyetlerle değerlendirmektedir.
- Rekreasyon, bir faaliyet gerçekleştirilirken, ikinci veya daha çok faaliyete ilgi duyma ve onları gerçekleştirme olanağı vermektedir. Örneğin, doğa yürüyüşü yapan bir bireyin aynı zamanda kuş gözlemciliği yapması gibi.
- İnsanın doğa ile uyumunu pekiştirmektedir.
- Rekreasyon faaliyetleri rekreasyonistler tarafından üstlenilmektedir.
- Rekreasyon eylemi, planlı ya da plansız, beceri sahibi bireylerle ya da beceri sahibi olmayan bireylerle, organize veya organize olmamış alanlarda yapılabilmektedir.
- Rekreasyonel faaliyetler, bireylerin boş zamanlarını zevk alarak geçirmelerini, iş dışında daha farklı uğraşlarda bulunmalarını, yeni arkadaşlıklar ve dostluklar kurmalarını, başarı duygusunu hissetmelerini, yaratıcılık duygusunu tatmalarını, fiziki açıdan kendilerini sağlıklı hissetmelerini, macera ve yeni tecrübeler edinmesini sağlamaktadır.

2.1.4. Rekreasyon Faaliyetinin Sınıflandırılması

Rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırılmasında esas önemli olan, bireylerin boş zamanları içerisinde rekreatif faaliyetlere katılmasını sağlayan amaçlar, istekler ve hazlar gibi temel belirleyicilerdir (Karaküçük, 2008: 76). Rekreatif faaliyetler bu temel unsurlara göre sınıflandırılabilir gibi mekânsal, amaçsal, işlevsel vb. belirleyicilere göre de sınıflandırma yapılabilmektedir (Karaküçük, 2008: 76, Hacıoğlu vd., 2009: 37, Hazar, 2003: 22). Ancak alanyazın çerçevesinde çizilen ve meydana getirilen sınıflandırmaların yanında esasında rekreatif faaliyetlerin kişiden kişiye farklılık ve çeşitlilik göstermesi muhtemel bir gerçekliktir. Çünkü bireylerin istek ve amaçları bireysel olarak farklılık arz etmesinden kaynaklı olarak dünyada insan nüfusu kadar rekreatif etkinliğin varlığından bahsedilmesi yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu kapsamda kesin bir sınıflandırma ve çeşitlendirme yapmak oldukça

zor olmaktadır. Fakat alanyazında üzerinde fikir birliğine varılmış sınıflandırmalar ışında rekreatif etkinlik alanları şu şekilde sınıflandırılmaktadır (Yaylı vd. 2014: 20).

2.1.4.1. Mekânsal Açidan Rekreasyon Çeşitleri

İnsanların boş zamanlarını değerlendirdiği mekan açısından sınıflama çeşitleri kapalı alan rekreasyonu ve açık alan rekreasyonu olarak iki grupta incelenmektedir (Hacıoğlu vd., 2009: 37, Yaylı vd., 2014: 22, Turgut, 2012: 12).

Açık alan rekreasyonu: Açık alanda gerçekleştirilen her türlü boş zaman değerlendirme etkinliklerine açık alan rekreasyonu denilmektedir (Hacıoğlu vd., 2009: 37). Kapalı alan dışında, tamamıyla açık olan alanlarda yapılan, içerisinde arazi kullanımını ve tümüyle doğa ile baş başa kalarak gerçekleştirilen serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir (Yaylı vd., 2014: 23, Hazar,2003: 22).

Kapalı alan rekreasyonu: Kapalı mekanlardaki ve evlerdeki toplumun kullanımına ayrılmış boş zaman değerlendirme etkinliklerine kapalı alan rekreasyonu denilmektedir (Hazar, 2003: 23). Kapalı alan rekreasyon etkinliklerinin açık alan rekreasyon etkinlikleri kadar doğa ve hava koşullarından etkilenme olgusu yoktur. Çünkü bu tip etkinlikler bireylerin ve toplumların istedikleri zamanda ve mekanda her zaman yapabilecekleri faaliyetlerdir. Örneğin; kapalı mekanlarda yapılan tüm spor etkinlikleri ve ev temelli gerçekleştirilen etkinlikler gibi. (Yaylı vd., 2014: 23)

2.1.4.2. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon Çeşitleri

Bireyin etkinliklere izleyici veya rol alarak katılımlarına göre rekreasyon; aktif (etken) rekreasyon ve pasif (edilgen) rekreasyon olarak ikiye ayrılmaktadır (Hazar, 2003: 22).

Aktif Rekreasyon: Bireylerin etkinliklere aktif biçimde katılım gösterdikleri boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Örneğin; spor yapmak, bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, tiyatro ve gösterilerde aktif rol almak ve seyahat etmek vb. etkinliklerdir (Gül, 2014: 22).

Pasif Rekreasyon: İnsanların rol almadıkları, izleyici olarak katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya

gitmek ve spor müsabakası seyretmek gibi faaliyetler pasif rekreasyona örnek gösterilebilmektedir. Pasif rekreasyonu katılım şekline göre farklı ele almak gerekmektedir. Spor müsabakasını evde televizyondan seyretmekle stadyuma gidip seyretmek arasında fark vardır. Her ikisi de pasif olmasına karşın aralarında derece farkı bulunmaktadır (Karaküçük, 2008: 82).

2.1.4.3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Rekreasyon Çeşitleri

Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek üzere katıldıkları rekreatif faaliyetlerinin türünü ve tipolojisini belirlenmesinde yaş unsuru önemli bir yer tutmaktadır. Katılımcıların veya izleyicilerin yaşlarına göre rekreasyon çeşitlerini, çocuk, gençlik, yetişkin ve 3 kuşak rekreasyonu şeklinde sınıflandırmaktadır (Hazar, 2003: 24, Yaylı vd. 2014: 29).

2.1.4.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon Çeşitleri

İnsanlar, rekreatif faaliyetleri bireysel olarak gerçekleştirebilecekleri gibi birden fazla ya da yığın gruplar halinde de gerçekleştirebilmektedirler. Bu nedenle rekreasyon bireysel ve grup rekreasyonu olarak iki grupta incelenmektedir (Yaylı vd. 2014: 28, Hacıoğlu vd. 2009: 39).

Bireysel (ferdi) rekreasyon: İnsanların bireysel olarak gerçekleştirdikleri boş zaman değerlendirme etkinlikleridir.

Grup rekreasyonu: İnsanların gruplar halinde gerçekleştirdiği boş zaman değerlendirme etkinlikleridir (Hazar, 2003: 24, Hacıoğlu vd. 2009: 39).

2.1.4.5. Fonksiyonel Açidan Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyonu çeşitli fonksiyonlara göre sınıflandırmak da mümkündür. Bunlar;

Ticari Rekreasyon: İnsanların boş zamanlarını değerlendirmede rekreatif hizmet veren kurum ve kuruluşlara belirli bir ücret ödeyerek katıldıkları etkinliklerdir. Ticari rekreasyon etkinliklerine; özel eğlence mekanları, özel spor

alanları ve temalı parklar örnek gösterilebilmektedir (Hazar, 2003: 25, Hacıoğlu vd. 2009: 39).

Sosyal Rekreatyon: Çeşitli şekillerde bireylerin bir araya gelerek yemek yemeleri gibi eylemler sosyal rekreatyon faaliyetlerine örnek gösterilebilmektedir. Bu tip organizasyonlar gelir seviyesiyle ilişkilidir. Gelir seviyesi yükseldikçe sosyal rekreatyon faaliyetlerinde de artış görölmektedir (Karaküçük, 2008: 78).

Estetik Rekreatyon: Pasif bir nitelik taşıyan bu eylemler, daha çok yüksek eğitim ve kültür seviyesinde bireylerin yaptıkları rekreatif faaliyetlerdir (Karaküçük, 2008: 78, Hazar, 2003: 25, Hacıoğlu vd. 2009: 39).

Fiziksel Rekreatyon: Kapalı ve açık alanlarda gerçekleştirilen bütün spor çeşitlerini kapsamaktadır (Karaküçük, 2008: 79).

Sağlık Rekreatyonu: İnsanların tedavi olmak ve sağlığını korumak amacı ile katıldıkları boş zaman değerlendirme faaliyetleridir (Hazar, 2003: 25).

Kültürel Rekreatyon: İnsanların beceri ve bilgilerini arttırmaya yönelik her çeşit rekreatif faaliyetlerdir (Hazar, 2003: 26).

2.1.5. Rekreatyon ve Turizm ilişkisi

Rekreatyon ve turizm arasındaki ilişki özellikle her iki alanın tanımlarında boş zaman ibaresinin geçmesi ile fark edilebilmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen etkinlikler bakımından turizm ve rekreatyon arasında yine yakın ilişkilere söz etmek mümkündür (Yaylı vd. 2014: 85).

Rekreatyon ve turizm genel bir ifade ile insanların hayat kalitesini arttırarak tatmin seviyelerini etkilemede önemli rol almaktadır. Bundan dolayı rekreatyon ile turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisinden söz edilmektedir. Bu sebeple rekreatyon ve turizm arasındaki çelişki ve etkileşimler giderek artan bir ilgi ile araştırmalara konu olmaktadır (Hacıoğlu vd. 2009: 51). Bu anlamda yapılan çalışmalarda, insanların kendi istekleri doğrultusunda kullanabilecekleri boş zamanın yaşam şartlarında önemli bir ihtiyaç olduğu görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu durumun kullanılmaya başlanması ile birlikte günümüzde gelişmekte olan ve çok gelişmiş ölkelerde de rekreatyon faaliyetleri olarak bilinen yeni yaşam biçimleri ortaya

çıkılmaktadır. Bu yaşam biçimlerini etkileyen rekreasyon uygulamaları hem türleri hem de katılım gösteren bireyler bakımından devamlı zenginleşmektedir. İşte, bu rekreasyon etkinliklerinin en önemli aşamasını turizm oluşturmaktadır. Günümüz insanları, sayıları milyonlara ulaşan kitleler halinde, çalışma dışındaki zamanlarında, bilmedikleri yerleri ve toplumları görmek ve tanımak yoluyla dinlenmeyi ve eğlenmeyi tercih etmektedirler. Bu durum çağdaş toplumun yaygın ve etkin bir yaşam biçimi ve kültür ögesi durumuna gelmiştir (Hacıoğlu vd. 2009: 51).

Geniş bir ifade ile turizm, genellikle bir rekreasyonel etkinlik olarak ifade edilmekte ve bireyin sürekli yaşadıkları yer dışında, 24 saati aşan ya da en az bir gecelmeden oluşan, ticari ve politik bir amaç taşımamak koşuluyla, asli amacının dinlenmek ve eğlenmek olduğu, boş zamanların değerlendirilmesine yönelik seyahatlerden ve gittikleri yerdeki konaklamalarından doğan ihtiyaçlarını karşılama, bireyleri kabul etme ve ağırlama olgusudur (Usta, 2009: 7, Yaylı vd. 2014: 85). Ayrıca turizm içinde turistik rekreasyon etkinliklere örnek olarak gösterebilecek bir faaliyetler topluluğu olan animasyon, turizm işletmelerince turistlere sunulan serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Bu özelliği sebebiyle de animasyon turistik rekreasyon kapsamına girmektedir. Bir turistin Antalya’da bir otelde konaklarken, otelin bünyesinde bulunan animasyon bölümünün hazırlamış olduğu tiyatro gösterisine pasif katılması veya gösteride aktif rol alması turistik rekreasyon kapsamına giren animasyon etkinliğine örnek gösterilmektedir. Teknolojik gelişmeler neticesinde çalışma saatlerinin azalması nedeniyle boş zamanların artması, ücretli tatil hakkının yaygınlaşarak sosyal bir hak niteliği kazanması rekreasyon sektörünün oluşmasına, turizmin gelişmesine ve turistik rekreasyonel bir faaliyet bütünü olan animasyon hizmetlerinin öneminin artmasına neden olmaktadır (Hazar, 2003: 8, Yaylı vd. 2014: 86). Hazar (2003: 30)’a göre turizm ile rekreasyon arasında ciddi düzeyde anlamlı ilişkiler mevcuttur. Aşağıda bu ilişkilerden maddeler halinde bahsedilmektedir;

- Rekreasyon ve turizmde doğal ve beşeri değerler kaynak olarak kullanılmaktadır.
- Bir ülkede veya yöredeki bireylerin rekreasyona yönlendirilmesi, turistik rekreasyonun ve iç turizmin gelişmesini sağlayacaktır.
- Rekreatif alanlar (piknik alanları, amfi tiyatrolar, spor tesisleri, konser salonları koşu yolları, vb.) ve buralardaki organize etkinlikler, animasyon hizmetlerine canlılık getirmektedir. Rekreasyon bazen standart ürün paketi içinde yer alan bir animasyon

ürünü niteliği taşımakta, diğer ifade ile turistik ürünün bir halkasını oluşturmaktadır. Örneğin; paket tur kapsamında gidilen bölgedeki festivallerin izlenmesi gibi.

- Rekreatif işletmeler ya da istasyonlar, turistler için boş zaman değerlendirme olanağı yaratmaktadır. Bu sebeple bir bölgedeki cekiçilik, faydalılık ve kolay elde edilebilir olma özelliklerine sahip rekreatif faaliyetler, turistlerin geceleme sürelerini uzatmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar rekreasyon ile turizm arasında yakın ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Her ikisinde de kaynaklar müşterektir ve amaç benzerliği söz konusu olmaktadır. Bir ülkede turizmin gelişmesinde rekreasyonun önemli bir yeri bulunmakta olup rekreasyonun gelişmesi ise doğrudan turizme etki etmektedir.

2.2. AÇIK ALAN REKREASYONU

Açık alan rekreasyonu; katılımcı ve doğanın bir parçası arasında etkileşim yaratabilen ve bireyin tamamen kendi sağlık, fiziksel, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda gerçekleştirdiği serbest zaman faaliyetleri olarak ifade edilmektedir. Açık alan faaliyetleri; karada, havada ve suda (deniz, akarsu, göl) yapılan faaliyetler toplamından oluşmaktadır (Ardahan vd., 2011: 1330).

2.2.1. Açık Alan Rekreasyonu Kavramının Tanımı

Açık alan rekreasyonu, insanların boş zamanlarında kendi istekleriyle katıldıkları, kaynak olarak doğanın kullanıldığı, tesis olsun veya olmasın organize faaliyetlerin düzenlendiği, yarışma anlayışının olmadığı, insanların birbirleriyle ve çevre ile ilişkisinin önemli olduğu, düzenlenmiş ya da doğal alanlarda yapılan rekreasyon türünü ifade etmektedir (Kalkan, 2012: 11).

İnsanların birbirleri ile olan davranışları ve doğayla olan etkileşimlerini konu alan doğal çevrede meydana gelen boş zaman faaliyetlerine açık alan rekreasyonu denilmektedir (Plummer, 2009: 1). Açık alan rekreasyonu, doğal koşullara dönük olarak bireylere daha geniş hareket olanakları sunan, bireylerin fiziksel, psikolojik, duygusal ve sosyal olarak yenilenmesini sağlayan, katıldıkları faaliyet çeşidine göre yetenek ve becerilerini geliştiren rekreasyon çeşididir (Gültekin, 2012: 355). Açık

alan rekreasyonu doğal çevre içinde icra edilmek üzere bir dizi rekreasyon davranışını içinde bulunduran, faaliyetlere göre ise ortamın doğallık düzeyi ve çeşitliliğinin değiştiği bir rekreasyon çeşididir (Viriden, 2006: 309).

Açık alan rekreasyonu insanların birbirleriyle ve doğayla olan etkileşimlerini baz alan, doğal çevrede meydana gelen boş zaman faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu faaliyetlere katılan bireyler kişisel anlamlar ifade eden bu deneyimlerden çeşitli yararlar sağlamaktadırlar. Aile ve arkadaşlar arasındaki ilişkileri güçlendirmede ve yeni arkadaş edinmelerinde yarar sağlamaktadır. Faaliyetlere katılım sosyalleşme sürecine yardımcı olmakta ve bireylerin günlük yaşam rutinlerini yerine getirmelerini kolaylaştırmaktadır. Onların toplumdaki yerinin değerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Bu tür katkılarının yanında bir de saklı duran açık alan endüstrisinin ekonomisi bulunmaktadır. Birçok firma tarafından çok çeşitli ürünler ve sınırsız hizmetler piyasada yer almaktadır. Bütün açık alan faaliyetleri doğal çevrede gerçekleştirildiği için bu işletmeler faaliyetlerin yapıldığı yerlerde işletme kurmakta ve o bölgelerin daha çekici hale gelmesinde katkı sağlamaktadır. Bu da açık alan rekreasyon faaliyetlerinin çeşitlerinin giderek artmasına ve bireylerin daha fazla etkinliğe katılmasına olanak sunmaktadır (Kalkan, 2012: 11).

2.2.2. Dünyada ve Türkiye’de Açık Alan Rekreasyonunun Gelişimi

Bir ülkede rekreasyon ve serbest zaman gibi kavramların canlanabilmesi için uygarlığın ekonomik ve kültürel açıdan gelişmiş bir seviye ulaşması gerekmektedir. Çünkü bireylerin birçoğu için kendilerinin ve ailelerinin hayatlarını garantilemek esas amaçları olmuştur. Bu yüzden de insanlar üst tabakadaki insanlara rahip olma, lider olma veya krallık işlevleri vererek uygarlıklarının doğru bir şekilde gelişmesine izin vermişlerdir. Bu tür özel statülere kavuşan insanların yiyecek sağlama görevleri başkaları tarafından yerine getirildiğinden boş zamanları artmakta bu da onları başka etkinliklere yönelmiştir. Bu etkinliklerden öne çıkan avcılık; kartal, şahin ve atmaca gibi saldırgan kuşlarla avlanma geçmiş zamanlardan günümüze kadar hükümdarlıkların başlıca önemli rekreatif etkinlik şekli olmuştur. Özellikle İngiltere’de 18. ve 19. yüzyılda ortaya çıkan tarım ve sanayi devrimi, varlıklı toprak sahiplerinin ve sanayicilerinin avcılık, atıcılık ve balık avlama gibi açık alan sporlarına yönelmeleri için yeterli ödeme gücüne ulaşmalarını sağlamıştır (Bell,

2001: 2). Yirminci yüzyılın ikinci yarısının sonlarında, artık doğayı ve doğanın ayrılmaz bir parçası olan insanı, hatta tüm yaşamı tehdit eden birçok olumsuz faktör sebebiyle, günümüz insanının toplumsal ve fiziksel çevre koşulları ile denge durumu bozulmaya başlamış, sağlıklı ve mutlu olabilmesi zorlaşmıştır. Bununla mücadele etmek için insanlar sessizliğe ve doğaya yakın bir rekreasyon çeşidine ihtiyaç duymuşlardır (Aslan, 1993: 22). İngiltere’de “resmedilmeye değer” hareketinden sonra manzaraya olan ilginin gelişmesi ve bir moda haline dönüşmesi gezi turlarına olan ilgiyi arttırmaktadır. Şairler ve ressamlar doğayı överken, filozoflar doğa kanunlarını ve doğaya uyumlu yaşam konuları üzerinde düşünmüşlerdir. Manzarayı görmek için Alplere zorlu turlar düzenlenmiş ve daha sonrasında ise İngiliz göller bölgesi, İskoç ovaları, Alman Kara ormanları, Fin göller bölgesi, Niagara şelaleleri ve diğer birçok alan daha moda dinlenme alanları olmuştur. Bu bölgeler tren yolları ile daha ulaşılabilir hale getirilmiştir (Kalkan, 2012: 13).

Sanayi devrimi döneminde orta ve alt kesimler arasında da yeni bir rekreatif talep ortaya çıkmıştır. Kırsal geçmiş nüfusun şehirleşmesi 19. yüzyılda Doğu Amerika’nın ve Avrupa’nın gelişmesini kuvvetli bir şekilde etkileyen yeni endüstrilerin yürütülmesine neden olmuştur. Yüzyılın devamında ise çalışanlar pis ve dumanlı gecekondularını sorgulamaya başlamış ve bu fakir çevreden kaçmak için daha fazla özgürlük istemişlerdir. Manchester ve Sheffield gibi şehirlerde bireyler bir araya gelerek kulüp benzeri örgütler kurmuşlar ve hafta sonları yürüyerek veya bisikletle kırsal alanlara doğru turlar düzenlemişlerdir. Bu insanlar kırlarda rahatça dolaşma özgürlüğü istemişler ve bu durum arazi sahiplerinin ilgi alanları ile çatışmıştır. 1920’lerde ve 1930’larda İngiltere’de, Avrupa’da ve Amerika’da açık alan rekreasyonu insanlar için yerleşik bir eğlence haline gelirken; trenle, otobüsle veya karavan ile yapılan turlar, piknikler ve yürüyüşler, bot gezintisi, yüzme ve doğa çalışmaları yaygın bir durum halini almıştır (Bell, 2001: 2).

Açık alan rekreasyonu II. Dünya Savaşı sonrasında batı toplumlarında görülmeye başlanmış, özellikle 1950’lerden sonra ekonomik refahla artışa geçmiştir (Jensen ve Guthrie, 2005: 37). Bu dönemde kentsel yaşamın baskılarından uzaklaşarak dağlık ve ormanlık arazilerin olduğu açık alanlarda zaman geçirmek, kültürel olarak değer kazanmış; teknolojik gelişmelerle, insanların beceri gerektiren rekreasyonel faaliyetleri gerçekleştirmesi ve arazilere ulaşım imkanları kolaylaştırılmıştır (Olson, 2010: 450).

Kelly'e göre açık alan rekreasyonunun gelişimini sağlayan en önemli unsurlardan biri, açık alanları rekreatif kullanım için açan ve rekreasyonu teşvik eden yönetim yaklaşımı ve politikalarıdır. Yönetimsel uygulamaların gerçekleştiği ilk ülke ABD olduğu görülmektedir. Özellikle kuzey kesimlerde federal hükümet politikalarında, kentsel nüfus için erişilebilir kaynaklar sağlama konusuna oldukça önem verilmiştir (akt. Aşan, 2013: 22). 1958 yılında ise ülkedeki açık alan rekreasyon durumunu değerlendirmek ve gelecek için öneriler geliştirmek üzere Açık Alan Rekreasyon Kaynak İnceleme Komisyonu (ORRRC - Outdoor Recreation Resource Review Commission) adı altında bir federal danışma kurulu kurulmuştur. Kurul, 1962 yılında çalışmalarının sonuçlarını gösteren "Amerika'da Açık Alan Rekreasyonu" (Outdoor Recreation in America) raporunu yayınlamıştır. ORRRC'nin bulguları ve önerilerinin, ülkenin kamu arazileri üzerindeki koruma politikası ve rekreasyon planlama çalışmalarında kalıcı etkileri olmuştur (Olson, 2010: 447). Açık alan rekreasyonu alanında yayınlanan bu rapor dünyadaki ilk bilimsel çalışmadır (Manning, 2000: 122). 1980'lerde çevrecilik hareketlerinin etkisiyle ortaya çıkan doğa koruma örgütleri ve açık alan rekreasyon grupları gibi kuruluşların kurulması ve devletlerin çeşitli politikalarla açık alan destinasyon bölgelerine yatırıma teşvik etmesi insanların bu alanlara yönelmesinde etkili olmaktadır. Açık alan rekreasyon arzının gelişimine bakılacak olursa özellikle son 30 yılda korunan alan ve parkların sayısının arttığı, park ve kamu arazilerini kuruluş yapılarının önemli ölçüde değiştiği görülmektedir (Virden, 2006: 315). Günümüzde doğa koruma ve açık alan rekreasyonunun geliştirilmesi konusu pek çok ulusal ve uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşun varlığı dikkat çekmektedir. Bu kurum ve kuruluşlar arasında; Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF), Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Dünya Korunan Alanlar Komisyonu (WCPA), PAN Parklar, Uluslararası Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi (RAMSAR) ve UNESCO'nun Dünya Miras Alanları ve İnsan ve Biyosfer Rezervi programları vb. kurum ve kuruluşlar yer almaktadır (Aşan, 2013: 22). ülkemizde de çevreyi korumak için birçok kuruluş ülke genelinde hizmetlerini sürdürmektedir. Bunlardan bazıları; Yeşil Barış (Greenpeace), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı (ÇEVKOR), vb. kuruluşlardır (www.denkbilgi.com).

Bir çok uygarlığa ev sahipliği yapmış Anadolu tarihinde çok sayıda açık alan rekreasyon örnekleri görülmektedir. Yakın tarihten söz etmek gerekirse, Osmanlı imparatorluğu dönemindeki açık alan rekreasyon faaliyetleri şu şekilde özetlenmektedir; Osmanlı imparatorluğu döneminde açık alan rekreasyon faaliyetlerinin; özel günlerde düzenlenen mesireler, geleneksel devlet şölen ve törenleri, bağ, kır gezileri, bahçe ve deniz eğlencelerinden oluştuğu görülmektedir. Osmanlı imparatorluğu döneminde bisiklet, polo, kriket, tenis, basketbol, beyzbol, hentbol, voleybol daha çok azınlıkların ve yabancıların rağbet ettiği rekreasyonel sporlar olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, rekreatif faaliyetlerin türlerinde de farklılık ve çeşitlilikler gözlenmektedir. Genellikle yaz aylarında gerçekleştirilen geleneksel yaylaya çıkma, bağa ve bahçeye gitme şeklindeki etkinlikler, 1960'lı yıllardan sonra önemini yitirerek, modanın da etkisiyle deniz kıyılarına gitme şekline dönüşmüştür. Bu dönem aynı zamanda kitle turizminin gelişmeye başladığı dönemdir (Karaküçük, 2008: 305-309).

Açık alan rekreasyonunun günümüz Türkiye'sinde gelişiminde; Gençlik ve Spor Müdürlüklerinin uygulamalarının yanı sıra gerekli donanım ve teçhizat imkânlarına ulaşmanın kolaylaşması, hem kamu kesimi hem de dernek ve öğrenci kulübü gibi örgütlenmeler ile bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok açık alan rekreasyon faaliyetinin gerçekleştirilmesi, dağcılık kulüplerinin yönlendirmeleri, Ülkede görülen ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimler, Ulaşım ve iletişim olanaklarının artması, gelişmişlik ve kentleşmenin artması, geçmişe kıyasla şehirlerde yaşayan insan oranının kırsal kesimde yaşayanlara göre daha fazla olması, kalkınmışlık durumunun eskiye oranla iyileşmesi, önemli doğal arz kaynaklarının yasalar tarafından koruma altına alınması, doğa temelli turizmi destekleyen ve sadece açık alan rekreasyon temalı ürünler sunan işletmelerin kurulması ve sayısının artması, gibi durumların değişmesi bireylerde doğada daha fazla zaman geçirme güdüsünü uyandırmaktadır (Ardahan ve Lapa, 2011, Ardahan ve Kaplan, 2013).

Ayrıca açık alan rekreasyon faaliyetlerinin kültürel ve turistik unsurların zenginliğiyle çeşitlenmesi ve turizm politikalarının da açık alan rekreasyon faaliyetlerinin gelişmesi için 2023 Stratejik Turizm Planlaması kapsamında planlanan ekoturizm uygulamaları, açık alan rekreasyonunu geliştirmesi açısından önem arz etmektedir (Aşan, 2013: 23-25, Akcan vd., 2010: 36).

2.2.3. Açık Alan Rekreasyonu Motive Eden Unsurlar ve Elde Edilen Faydalar

Günümüzde giderek artan kentleşme ve iş yaşantısının genelde kapalı alanlarda geçirilmesi ve yaptıkları işin yoğunluğu bireyleri fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle hayatını kentlerde devam ettirmek isteyen kent insanı, kentlerdeki kapalı mekanlardan uzaklaşmak, rutinden kaçış, gürültüden ve kentsel kirlilikten uzaklaşma, kısa süreli de olsa sorumluluktan kaçma, sıkıntıdan kurtulma, yeni heyecan ve gerilim arayışları ve dinlenme vb. birçok nedenden dolayı ve çevresel uyarıcıların etkisiyle de kısa süreliğine de olsa kendilerini daha iyi hissedeceklerine inandıkları açık alan faaliyetlerine yönelmektedirler. Birçoğunun doğada yapıldığı bu faaliyetlere de yukarıdaki nedenlerden dolayı da gittikçe artan bir arz ve talep durumu söz konusudur. Bu arz ve talebin artmasında; teknolojinin gelişmesi, bu alanda hizmet veren işletmelerin artması, bu tür etkinliklere katılmak isteyen bireylere daha kolay ulaşım olanaklarının sunulması bu alanı daha da çekici hale getirmektedir (Koçak ve Balcı, 2010: 213, Kalkan, 2012: 13).

Yapılan çalışmalarda, açık alan faaliyetlerine katılmanın ekonomik, toplumsal, çevresel ve kişisel faydaları üzerinde durulmuştur. Bunlardan Ardahan ve Lapa'nın (2011) doğa yürüyüşçüleri ve bisiklet kullanıcıları üzerinde yaptıkları bir çalışmada bireylerin açık alan faaliyetlerine katılarak bazı yaralar elde ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu yararlar, kendinin ve başkalarının sorumluluğunu üstlenebilme, sosyalleşme, bireyin kendini mutlu, güçlü, rahatlamış, tazelenmiş ve sağlıklı hissetmesi, yeni şeyler öğrenme, kişilik ve beden gelişimini olumlu etkileme, kendine ve başkalarına olan güveni olumlu etkileme, hayal gücünün artması ve çevre bilincini kazanma vb. yararlarıdır.

2.2.4. Açık Alan Rekreasyonunun Turizm İle İlişkisi

Açık alan rekreasyonu ve turizm günümüzün boş zaman ve tatil aktiviteleri içerisinde geniş bir yelpazeye sahip ve gerçekleştirilme nedenleri benzerlik gösteren kavramlardır. Batılı ülkelerde şehirleşmenin artması ve teknolojinin gelişmesi, sosyal hakların artması gibi nedenlerden dolayı bireylerin boş vakit ve tatil süreleri artmaktadır. Kentleşmenin etkisinden kısa süreli de olsa kurtulmak isteyen bireyler

doğa ile azalan bağlarını artırmak için doğaya yönelmektedir. Bu nedenle birçok insan doğa ve açık alan ile olan bu bağlarını tekrar kazanmak için çeşitli yollar aramaktadırlar. İnsanların doğaya yönelmelerinde; bedensel aktivite, şehir yaşamının stresini azaltmak, temiz hava, doğaya yakın olma, manzaranın tadını çıkarma, doğa yürüyüşü yapma, tırmanma, botanik, kuş gözlemi, doğa bilimleriyle uğraşma, avlanma ve balık tutma gibi çeşitli nedenler etkili olmaktadır. İnsanların serbest zamanlarını değerlendirme şekilleri zamandan zamana farklılık göstermektedir. Ancak genellikle bu bileşenler benzerlik gösterebilmektedir. Şehirden uzaklaşma şansı, yalnız kalmak, doğaya yakın olmak, rahatlamak ve eğlenmek bu bileşenlere örnek olarak verilebilmektedir (Bell, 2001: 1). Yukarıda sıralanan nedenlerden dolayı açık alan rekreasyonu ve turizm arasında doğrudan ilişkilerden söz edilebilmektedir. Çünkü günümüzde devlet teşvikleri ile çalışmalarını devam ettiren birçok kuruluş doğaya yönelen bu insanların ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli politikalar ile sürdürülebilir turizm, eko turizm, termal turizm, deniz turizmi, doğa turizmi, doğa ve kış turizmi, yayla turizmi, golf turizmi, kamp-karavan turizmi ve sualtı dalış turizmi ile rekreasyon faaliyetlerini entegre etmeye çalışmaktadır. Yukarıda sıralanan birçok turizm çeşidinin aslında açık alan rekreasyon faaliyetlerine elverişli olması da turizm ve açık alan rekreasyonunu bir çok ortak yanı olduğunu doğrulamaktadır (Ardahan, 2003: 23).

2.2.5. Açık Alan Rekreasyon Kaynakları

Dünyadaki rekreasyonel kullanım için var olan açık alanların kaynaklarını uluslararası, ulusal, bölgesel, yerel ve diğer kaynaklar olarak ayırıp incelemek daha doğru bir yaklaşım olmaktadır. Dünya üzerinde ortak kullanımda olan genel kaynaklar toprak, su, hava ve yer altı kaynaklarından oluşmaktadır. Bu kaynaklar şunlardır (Cordes ve İbrahim, 2002: 131)

Uluslararası Kaynaklar: Ülke sınırları dışında yer alan, kişilerin bireysel ya da gruplar halinde talep ettiği ya da edebilme potansiyelinin var olduğu rekreasyonel kaynaklardır. Özellikle yüksek gelirli ve üst meslek gruplarından kişilerin kişisel olarak kendilerinin planladıkları ya da ülkelerinden yapılacak bir organizasyona katılmaları veya gidilecek ülkedeki bir organizasyonun satın alınmasıyla oluşan etkinliklerin yapılacağı turistik, sportif veya rekreasyonel değer içeren

destinasyonlardır. ABD sınırları içinde bulunan Niagara Şelalesi, Kızıl Deniz'deki dalış alanları buna örnek olarak gösterilebilir.

Ulusal Kaynaklar: Ulusal kaynaklar ülke sınırları içerisinde rekreasyonel değer taşıyan bütün destinasyon kaynaklarından oluşmaktadır. Her ülkenin, coğrafi konumu, etkinlik şekilleri ve kendine ait değerleri, bu kaynakları oluşturmaktadır. Ulusal anıtlar, federal kaynaklar, ulusal ormanlar ve ulusal parklar, ulusal kaynaklara örnek olarak verilebilir.

Bölgesel Kaynaklar: Bölgesel kaynaklar bireyin yaşadığı yerin yakınındaki kısa sürede ulaşılabilen yerlerdir. Örneğin Türkiye'de Balıkesir ili için Ege Bölgesinde yer alan coğrafi alan bölgesel kaynak olarak kabul edilebilir.

Yerel Kaynaklar: Yerel kaynaklar kent içerisindeki halkın rekreasyonel etkinlikler için kullanabileceği açık alanları kapsamaktadır. Örnek olarak, kent içindeki parklar ve doğal ağaçlık alanlar, kent merkezinin içindeki ve etrafındaki çekici doğal yöreler, günlük veya hafta sonu rekreasyonuna olanak sağlayan doğaya uygun tesisler yerel kaynaklardır (Uğurlu, 2005).

Diğer Rekreasyon Kaynakları: Yukarıda açıklanan açık alan rekreasyon kaynaklarının tümünde devletler kaynakların sahibi veya destekçisidir. Bunların dışında kişilerin sahip olduğu açık alan rekreasyonu için kullanılan araziler ve kaynaklar da bulunmaktadır. Bunlar; kişisel kaynaklar, özel organizasyon kaynakları, yarı halk organizasyon kaynakları, endüstriyel ve iş kaynakları, ticari rekreasyon kaynakları şeklinde gruplandırılmaktadır.

Kentsel mekânlardaki açık alan rekreasyon kaynaklarının yetersiz olması sebebiyle kent insanı, kent dışındaki açık alan rekreasyon kaynaklarına yönelim göstermektedir. Özellikle sahip olduğu doğal, görsel ve kültürel değerleri sebebiyle ormanlık alanlar en fazla talep gören açık alan rekreasyon kaynaklarının başında gelmektedir. Ülkemizdeki ulusal ve uluslararası seviyede olağanüstü özellikler barındıran kültür ve tabiat varlıklarıyla önemli savaşları simgeleyen alanların koruma ve kullanım dengesini sağlanarak, gelecek kuşaklara olduğu gibi miras bırakılmaları için değişik statülerde korunan alanlar tesis edilmektedir. 20.7 milyon hektarlık ormanların yaklaşık %3'ü (tabiat parkı 69.300 hektar alanı, milli parklar 686.600 hektar alanı, orman içi dinlenme alanları 15.946 hektar alanı) rekreasyonel amaçla

kullanılmaktadır. 1983 yılında yürürlüğe giren yasayla milli parklar, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları ve tabiat anıtları olmak üzere 4 korunan alan tanımı yapılmıştır. 1983 yılında yürürlüğe giren yasa ile yasal olarak, orman rejimi içerisinde kalan ve rekreasyonel amaçlı kullanılan alanlar tabiat parkları, milli parklar, tabiatı koruma alanları ve orman içi dinlenme yerleri olarak belirlenmiştir (Akten, 2003: 116, Çetinkaya, 2008: 25).

2.2.5.1. Milli Parklar

Doğal alanların tahrip edilmesi, bilinçsiz ve kaçak avlanma sonucu canlıların hızlı bir şekilde yok olması, “milli park” kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Milli park kavramı, yok olma tehdidi altındaki doğal alanların korunması için yasal bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Kısa bir süre içerisinde benimsenen bu ifade neticesinde doğal olarak koruma altına alınacak alanlar belirlenmiştir. Bu tür alanlar için fiziksel sınırların çizilebilir olması, korunacak alanların sınırlarının tespitini kolaylaştırmakta, kontrollü ve planlı eylemler için olanak sağlanmıştır (Bilir, 2012: 3). Milli park tanımı, 1948 yılında doğal çevreyi, yabani hayatı ve biyolojik çeşitliliği korumak amacıyla kurulmuş bir örgüt olan Dünya Koruma Birliği (IUCN)’nce yapılmıştır. Türkiye’nin de 2004 yılında üye olduğu IUCN’e göre milli parklar; bir ya da birden çok ekosistemin ekolojik bütünlüğünü bugün ve gelecekteki nesiller için korumak, doğal çevrenin sömürülmesini ve tahribini engellemek ve çevreyle uyumlu biçimde eğitim, bilim, ziyaretçi ve rekreasyon faaliyetlerinin gelişimini tesis etmek amaçları için ayrılan (kara/deniz) doğa parçalarını ifade etmektedir (www.iucn.org). Türkiye’deki milli parkların sayısı 01.07.2015 tarihinde yapılan güncellemeye göre 40 adet olduğu görülmektedir. Türkiye’de bulunan milli parkların listesi Ek 1’de verilmektedir (www.milliparklar.gov.tr).

2.2.5.2. Tabiat Parkı

Milli parklardan farklı olarak, milli ve milletlerarası nadir bulunan sadece tabii kaynak değerleri ile koruma, turizm ve dinlenme alanlarına sahip tabiat unsurlarıdır. Bazı doğa sporları ve doğa aktivitelerinin gerçekleştirildiği yerler olmaları sebebiyle rekreasyonel açıdan da oldukça önemli ve değerlidirler (Kalkan,

2012: 43, www.kultur.gov.tr). Türkiye'deki tabiat parklarının sayısı 01.07.2015 tarihinde yapılan revizyona göre 203 adet olduğu görülmektedir. Türkiye'de bulunan tabiat parklarının listesi Ek 2'de verilmektedir (www.milliparklar.gov.tr).

2.2.5.3. Tabiat Anıtları

Türkiye'de 9.8.1983 yılında kabul gören 2873 sayılı "Milli Parklar Kanunu" 18132 sayılı Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre; tabiat anıtı, tabiat ve tabiat olaylarının ortaya çıkardığı özelliklere ve bilimsel değere sahip, milli park esasları dahilinde de muhafaza edilen tabiat unsurlarıdır. Bu objeler bazen bir şelale, bir kaya, yaşlı bir ağaç, su pınarı ve doğal su havuzu olabilmektedir. Türkiye'deki tabiat anıtlarının sayısı 01.07.2015 tarihinde yapılan revizyona göre 112 adet olduğuna görülmektedir. Türkiye'de bulunan milli parkların listesi Ek 3'de verilmektedir (www.kultur.gov.tr, www.mevzuat.gov.tr, Yılmaz, 2003: 26).

2.2.5.4. Tabiat Koruma Alanları

Eğitim ve bilim açısından önem taşıyan ender, tehlikeye maruz ve yok olmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların ortaya çıkardığı seçkin örnekleri ihtiva eden, eğitim ve bilim amaçlarıyla kullanılmak için ayrılmış, turistik amaçlı kullanılmasına müsaade edilmeyen tabiat unsurlarıdır (www.kultur.gov.tr). Türkiye'de 30.01.2013 tarihinde yapılan güncellemeye göre 31 adet tabiat koruma alanı bulunmaktadır. Türkiye'de bulunan milli parkların listesi Ek 4'te verilmektedir (www.milliparklar.gov.tr).

2.2.5.5. Orman İçi Dinlenme Alanları

Açık alan rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak hedefiyle, içerisinde üstün estetik değerler barındıran orman parçalarının, kamp ve piknik alanı olarak ayrılarak gerekli tesisler ve hizmetler ile donatılmasıyla meydana getirilen tabiat parçaları orman içi dinlenme yerleri olarak adlandırılmaktadır (Kalkan, 2012: 45). Türkiye'deki şehirlerin birçoğu, son derece sınırlı açık ve yeşil alanlara sahiptir.

Giderek daha da hızla artan yapılaşma ve rant kavgaları, bu sınırlı alanların yok olmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, ekonomik oluşları, ulaşım kolaylığı, rekreasyon olanakları ve doğal güzellikleri nedeniyle orman içi dinlenme yerleri, günümüz kentlisi için daha cazip rekreasyon alanları haline gelmiştir. Doğal kaynaklar içerisinde çok önemli bir yere sahip olan ormanlar, içinde sakladığı canlılar için bir barınak, içerisinde bulundurduğu ağaçları ile bir ekonomik değer, sağlıklı yaşam için vazgeçilmez bir ortamdır. Ancak, orman içi dinlenme yerleri yoğun ve yanlış kullanımdan kaynaklanan baskılara ve onarılması mümkün olmayan olumsuz etkilere maruz bırakılmaktadır. Bu etkiler, özellikle kent çevresinde bulunan orman içi dinlenme yerlerinin yetersiz sayıda ve kapasitede olmasından, ziyaretçilerin bu alanları yanlış kullanmasından ya da orman içi dinlenme yerinin yanlış ve eksik planlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu tahrip ve yok olmanın önüne geçebilmek ve gelecek nesillere bu tabiat parçalarını aktarabilmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak için ülkemizde orman içi dinlenme alanlarının tescil, tefrik, tesis ve işletilmesine ait esas ve usulleri, 6831 sayılı Orman Kanununun 25. maddesiyle 2873 sayılı Milli Parklar Yasasına istinaden çıkarılan ve 12.12.1986 yılında 19309 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Parklar Yönetmeliği'ne göre kullanımı sürdürülmektedir. Ormanlık alanlar, diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de rekreasyonel amaçlar için kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'de ormanlık alanlardan söz konusu amaçlar için planlı bir biçimde yararlanmaya 1956 tarihinde "Belgrad Ormanı" ismiyle tesis edilen ilk orman içi dinlenme yeriyle başlanmıştır. Bugün itibariyle, Türkiye'de yaklaşık on bin hektar ormanlık alan, orman içi dinlenme yeri olarak tefrik ve tesis edilmiştir (Korkmaz, 2002: 24, Pak, 2004: 66, Çınar, 2012: 31, www.mevzuat.gov.tr).

2.2.6. Açık Alan Rekreasyonunun Etkileri

Plummer, (2009: 170)'a göre açık alan rekreasyonunun etkileri alternatif turizm çeşitleri adı altında yayılarak artmaktadır. Burada önemli olan açık alan rekreasyonunun etkilerinin boyutlarını saptamaktır. Plummer yapmış olduğu çalışmada bu boyutları üç başlık altında incelenmektedir. Bunlar, doğal çevre üzerindeki etkileri, ekoloji üstüne etkileri ve sosyal çevredeki etkilerdir.

2.2.6. 1. Açık Alan Rekreasyonunun Doğal Çevredeki Etkileri

Açık alan rekreasyonunun büyük bir kısmı doğal alanlarda yapıldığı için ilk olarak, açık alan rekreasyonuna katılım gösterenlerin doğal çevreye verebileceği etkilerin boyutları üzerinde durulmaktadır. Bu etkiler makro ya da mikro düzeyde olabilmektedir. Eğitsel çabalara rağmen bireyler, doğal alanlarda yaptıkları faaliyet sırasında çevreye dolaylı veya dolaysız etkide bulunmaktadırlar. Dolaysız etki, açık alan rekreasyonu etkinliklere katılan kişilerin çevreye çöp atması gibi davranışlarından kaynaklanabilmektedir. Dolaylı etkiye örnek olarak da, yürüyüşçüler için yeni yolların açılması, bu yolların açılabilmesi için ağaçların kesilmesi durumu örnek olarak verilebilir. Açık alan rekreasyon etkinliklerinin türleri ve etkinliklere katılan kullanıcı sayısı da doğal çevreyi etkilemektedir. Reynold ve Elson (1996) tarafından yapılan çalışmada; spor ve aktif rekreasyon etkinliklerinin doğal çevre üzerinde meydana getirmiş olduğu etkiler arasında; motorlu araçlarla yapılan sporlar, gürültü, yaban hayatın rahatsız edilmesi, konaklayan ya da göç eden kuşların ve diğer yaban hayvanlarının rahatsız edilmesi, bitkilerin ezilmesi, erozyon, vb. olaylara neden olabilmektedir. Bu konuda yaban alanlarındaki yöneticiler, ziyaretçilerin çevreye verebilecekleri zararı azaltmak için doğal alanlarda ateş yakmak, bitki örtüsünün tahribini önlemek, oraya yaşayan yaban hayvanların rahatsızlığını en aza indirmek gibi konularda sınırlandırma getirmek istemektedirler. bireylerin isteyerek veya istemeyerek de olsa yaban hayatı üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin en ilgi çekici olanı, orada bulunan hayvanlara iyi niyetle yaklaşan ve hayvanları doğal olmayan yollarla beslemeye çalışan bireylerin, çoğu zaman bu hayvanları rahatsız ettiklerinin ve onların doğal yaşantılarına zarar verdiklerinin farkında olmamasıdır. Bu sebepten dolayı yaban hayatına yapılacak en büyük yarar, onları doğal ortamları ile baş başa bırakmaktır (Ardahan ve Kaplan:2013: 95-96, Demir, 2002: 95, Evert, 1999, Plummer, 2009: 170).

2.2.6. 2. Açık Alan Rekreasyonunun Ekoloji Üstüne Etkileri

Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin doğal çevreye verebileceği etkilerinden ve doğal bütünlüğün zarar görülmesinden endişe edilmeye 1970'lerde başlandı. Uluslararası alanyazına bakıldığında yeni ekolojik paradigma adı verilen bir yaklaşımın, ekolojik farkındalık oluşturmadaki önemi ve ülkelerin sürdürülebilir

gelişimine katkı sağlayacak biçimde çevre eğitiminde kullanılabilirliği temelinde çok fazla çalışma olduğu görülmektedir. Bu konu üzerinde İngiltere’de ve Amerika’da yapılan çalışmalar sonucunda rekreasyon ekolojisi dönemi başlamıştır. Rekreasyon ekolojisi doğal çevrelerde, yabani alanlarda ya da doğada gerçekleştirilen açık alan rekreasyonunun etkileri ile ilgilenmektedir. Rekreasyon ekolojisinin doğasının kapsamı açıklanırken, rekreasyonel ekolojistlerin bu konudaki ilk araştırmalarında bitki örtüsü ve ezilmesi, bütün kaynaklar ve her çeşit rahatsızlık üzerine odaklanmışlardır. Rekreasyon ekolojisi alanı dört ana elementin üzerindeki etkileri içermektedir. Bu elementler;

Toprak: Açık alan rekreasyonun üstünde önemli ve büyük etkiler bıraktığı elementlerin en başında toprak gelmektedir. Toprak üzerinde birçok açık alan rekreasyon faaliyeti yapılmakta ve sürdürülmektedir. Fakat genellikle açık alan rekreasyonu faaliyetleriyle ilişkili değildir. Toprağın üzerinde görünen kirliliğin dışında toprak canlıdır. Canlı organizmalar, taşlar, kayalar, hava, su ve güneşin üremesi ve sürdürülebilirliği arasında bir etkileşim vardır.

Bitkiler: Bitkiler, doğadaki bütün likenleri, yeryüzü örtüsünü, ağaçları, çalılar, çimleri ve yosunları kapsamaktadır. Açık alan rekreasyon etkinliklerinin toprağa göre bitkiler üzerindeki etkileri daha fazla görülmektedir. Bu etkilerden en hızlı ve direk olanın başında ezilme gelmektedir. Rekreasyonun yapıldığı alandaki bitkilerin eninde ve boyunda değişiklikler meydana gelebilmektedir. Ezilme sonucunda bitki türlerinin o bölgede yok olmasına neden olabilmektedir.

Su: Açık alan rekreasyon alanlarında suyun kalitesi henüz en önemli faktör değildir. Suya dayalı aktiviteler için vücudun doğrudan temas ettiği sporlar dâhil, tüketiciler için içme suyu kaynakları da orta derecede önemlidir. Su ekolojisi genellikle su kalitesinin devam ettirilmesi ile ilgili parametrelerle ilgilidir. Açık alan rekreasyon faaliyetleri su kaynaklarını farklı yollardan etkilemektedir. Rekreasyon, su ağlarına girerek sudaki bitkilerin kaybedilmesi, suda yaşayan canlıların kaybı sebebiyle yabani hayat üzerinde doğrudan ve dolaylı etkilerle tahrip ve kirliliğe neden olabilmektedir.

Yabani Hayat: Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin birçoğunun doğada yapılmasından dolayı yaban hayatı oldukça etkilemektedir. Birçok özel etkinliklerin yapıldığı doğada, yabani hayata etkisi kasıtlı veya kasıtsız olabilmektedir. Yaban

hayat ve rekreasyon arasındaki etkileşim tipleri birinci tip rahatsızlık, ikinci tip rahatsızlık ve üçüncü tip rahatsızlık şeklinde tanımlanmaktadır;

Birinci tip rahatsızlık; rekreasyon katılımcılarını fark edip rahatsız olan hayvanların durumunu ifade etmektedir. Örneğin, kampçı bir grubun çadırlarını karınca yuvası ya da gelincik yuvası üzerinde kurmasından dolayı orada yaşayan canlıların evleri yıkılabilmekte veya rahat hareket etmelerini engelleyebilmektedir.

İkinci tip rahatsızlık; yapılan düzenlemelerle doğal ortamın değiştirildiği ve yaban hayatında oluşan bu yeni duruma uyum sağlamak zorunda kaldığı durumdur. Örneğin, doğal bir ortamı piknik alanına dönüştürmek için yapılan düzenlemeler orada yaşayan birçok canlının o bölgeyi terk etmesine neden olmaktadır.

Üçüncü tip rahatsızlık ise en aşırı olanı ifade etmektedir. Direk hayvanlara zarar verici biçimde etkileşme durumudur. Örneğin, avlanmadan dolayı canlı doğrudan hayatından olmakta, hatta zamansız avlanma sebebiyle canlının neslinin tükenmesi tehdidi ile karşı karşıya kalınmaktadır. Rekreasyon ekolojisinde yer alan yukarıdaki dört element arasında da etkileşim söz konusudur. (Plummer, 2009: 175-176, Kalkan, 2012: 50, Demirel vd. 2009: 48).

2.2.6. 3. Açık Alan Rekreasyonunun Sosyal Çevredeki Etkileri

Açık alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin bedensel ve zihinsel, sosyal ve ruhsal yönden olumlu etkileri bulunmaktadır. Yeşil alanlarda ya da ormanda gerçekleştirilen etkinlikler bireyin fiziksel aktivitesini artırdığından, temiz havada gerçekleştirildiğinden ve sosyalleşme sağladığından, insan sağlığı üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Başka bir ifade ile denizde, gölde ve nehirde yapılan bir yüzme ya da balık tutma faaliyeti de bu kapsamda ele alınabilmektedir. Açık alanda yapılan bu etkinliklerde bireyler, takım olarak hareket etmeyi, risk almayı, sorumluluk almayı, kendi kabiliyetlerini keşfetmeyi öğrenebilmekte ve bireysel olarak tatmin sağlamaktadırlar. Bu da açık alanda yapılan faaliyetlerin sosyal faydasıyla ilişkilendirilmektedir (Tütüncü, 2014: 118).

Plummer (2009)'e göre açık alan rekreasyonu faaliyetlerine katılımın daha da artmasından dolayı doğal çevre kadar sosyal çevrenin de etkinliğin türüne ve kalitesine bağlı olarak etkilenebileceğini vurgulamıştır. Bu konudaki araştırmalarında

aktivitenin gerçekleştirildiği alandaki; kalabalık, çatışmalar ve ziyaretçi kullanımının sosyal çevreyi etkileyebileceği konuları üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Kalabalık: Şehrin kalabalığından kaçmak için bireyler yerel, bölgesel, ulusal hatta uluslararası kaynakları bu kalabalıktan kaçmak için talep ettiklerinde gittikleri bu yerlerde de yine aynı gerekçelerle bölgeye gelen katılımcıların oluşturduğu kalabalıktan dolayı bölgenin taşıma kapasitesinin üzerine çıkmasına neden olmaktadır. Bu da gelinen yer ile gidilen yer arasında farkın ortadan kalkmasına sebep olmaktadır. Aynı beklentilerle bölgeye gelen bireylerin kişisel isteklerinin çakışması sosyalleşme olgusunu doğrudan etkilemektedir.

Çatışmalar: Sosyalleşmenin girdisi olan insan faktörünün bulunduğu her yerde kişisel farklılığa bağlı olarak, kişiler arası çatışmaların ve tartışmaların olması özellikle küreselleşen ve rekabetin yoğun olarak yaşandığı dönemde kaçınılmaz bir hale gelmektedir. Kişisel farklılığa bağlı olarak her insan diğer insanlardan inanç, düşünce, duygu, tercih ve tutum gibi noktalarda farklı görüşler benimseyerek onları savunabilmektedirler. Oluşan bu farklılık çatışmaların kaynağını oluşturan önemli etmenlerden biridir. Kaynak olarak doğanın kendisinin kullanıldığı birçok rekreasyonel amaçlı etkinlikler düzenlenmekte ve düzenlenen bu etkinlikler ve katılımcı sayısı her geçen gün giderek artmaktadır. Aynı alan yazın farklı etkinlik ve katılımcılar tarafından kullanılırken kışın farklı etkinlik ve katılımcılar tarafından kullanılabilmekte veya aynı alan aynı anda farklı gruplar tarafından değişik amaçlarla kullanılmak istenebilmektedir. Bu sebeple kullanıcılar arasında, gruplar arasında, alanın sahipleri veya çevreciler arasında çatışmalara neden olabilmektedir (Plummer, 2009: 179, Üngüren, 2008: 882, Kalkan, 2012: 52).

Ziyaretçi Kullanımı: Ekolojik ve sosyal açıdan ziyaretçilerin doğayı kullanımı açık alan rekreasyon deneyimlerini etkilemektedir. Ziyaretçi dağılımı, sayısı, davranışları, ziyaretçi gruplarının çeşitleri, sosyal grup ve yer elde etme, seyahatin şekli gibi etmenlerde sosyal çevre üzerinden doğrudan etki gösterebilen etmenlerdir (Plummer, 2009: 180).

2.2.7. Açık Alan Rekreasyonu ve Çevre Bilinci

Çevre kavramı, canlıları çevreleyen, onlardan etkilenen ve onları etkileyen bütün aktörlerin toplamını ifade etmektedir. Açık alan rekreasyon faaliyetleri kırsal ve doğal alanlarda yapılan faaliyetlerdir. Bu anlamda açık alan rekreasyon faaliyetlerinde kaynak olarak doğal çevre alanları kullanılmaktadır (Karaküçük vd., 2009: 47-48, Üstün vd., 2013: 1024). Birçok araştırmacı açık alan rekreasyonu ile çevre tutumu arasında olan ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Öncül çalışmalarda da görülmektedir ki açık alan rekreasyonuna katılım ile çevre tutumu arasında zayıf bir ilişki söz edilebilmektedir (Çetinkaya, 2015: 138). Fakat özellikle son yıllarda insanlar monoton hayattan, sıkıcı bir şehir yaşamından ve hareketsizlikten kaçış olarak özellikle açık alan rekreasyon faaliyetlerine yönelmekte bu da açık alan rekreasyon faaliyetlerine olan talep artışına neden olmaktadır. Açık alan rekreasyon faaliyetlerine olan talep artışı, çevre ve ekosistem üzerinde bir çok etkiye neden olmaktadır (Karaküçük vd., 2009: 48). Bu da açık alan rekreasyon faaliyetlerinin doğal alanlarda olumlu veya olumsuz etkiler bırakmasına yol açmaktadır. (Karaküçük vd., 2009: 48, Ardahan, 2012: 10, Balcı ve Koçak, 2014: 48). Bu olumsuz etkilerden kaynaklı olarak açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin çevre tutumları ve çevreye yönelik davranışları doğal alanların devamlılığı için oldukça önemli bir konudur. Rekreasyon faaliyetlerinin çevreye olan en olumsuz sonuçları kuşkusuz ateş ve çöp olarak ortaya çıkmaktadır. Kontrolsüz ve dikkatsiz bir şekilde yakılan bir ateş doğa parçasının içinde barındırdığı güzellikleri ve yaşayan canlılar ile beraber korkunç bir şekilde yok edebilmektedir. Başka bir örnek daha verecek olursak, boş vaktini avlanmakla geçirmek isteyen bireylerin, bilinçsiz bir şekilde bu işi gerçekleştirmeleri sonucu, hayvanların neslinin yok olmasına giden derecede bir doğa tahribatına yol açmasıdır. Mevsim dışı ve uygun olmayan yöntemlere başvuru olarak yapılan avlanmalar, canlılara büyük zararlar vermektedir. Ayrıca doğa ziyaretlerinin yapıldığı tüm alanlarda kaçınılmaz olarak meydana gelen çiğnenme bu olumsuz etkilerden biridir. Çiğnenme etkisi çoğu zaman çevre koşullarına bağlı olarak değişiklik gösterirken doğal bitki örtüsü, rekreasyon faaliyetleri de dahil olmak üzere insan-doğa arasındaki ilişkilerin şekli ve düzeyini ortaya çıkaran önemli bir göstergedir (Akyüz vd., 2014: 887). Açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin olumlu çevresel tutum ve davranışlara sahip olması, bu faaliyetlerin gerçekleştiği doğal alanların korunması bakımından önemlidir.

Ayrıca bu faaliyetlere katılan bireylerin yüksek çevre bilincine sahip olduğu hipotezinin kabul görmesi, toplumun çevre bilincinin geliştirilmesi için doğa sporlarına katılımın desteklenmesi ve genç yaşlardan itibaren bu konudaki eğitimlerin fazlaştırılması görüşünü destekleyecektir. İnsanların serbest zamanlarını yaralı etkinliklerle değerlendirebilme bilincine ulaşmaları için belirli bir eğitim almaları gerekmektedir. Bu eğitim ise, bireylere, serbest zamanlarında çevreye zarar vererek değil, aksine çevreyi koruyarak ve zenginleştirerek değerlendirebilme davranışlarını kazandıracaktır (Çetinkaya, 2015: 138, www.genelbilge.com).

2.2.8. Açık Alan Rekreasyonunda Risk Yönetimi

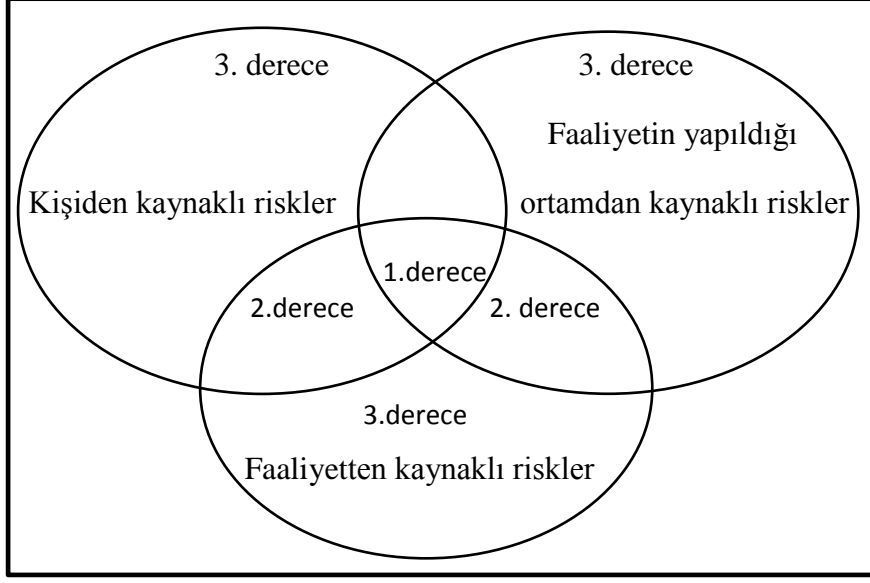
Son yıllarda macera arayışı içerisinde olan bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımının da hızlı bir artış göstermesinden dolayı bu faaliyetlerin içerdikleri zorluklar ve riskler ön plana çıkmaya başlamıştır. Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin birçoğu doğada gerçekleştirildiği için içerisinde risk unsurunu barındırmaktadır. Bu risk ya faaliyetin yapıldığı alana giderken ya da faaliyeti gerçekleştirme esnasında meydana gelebilmektedir. Örneğin kayak yapmaya giden bir grubun kayak pistinin bulunduğu alana giderken kullandığı yolda önlem alınmaması sonucu yolda buzlanma olması nedeniyle gruptan birinin düşmesi sonucu yaralanması bu duruma örnek olarak verilebilir. Bazı faaliyetler ise yapıldığı mekan nedeniyle yüksek risk içermektedir. Örneğin kaya tırmanışı, paraşütle atlama, dağcılık vb. bu faaliyetlere katılacak bireyler bu faaliyet hakkında çeşitli eğitimleri alarak bu alanda uzmanlar yardımı ile bu faaliyeti gerçekleştirebilmektedir. Fakat bu faaliyetlere katılımın kısmen fazla olduğu dönemlerde işletmelerden kaynaklanabilen ihtimaller ve katılan bireylerin kendine duydukları özgüven ile riski algılayamaması ve eğitmenlerinin verdiği talimatları dikkate almamasından kaynaklanan hatalar sonucu kazalar meydana gelmektedir. Bu tür kazaların önüne geçebilmek için potansiyel tehlike ve olası kazalardan dolayı rekreasyon faaliyetleri hazırlayan işletme ve acentalar düzenli faaliyetlerinin programlarını halka sunmalıdırlar. İşletmelerin ya da bireylerin katlanacağı risklerin türlü nedenleri vardır. Bu nedenler; plansızlık ve metotsuzluk, aşırı motivasyon, zaman baskısı, ihmal ve gerekli araçların olmayışı, yönetici baskısı, küçük riskler karşılığında büyük kâr beklentisi ve çevresel etkilerden oluşmaktadır. Macera, mücadele ve risk açık alan rekreasyon eğitiminde

sıklıkla şahsi katılım ve liderlik kalitesini geliştirmede beraber kullanılmaktadır. Katılımcıların macera arayışı ile katıldığı faaliyete mücadele ve riske maruz kalması durumu katılımcıları hasar ve zararlar da karşı karşıya bırakmaktadır. Açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılım için uygulanan eğitim programları esnasında da katılımcılarda stres, yaralanma ve ciddi zararlar olabilmektedir. Zararları ve yaralanma riskini en düşük seviyeye indirmek için eğitimcilerin riski tanımlama, riski belirleme, riski azaltma ve zararları kontrol etmeye ihtiyaçları vardır. Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin risk yönetiminde gerçek risk derecelerini azaltmanın seviyeleri vardır. Güvenlik her ne kadar tam olarak garanti edilemese de bunun en önemli noktasıdır. Çünkü faaliyet alanında aniden gerçekleşebilecek beklenmedik bir durumun yaşanması, katılımcının hatası, kullanılan malzemenin hatalı çıkabilmesi, beklenmedik hava şartları gibi garanti edilemeyen birçok etmenle karşılaşabilmektedir. Birçok durumda sıkı güvenlik standartlarını ya da güvenlik önlemlerini uygulamaktan risk unsurunu azaltmak daha kolay olabilmektedir. Risk yönetim planlaması katılımcıların yaralanmalarını engellemek ve etkisizleştirmek için faaliyet ve malzeme stratejilerinin belli zararlarını tanımlamaya çalışmakta ve bu konular üzerine önlemler almaktadır (Plummer, 2009: 311–313, Emhan, 2009, Kalkan, 2012: 64-66).

Açık alan rekreasyonunda gerçekleştirilecek faaliyetin bireysel veya organize olmasına bağlı olarak değişim göstermektedir. Şekil 1.'de de görüldüğü gibi kaza denkleminin meydana gelmesi açısından riski dört grupta incelemek, sınıflandırma açısından önemli kolaylıklar sağlayabilecektir. (Kalkan, 2010: 67)'a göre;

• **Gidilen yerle ilgili riskler:** Bu tür riskler doğanın kendisinden kaynaklanan risklerdir. Örneğin kışın pist dışı yapılan kayak aktiviteleri çığ riski içermektedir. Bu sebeple aktivitenin yapılacağı bölgenin yapısı ve hava şartları daha önceden takip edilip bilinmelidir. Gerçekleştirilecek aktivite çeşidine göre önlemler alınmalıdır. Örneğin yağmurlu bir havada yapılacak bir kamp aktivitesi için sel olma riski içeren dere kenarına kamp kurmayıp daha yüksek bir yer tercih edilmelidir.

Şekil 1. Açık Alan Rekreasyonundaki Riskler ve Etkileşimler

Kaynak: Kalkan, Ayşe, Açık Alan Rekreasyonu, Doğa Sporları Yapan Bireylerin Bu Sporları Yapma Nedenleri, 2012: 67.

• **Bireyin kendisinden kaynaklanan riskler:** Faaliyete katılacak olan birey aktivite öncesinde fiziksel ve psikolojik olarak iyi hazırlanmış olmalı ve daha sonra faaliyeti gerçekleştirmelidir. Örneğin uzun bir zirve yürüyüş faaliyetine katılıyorsa kondisyon olarak yeterli seviyede olmalıdır. Eğer herhangi bir kalıtsal hastalığı varsa gerekli ilaçlarını yanında taşımaları ve organizasyona hastalığı hakkında bilgi vermelidir. Yine üzerinde tedavi ve ilaç bilgilerini içeren bir kart taşınmalıdır. Bunlar gibi birçok fizyolojik hazırlığın yanında psikolojik olarak da yapacağı etkinliğe hazırlanmalıdır. Çünkü psikolojik nedenlerle etkinlikte sorunlar yaşamaları da olası bir risktir. Örneğin; kişisel olarak gerçekleştirilen bir kaya tırmanışı faaliyetinde kişi eğer zihinsel olarak yeterince hazır değilse limitlerinin üstündeki bir rotaya tırmanırken düşüp yaralanabilir. Bu yüzden o rotayı kendini psikolojik açıdan daha iyi hissettiği bir günde bitirip tamamlayabilir.

• **Faaliyetlerden kaynaklanan riskler:** Açık alan rekreasyonunda özellikle doğa sporları içinde de bireysel olarak yapılan ekstrem sporlar içerisinde yüksek riskler barındırmaktadır. Örneğin, serbest solo tırmanış, serbest atlayış gibi sporlarda ölümcül derecede riskler vardır. Ekstrem sporun öncülerinden Amerikalı Dan Osman

Yosemite National Park'da gerçekleştirdiği bir serbest atlayışta kullandığı ipin kopması sonucu 1998 yılında 35 yaşında hayatını kaybetmiştir.

- **Bunların etkileşimiyle oluşan riskler:** Faaliyet gerçekleştirilmeden önce alınması gereken önlemler daha planlama aşamasındayken listelenmelidir. Aksi takdirde risk artma eğiliminde olur ve ciddi bir yaralanma veya hasar ile sonuçlanabilmektedir. Bütün bu riskleri tek başınayken daha kolay engellenebilir. Eğer bu riskler bir araya gelerek çoğalması durumunda sonucu olumsuz olarak etkileyebilirler.

Faaliyetlerin içerdiği riskleri men düşük seviyeye indirmek için iyi bir faaliyet planı yapıp o çerçevede hareket edilmelidir. Bununla beraber iyi bir risk yönetim planı da oluşturulmalıdır. Bu planlar dâhilinde yapılacak olan etkinlik tanımlanıp ayrıntılarıyla süresi, başlama ve bitiş süresi, nerede başlayıp nerede sona ereceği, organizatör ve katılımcıların sorumlulukları, karşılaşılabilecek herhangi bir durum için acil durum yönetimi, arama-kurtarma yönetimi, ilk yardım yönetimi belirlenip katılımcılar ve organizatörler tarafından imzalanıp yasal hale getirilmelidir. Riski en düşük seviyeye indirmenin en etkin yolları bilgi ve dikkattir. Bu sebeple açık alan rekreasyon faaliyetlerinde sorumluluk alacak kişilerin iyi eğitilmiş, dikkatli ve bilgili olması gerekmektedir (Kalkan, 2012: 70).

2.2.9. Doğada Gerçekleştirilen Açık Alan Rekreasyon Faaliyet Çeşitleri

Açık alan rekreasyonu doğanın bir parçası ve katılımcılar arasında ilişkiler kurmasını sağlayabilen ve kişinin tamamıyla kendi sağlığını, fiziksel, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda yapmakta olduğu boş zaman faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Cordes ve İbrahim, 2002: 14). Açık alan rekreasyonu boş zaman özelliklerini kapsadığı gibi, rekreasyon veya spor faaliyetlerin bir kısmını, doğada yapılan, kırsal ve kentsel açık hava faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin geniş bir çoğunluğu doğa sporları oluşturmaktadır. Bu nedenle doğa sporları açık alan rekreasyonu içinde önemli bir yere sahiptir. Günümüzde insanlar fiziksel ve ruhsal sağlıklarına olumlu katkı yaptığı, şehir hayatının boğucu ve yoğun yaşam temposunun meydana getirdiği olumsuz etkilerini azaltmak, stres ve kalabalıktan uzaklaşmak ve benzeri nedenlerden dolayı doğada daha fazla zaman geçirmek

istemektedir. Açık alan faaliyetlerine katılımdan kısa ve uzun dönemde çevre ilişkilerinde, stresi azaltmalarında, bireysel yeterliliklerini arttırmada olumlu yaklaşımlar gibi pozitif yararlar elde etmektedir. Bu nedenle de her geçen gün artan bir katılımcı grafiği olan doğa aktivitelerinin popülaritesi artmaktadır (Plummer, 2009: 127, Kalkan, 2012: 70, Karayol, 2014: 20).

Açık alan rekreasyon faaliyetlerinde doğa parçasının kaynak olarak kullanımını baz alarak yapılabilecek temel sınıflandırmaya göre; karada yapılan faaliyetler, suda yapılan faaliyetler, kar ve buzda yapılan faaliyetler ve havada yapılan faaliyetler olarak gruplara ayırarak incelemek kolaylık sağlayacaktır (Cordes ve İbrahim, 2002: 361-363).

2.2.9.1. Karada Yapılan Faaliyetler

Karada yapılan açık alan rekreasyon faaliyetleri içinde kar, buz ve suda yapılan faaliyetler karşısında en çok katılımcı sayısı ile en geniş yeri tutmaktadırlar. (Karayol, 2014: 21). Bu faaliyetlerden en fazla katılım olanlar Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Karada Yapılan Açık Alan Faaliyet Çeşitleri

Doğa yürüyüşü	Macera parkları	Bahçe işleri
Kanyon gezintisi	Kuş gözlemi	Çim kayağı
Dağcılık	Kampçılık	Dağ bisikleti
Sportif kaya tırmanışı	Piknik	Geleneksel yaşamı inceleme
Tarihi ve tarih öncesi alanları ziyaret	Açık hava müzelerini ziyaret	Yabani hayat gözlem ve fotoğrafçılığı
Ata binme	Mağaracılık	Orienteering
Koşma	Mağaracılık İzcilik	Mağaracılık
Bisiklet	Zirve yürüyüşü	Atıcılık
Uzun yol bisiklet	Safari	Kaykay
Geleneksel duvar tırmanışı	Arazi taşıtı ile gezinti	Paten
Ağaç tırmanışı	Avcılık	Sırt çantası ile gezinti

Kaynak: Plummer, 2009: 140–142; Cordes ve İbrahim, 2002: 362

İlgili tabloya göre karada gerçekleştiren faaliyet türlerinden bireyler tarafından en fazla tercih edilen; doğa yürüyüşü, kanyon gezisi, dağcılık, kampçılık, koşma, piknik, yabani hayat gözlem ve fotoğrafçılığı gibi faaliyetler yer almaktadır.

2.2.9.2. Kar ve Buz üzerinde Yapılan Faaliyetler

Kar ve buzda yapılan faaliyetler oldukça basit malzemelerle kar veya buz üzerinde gününbirlik veya daha uzun sürelerde çeşitli ekipmanlar kullanılarak gerçekleştirilen açık alan rekreasyon faaliyetleridir (Kalkan, 2012: 75). Bu faaliyetlerden en fazla katılım olanlar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Kar ve Buzda Yapılan Açık Alan Faaliyetleri

Kar üstünde şambrelle atlamak	Tur kayağı kayakla atlama
Kayak	Snowboard
Kızak	Donmuş şelale tırmanışı
Dağ kayağı	Buz hokeyi
Buz pateni	Buzul tırmanışı
Kar raftingi	Kar motoru ile gezinti

Kaynak: Plummer, 2009: 140–142; Cordes ve Ibrahim, 2002: 362.

2.2.9.3. Suda Yapılan Faaliyetler

Türkiye'nin üç yanının denizlerle çevrili olması ve akarsu kaynaklarının bol olmasından dolayı suya dayalı etkinlikler rekreasyonel faaliyetler içerisinde geniş yer bulmaktadır. Suya dayalı rekreatif faaliyetleri gerçekleştirme şekillerine göre iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar su üzerinde ve su içerisinde yapılabilecek faaliyetlerdir. Su üzerinde yapılan faaliyetler katılımcının yüzer bir cisim üzerinde bulunarak gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamaktadır. Su içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler ise donanın kullanılarak ya da donanım kullanılmadan gerçekleştirilebilen faaliyetleri kapsamaktadır (Pigram ve Jenkins, 1999: 62). Bu faaliyetlerden en fazla katılım olanlar Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Suda Yapılan Açık Alan Faaliyetleri

Rafting	Su kayağı
Paletli yüzme	Dalga sörfü
Yelken	Beden sörfü
Kürek	Su altı rugby
Yüzme	Scuba
Kano	Sürat botları
Yatçılık	Balık avlama
Rüzgâr sörfü	Uçurtma sörfü

Kaynak: Plummer, 2009: 140–142, Cordes ve Ibrahim, 2002: 362.

Suya bağlı rekreasyon faaliyetleri çeşitlilik göstermektedir (Yılmaz, 2006: 131). Ancak suda gerçekleştirilen faaliyetlerden en popüler olanı ve katılımcılar tarafından en fazla katılımın olduğu rafting, raft ismi verilen botlar ile su debisi hızlı olan nehirler üzerinde yapılan bir takım çalışması ile gerçekleştirilen faaliyettir (Kozak, 2009: 174). ABD’de ortaya çıkan ve yaklaşık altmış yıllık bir geçmişe sahip olan rafting, uzmanların tahmin ettiği süreden çok daha kısa zamanda yayılmaya başlamıştır. Fakat bu faaliyetin Türkiye’de keşfedilmesi çok geç olmuştur. Rafting, Türkiye’de 1990 yılında ilk defa Çoruh Festivali ile duyulmuştur. 1993’te 4. Dünya Akarsu Şampiyonası yirmi sekiz ülkeden üç yüz sporcunun katılımı ile Çoruh Nehri’nde gerçekleştirilmiş ve bunun sonucunda Turizm Bakanlığı 1994’te Çoruh nehrinin çevresinde düzenleme yaparak bu etkinliğin devamlılığını sağlamıştır. Kuzey Amerika, Avustralya ve Güney Afrika’da iklim ve doğa şartlarının daha elverişli olması nedeniyle bu bölgelerde yaygınlaşan bu etkinlik, Türkiye’de gerçekleştirilen birçok organizasyon sayesinde sevilen bir faaliyet olarak ilgiyi üzerine çekmeyi başarmıştır. Türkiye’de, rafting etkinliğinin yapılabildiği diğer önemli nehirler; Dalaman, Köprüçay, Manavgat, Göksu, Melen ve Sakarya nehirleridir (www.barhal.com, members.lycos.co.uk). Günümüzde macera ve yüksek düzeyde adrenalin seven bireyler için rekreatif amaçlı rafting yapan bireyler de bu etkinlik bir tutkuya dönüşmüştür. Rafting Türkiye’nin ise turizmdeki en önemli kozlarından birisi haline gelmiştir. İklim koşullarının son yıllarda daha elverişli olması rekreatif faaliyetler içerisinde yer alan rafting etkinliğinin daha fazla talep

görmesine neden olmaktadır. İlk sıralarda Çoruh ve Köprüçay olduğu, Melen, Manavgat ve Dalaman çaylarının güçlü akıntılarında son dönemlerde bu heyecan verici etkinlikler yoğun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bahsi geçen bu akarsularda rafting etkinliğine katılan yabancı ve yerli sayısı ortalama yılda 600 bine yaklaşmaktadır. Türk turizmine alternatif bir rekreatif etkinlik olarak da rafting'in büyük bir önemi vardır. Rafting etkinliği paket tur ile Türkiye'ye gelen turistlerin bir bölümünü bu etkinliği yapmak için tesisten ayrılmaya ikna etmektedir. Ülkenin sahil dışındaki kısımlarının da turistlerce keşfedilmesini sağlamaktadır. Bu faaliyet türünde popüler olmuş akarsuların çevresinde bulunan birçok ilçe ve köy bu faaliyetten gelir sağlamak ve turizm olgusuyla bu aktivite sayesinde tanışmaktadır. Ayrıca, Köprüçay, Çoruh gibi özel nehirler de bu aktiviteyi icra eden daha maceracı ve ilgili kesimden oluşan bir niş pazarın rafting önceliğiyle Türkiye'ye gelmesini sağlamak ve Türkiye'nin o pazara açtığı bir kapı olabilmektedir (Yücel, 2006, Uğurlu, 2005: 67-79).

2.2.9.4. Havada Yapılan Faaliyetler

İbrahim ve Cordes'e (2002: 86) göre, havada gerçekleştirilen açık alan faaliyetleri yerçekiminin de etkisiyle heyecan arayan bireylerin bu faaliyetlere katılarak heyecanlarını keşfetmenin hazzına ulaşmasını sağlamaktadır. Bu faaliyetlere katılan bireyler hafif meltem ile birlikte manzaralara süzülüp ufka ve uzaklara doğru uçmanın verdiği keyfe ulaşmaktadırlar. Bu faaliyetlerden en fazla katılım olanlar Tablo 4'de verilmektedir.

Tablo 4. Havada Yapılan Açık Alan Faaliyetleri

Paraşüt	Skydiving
Balonla gezme	Uçurtma uçurma
Yamaç paraşütü	Yelken
Model uçak	Planör

Kaynak: Plummer, 2009: 140–142; Cordes ve İbrahim, 2002: 362.

2.3.YAŞAM DOYUMU

Çalışmanın bu bölümünde bireyin yaşama karşı genel tutumunu yansıtan yaşam doyumu kavramı ele alınmaktadır. Bu bağlamda yaşam doyumu kavramının tanımı, yaşam doyumuna etki eden faktörler ve yaşam doyumu kuramları üzerinde durulmaktadır.

2.3.1. Yaşam Doyumu ile İlgili Kuramsal Açıklamalar

Yaşam doyumunu tanımlamak için önce "doyum" kavramının açıklanması uygun olacaktır. Doyum, beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanması durumudur. İlk defa Neugarten (1961) tarafından ortaya atılan yaşam doyumu, bir insanın ne istediği ile neye sahip olduğunun karşılaştırılmasıyla elde edilen durumdur (Akt. Özer ve Karabulut, 2003: 73).

Yaşam doyumu kişinin yaşamını bilişsel ve duyuşsal olarak değerlendirmesi sonucunda oluşmaktadır (Uludağ, 2014: 19). Kişinin beklentilerinin, gerçek durumla karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan sonuç yaşam doyumunu göstermektedir. Yaşam doyumu, genel olarak kişinin yaşamının tamamını ve bu yaşamın çok çeşitli boyutlarını içermektedir. Yaşam doyumundan söz edildiğinde, belirli bir duruma ilişkin doyum değil, genel olarak yaşantıların tamamındaki doyum anlaşılmaktadır. Mutluluk, moral vb. gibi değişik açılardan iyi olma halini ifade etmektedir (Özgen, 2012: 4). Yaşam doyumu, bireylerin kendi yaşam örüntüleri ve standartları ile ilişkili süreçlerin bir bütünü ifade etmektedir (Telef, 2011: 93).

Bir başka tanıma göre; yaşam doyumu, kişinin işi, iş dışı yaşamı ve boş zamanı hakkındaki duygusal tepkileri, hayata karşı genel tutum (Özdevecioğlu, 2004: 215) ve kişinin kendi yaşamından duyduğu memnuniyettir (Koroğlu, 2011: 84). Bu kavrama dikkat edildiğinde bir hoşnutluk da söz konusudur. Mutluluk, esenlik anlamlarını da beraber getirir. Bireyin hayatından, sahip olduklarından hoşnut olmasını da belirten bir kavramdır (Gülcan, 2014: 21). Yaşam, mutlulukların yanı sıra olumsuz duygular, keder, üzüntü gibi zor koşulları ve öğeleri içermektedir. Bu noktada bireyin bakış açısı önem kazanmaktadır. Bireyin yaşamına ilişkin yaptığı değerlendirmeler kapsamında öznel olarak algıladığı olumlu ve olumsuz duyguların toplamı yaşam doyumunu içermektedir. Olumlu duygu boyutu, yaşanan sevinçli

anlar, mutluluklar ve hazları temsil ederken; olumsuz duygu boyutu, üzüntülü anlar, acı veren zamanlar ve mutsuzlukları temsil etmektedir. Anlaşıldığı üzere yaşam doyumu, yaşam hakkındaki genel duyguları yansıtmakta ve duygusal mutluluğun bir ölçüsü olarak da görülmektedir (Özgen, 2012: 6). Başka bir yaklaşıma göre yaşam doyumu, bireyin yaşamında yer alan olgulara dayanarak, yaşam kalitesi hakkında ulaştığı yargıları temsil etmesidir (Dikmen, 1995: 116).

Yaşam doyumu, kişinin beklentilerinin, gerçek durumla karşılaştırılmasıyla ortaya çıkar. Yaşam doyumu, genel olarak kişinin tüm yaşamını ve bu yaşamın çok çeşitli boyutlarını içermektedir. Günlük yaşamdan mutluluk duymak, yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda uyum gösterebilmek, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik güvenlik ve sosyal ilişkiler olarak sıralamaktadır. Yaşam doyumu, yaşamın belirli alanlarından tatmin (iş, aile vb.) gibi bir seviyede değerlendirilebileceği gibi yaşamın geneli içinde değerlendirilebilmektedir. Kişinin işi, ailesi, hobileri, sağlığı, ekonomik gücü, benlik ve kişinin yakın çevresi doyum alanı içerisinde yer almaktadır. Anlaşıldığı üzere yaşam doyumu, yaşam hakkındaki genel duyguları yansıtmakta ve duygusal mutluluğun bir ölçüsü olarak da görülmektedir. Aynı zamanda, kişinin mutluluğunun ve refahının öznel ve açık bir değerlendirmesidir (Ünlü, 2014: 53).

2.3.2. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumunun tanımı ve sınırları konusunda tam bir tanımdan söz edilmesi mümkün değildir. Çünkü kavramda öznellik söz konudur. Dolayısıyla bu kavramı etkileyen faktörlerde de farklılık bulunmaktadır. Bu nedenle net bir faktör sıralaması yapmak kolay olmamaktadır. Bu bağlamda alanyazında çok farklı yaklaşımlara rastlanılmaktadır. Keser, (2005: 80) kişilerin yaşam doyumunu etkileyen faktörleri şu şekilde belirtmiştir;

- Kişinin sahip olduğu yaşamdan hoşnut olması
- Yaşamı kayda değer bulmak
- Hedeflere ulaşabilme durumu
- Olumlu kişilik,
- Ekonomik olarak rahat olma ve sosyallik

Andrews ve Withey (1974) ve Andrews ve Ciandall (1976), tarafından yapılan çalışmada yaşam doyumuna ait olduğu düşünölen 800 ayrı öge sınınamakta bu ögeler ilk çalışma sonucunda 100'e ikinci çalışmaları sonucun da ise 30 ögeye indirgenmiştir. Flanagan (1978) yaptığı çalışma da toplam 6500 ögeyi sınınamış ve çalışmaları sonucunda bu ögeleri son olarak 15 temel ögeye indirgemıştır. Flanagan'ın belirttiği yaşam doyumunu etkileyen faktörler ise şu şekilde belirtilmiştir sıralanabilmektedir (Akt. Özgen, 2012: 8).

- Araçsal rahatlık,
- Sağlık ve bireysel güven,
- Yakın çevre ile olan ilişkiler,
- Bir evlada sahip olma onu yetiştirme,
- Karı koca ilişkilerindeki samimiyet,
- Samimi arkadaşlara sahip olma,
- Başkalarına faydalı olma,
- Devlet düzeyinde yerel aktivitelere dahil olma,
- Öğrenme sürecinde aktif olma,
- Kendini anlama,
- Devam ettiği bir işe sahip olma,
- Kendini tanıyabilme,
- Sosyalleşme,
- Eğlenceli faaliyetlere bulunma
- Müzik dinleme, kitap okuma, sinema, maç vb. şeyler izlemedir.

(Dikmen, 1995: 118)'e göre yaşam doyumunu kavramı ülkeden ülkeye, toplumdun topluma, bireyden bireye farklılık göstermektedir. Nitekim yaşam doyumuna ilişkin ilk çalışmalarda yaşam doyumunu etkileyen yüzlerce öge tespit edilmiştir. Yaşam doyumunun belirleyicileri arasında yaş, fiziksel sağlık durumu, stres düzeyi, yaşam stili ve kişilik özellikleri gibi birçok değişken etkili olmaktadır (Chow, 2005: 140).

Dockery'nin (2004) yaptığı araştırmada yaşam doyumunu üzerine 32 ülkede yapılan 245 çalışmanın bulgularından yola çıkarak yaşam doyumuna etki eden bazı faktörler tespit edilmiştir. Yaşam doyumuna etki eden faktörler ise şunlardır:

- Ülkede politik istikrarın varlığı ve demokrasinin uygulanması,
- Ülkenin milli geliri,

- Sosyal statü, medeni durum,
- Sosyal ilişkiler,
- Fiziksel ve ruhsal sağlık,
- Özgürlük ve öz-kontrol hissi,
- Bireysel gelir ve toplumda azınlıktan ziyade çoğunluğun bir parçası olmak.

Yaşam doyumunu etkileyen öğeleri incelemek için yapılan çalışmalardan yola çıkarak bu unsurlar altı başlık altında toplanabilmektedir (Donovan ve Halpern, 2002: 13);

- Uluslararası değişiklikler ve eğilimler,
- Genetik ve demografik unsurlar ile kişilik özellikleri,
- Ekonomik ve işle ilgili unsurlar,
- Eğitim ve sağlıkla ilgili unsurlar,
- Sosyal çevre ve toplumsal ilişkiler,
- Devlet yönetimi ve politik unsurlar,

Yukarıdaki maddelerde de anlaşılabilceği gibi yaşam doyumunu etkileyen faktörler bireyin kişisel özelliklerinden, fiziksel ve ruhsal yapısına, mali konulardaki tutumlarından sosyal etkinliklerine kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır.

2.3.3.Yaşam Doyumu Kuramları

Yaşam doyumunu ile ilgili birçok yaklaşım olmasına rağmen yedi kuram ön plana çıkmaktadır (Yetim, 2001: 204). Bu yaklaşımlara aşağıda kısaca değinilmektedir.

2.3.3.1. Amaç Kuramları

Amaç kuramlarında, bireyin doyurulan ihtiyaçlarının mutluluğa, doyurulamayan ihtiyaçlarının ise mutsuzluğa sebep olduğu ifade edilmiştir. Bu kuramlara getirilen en önemli eleştiri, hangi istek ve amaçların daha önemli olduğu ve isteklerin birbiriyle ilişkisinin ne tür olduğu sorusudur. Bunun yanı sıra bu

kuramdaki önemli bir sorun da, mutluluğun isteklerin doyurulmasıyla mı yoksa arzu edilen objeye ulaşmayla mı ilgili olduğudur (Kıvılcım, 2014: 27).

Scitovsky (1976: 63)' nin ifade ettiği gibi amaçlara giden bir yolda olmak ve onlara erişmek için savaşmak, gerçekte amaçlara ulaşmaktan daha doyum vericidir. Amaç kuramlarında, kişinin bilincinde olduğu belirli isteklerin üzerinde durulmaktadır. Kişi farkında olarak belli amaçlara ulaşmak istemekte ve bunlara ulaştığında mutluluk ortaya çıkmaktadır. İhtiyaçlar ve amaçlar, ihtiyaçların belli amaçlara yol açması bakımından birbirleriyle ilişkilidirler. Ayrıca kişinin bünyesinde bulunan değerler de bazı amaçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Maslow'un belirttiği gibi, ihtiyaçlar belki evrenseldir veya Murray tarafından kabul edildiği gibi, ihtiyaçlar kişilere göre farklılık göstermektedir (Yetim, 1991: 93)

2.3.3.2. Etkinlik Kuramları

Ereksel kuramları mutlulukta son durumları önemli bulurken, etkinlik kuramları, mutluluğu insan etkinliğinin bir ürünü olarak görmektedir. Bu kuramlara göre, örneğin dağa tırmanma etkinliği, dağın doğusuna erişmekten daha fazla mutluluk verir. Aristoteles ilk ve en önemli etkinlik kuramcılarının birisidir. O, mutluluğun erdemli etkinlikten kaynaklandığını; iyi başarılan bir etkinliğin mutluluk getirdiğini savunmaktadır. Aristo'ya göre, belirli bazı yetenekler ve mutluluk, erdemli, etkinlikler mükemmel şekilde yapılmış ise ortaya çıkmaktadır. Çağdaş yaşlılık bilimi etkinliği daha genel terimlerle tanımlamaktadır. Bu bilimde hobiler, sosyal etkileşimler ve egzersizler, etkinlik olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşıma göre, kişi önemli etkinlikler ve amaçlar üzerine yoğunlaşırsa, mutluluk etkinliklerin sonucunda niyetli olarak istenilmeden gelecek bir sonuçtur. Ayrıca, bu etkinlikler bireyin beceri düzeyi ile doğru orantılı ise hoşlanım ve yaşam doyumu daha çok olacaktır (Diener, 1984: 564).

2.3.3.3. Haz ve Acı Kuramları

Bu yaklaşım, bireyin mutluluğa ulaşabilmesi için ihtiyaç ve amaçlarının tümüyle doyurulması gerektiğini savunur. Kişinin haz ve acıyla ilgili önemli kaynakları olduğunu belirtmiştir. Zevk veren kaynaklar arttıkça, acı verici kaynaklar da artacaktır. Bu kaynakların varlığına alışmanın mutluluğa sebep olmayacağı fakat kaybı söz konusu olduğunda mutsuzluk yaşanacağı bilinmektedir. Kişi, hazza ve acıya sebep olan nesnelere alıştıkça, hazzın ve acının seviyesi düşmektedir (Diener,1984: 563).

2.3.3.4. Aşağıdan Yukarıya-Yukarıdan Aşağıya Kuramları

Modern psikolojide oldukça popüler yaklaşımlardır. Aynı tarz açıklamalar öznel iyi olma literatüründe de yapılmaktadır. Bu açıklamalara göre mutluluk birçok küçük hazzın bir araya gelmesinden ibarettir. Aşağıdan yukarı görüşü çerçevesinde kişi, hayatındaki anlık haz ve acıların değerlendirmesini yaparak, kendini mutlu veya mutsuz görür. Diğer bir ifadeyle mutlu dakikalar bir araya geldiğinde, mutlu yaşamı oluşturmaktadır. Yukarıdan aşağıya yaklaşıma göre mutluluğun kişinin küçük hazlardan hoşlanmış sonucunu oluşturduğu düşünülmektedir. Yukarıdan aşağıya yaklaşımında öznel iyi olma, kişinin global bir özelliğidir ve bu özellik kişinin olaylara tepkimesini etkilemektedir. Yani kişinin olaylara hoşgörü ile bakması onun olaylara tek tek hoşgörülü yaklaşmasını gerektirmektedir. Yukarıdan aşağıya yaklaşımının ve felsefecilerin görüş birliğinde uzlaştıkları nokta; mutlulukta odağın tutumlar olduğudur. Örneğin, Demokritos, mutlu bir yaşamı iyi talihe veya dış koşullara bağlı görmeyip, kişinin zihinsel nitelikleriyle ilişkili görmüştür. Önemli olan kişinin neye sahip olduğu değil sahip olduklarına nasıl tepkide bulunduğu. Birey, olayları kişisel olarak algıladığından dolayı yukarıdan – aşağıya bir süreç gereklidir. Fakat bazı olaylar tüm insanlara göre haz verici olabilmektedir. Bu durum ise aşağıdan - yukarıya yaklaşımını desteklemektedir. Bu duruma göre her iki yaklaşımı da benimseyip kabul etmek gerekmektedir (Yetim, 2001: 259-260, Gülcan, 2014: 31).

2.3.3.5. Bağ Kuramları

İnsanların mutluluk eğilimlerinin sebeplerini açıklayan çeşitli kuramlar vardır. Bu kuramların büyük çoğunluğu, bağ modelleri altında, belleğe, koşullanmaya ve bilişsel ilkelere dayanmaktadır. İçsel veya bilişsel ögelere atfedilen iyi olaylar, daha fazla mutluluk getirmektedir. Bir diğer opsiyon da, yüklenme olsa da olmasa da iyi olayların mutluluğu getirmesidir. Bellekte mutluluğa dair bir aę bulunmaktadır. Pozitif ağa sahip bireyler, olaylar karşısında olumlu tepkiler vermektedirler. Bellek üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, mutlu kişiler arasında olumlu ilişkilere bağlı zengin bir aę olduğu görülmüştür. Mutsuz kişiler arasında ise olumsuz, sınırlı ve yalıtılmış ağlar olduğu gözlenmiştir (Yetim, 2001, 261-262).

2.3.3.6. Yargı Kuramları

Yargılama kuramında gerçek durum ile standartlar karşılaştırılmaktadır. Gerçek durum standartlara yakınsa yaşam doyumu seviyesi yükselmektedir. Kişinin kullandığı standartların önemi büyüktür. Kişi kendisini karşılaştırdığı bireyden daha iyi görüyorsa, doyuma ulaşmaktadır. Doyum söz konusuysen bu tür kıyaslamalar bilinçli olarak yapılabilmektedir. Ancak duygu durumunda karşılaştırma olayı bilinçsiz veya bilinçdışı olarak meydana gelmektedir. Yargı kuramları olumlu ve olumsuz olayları belirleyebildiği gibi, olay sonucu ortaya çıkacak duygunun miktarını da öngörebilmektedirler. Yargı kuramlarını sınıflandırmanın bir yolu, onların ele aldığı standartlara bakmaktır. Kişi, kendisini daha aşağı düzeyde biri ile kıyaslıyorsa, aşağı düzeyde kıyaslamada bulunur. Kendisini diğerlerinden daha iyi gören kişi mutlu ve doyumludur. Yargı kuramlarının genel sorunu, karşılaştırmanın alanda mı yoksa genel yaşam değerlendirmesinde mi yapılacağıdır. En popüler yaklaşım, kişinin gerçek koşulları ve emelleri arasındaki uyumsuzluğu inceleyen emel düzeyi kuramıdır. Emel düzey kişinin hayatı ve amaçlarından doğar ve yüksek emeller mutluluğu tehdit etmektedir (Diener, 1984: 566, Yetim, 2001: 263).

2.3.3.7. Belli Bir Noktaya Erişme Kuramları

Wilson (1967) tarafından önerilen kuram mutluluğun amaç ve gereksinim gibi durumlara ulaşıldığında ortaya çıktığını savunmaktadır. Kurama göre

ihtiyaçların giderilmesi mutluluğa, ihmal edilmiş ihtiyaçlar ise mutsuzluğa neden olmaktadır. Başka bir ifade ile iyi olma durumu, mutluluk ve yaşam doyumunu seviyesinin yüksekliği ile amaç ve gereksinimlerin karşılanmasına bağlıdır (Akt. Karababa, 2012: 54).

2.4. İLGİLİ ARAşTIRMALAR

Uğurlu (2005) tarafından yapılan çalışmada, insanın varoluşundan beri hayatının bir parçası olan spor etkinliğinin günümüzde kazandığı anlamlar, rekreasyon kavramı, sporun rekreasyonel olarak nasıl kullanıldığı ve rekreasyonel amaçlı doğa sporlarının alternatif turizm çeşidi olarak nasıl kullanıldığı rafting faaliyetleri baz alınarak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda bölgeye gelen turistlerin sıcaklık etmenine bağlı olarak boş zamanlarında daha çok serinletici ve doğanın içinde gerçekleştirilen aktiviteleri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Turistlerin en fazla geldiği bölgelerden olan Antalya'daki bölgesel turizm faaliyetleri arasında Köprülü Kanyonda gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler içerisinde yer alan rafting etkinliği faaliyet ve ekonomik açıdan son derece önemli olduğu vurgulanmıştır. Alana ilişkin olarak yılda ortalama 500.000 turistin gelmesi ve yaklaşık 12.000.000 TL gelir yarattığı saptanmakta ve Antalya Köprülü Kanyon Milli Parkı'nın yre turizmi için çok önemli bir değer ve kaynak olduğu belirlenmiştir.

zesen'in (2007) yaptığı çalışmanın amacı bir doğa sporu ve bir rekreasyon faaliyeti olarak, Rafting etkinliğine katılan tüketicileri motive eden faktörleri belirlemektir. Yaptığı çalışmanın sonucunda zihinsel esenlik ihtiyaçlarının, rafting özelinde doğa sporları ve rekreasyon faaliyetlerine katılımda temel motivasyon faktörü olduğu tespit edilmiştir.

Ceylan (2009) yaptığı çalışmada açık alan rekreasyon faaliyetleri sunan dört yıldız ve üzeri turistik tesislerin iç kaynak veya dış kaynak kullanarak sunmuş oldukları hizmet kalitesinin müşteriler tarafından nasıl değerlendirildiğini belirlemeye çalışmıştır. Tesislerde sunulan hizmet kalitesini 3 farklı boyutta incelemektedir. Bu boyutlar; personel özellikleri, program özellikleri, evre ve ekipmanlardır. Araştırmanın sonucunda iç kaynak kullanan tesislerde etkinliklere katılan müşterilerin dış kaynak kullanan tesislerde etkinliklere katılan müşterilere

göre bu üç boyuttaki hizmet kalitesini daha yüksek olarak algılamış ve turistik bir tesiste müşteri ile doğrudan iletişime geçen departmanlar için iç kaynak kullanımını önerilmektedir.

Amman vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada kapalı ve açık alan rekreasyon faaliyetlerine rutin olarak katılım gösteren üniversite öğrencilerinin benlik tasarımı ve denetim odakları (içten-dıştan kontrol) bakımından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucuna göre açık alan rekreasyonu ile uğraşanların denetim odakları içtendir ve açık alan rekreasyon grubundaki kız öğrencilerin benlik tasarım puanları kapalı alan rekreasyoncularına göre anlamlı şekilde farklıdır sonucuna ulaşılmaktadır.

Kocak ve Balcı (2010) tarafından yapılan çalışmada doğada yapılan sportif etkinliklerde ekolojik çevre açısından karşılaşılan yanlış uygulamaları sürdürülebilirlik yaklaşımı açısından değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda doğada yapılan etkinliklerin ekonomik, sağlığı koruyucu, kültürel etkilerinden uzun süre yararlanmak için, çevresel uyumun sağlanması gerekmektedir. Doğayı etkileme yerine doğayla uyumlu şekilde olmayı hedef alan ve doğayı tahrip etmeden ondan yararlanmaya çalışan bir görüşün benimsenmesi gerekmektedir. Bu ise doğada gerçekleştirilen faaliyetlerin hammaddesinin muhafaza edilmesi anlamına gelmektedir. Doğada yapılan etkinliklerin sadece doğa sporları ile sınırlı olmadığı ve bu etkinliklerin uygulama prensiplerini devlet ve özel kuruluşlar, organizasyonlar ve katılımcıları devamlı denetim altında tutarak çevresel sürdürülebilirliğe destek vermelidirler. Böylece sürdürülebilirlik uygulamalarında hedeflenen amaç, mutlak koruma alanlarında yer alan kaynak değerlerinin korunması ve bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmış olacaktır.

Uzun ve Müderrisoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada kırsal rekreasyon alanlarına örnek gösterilen gölcük orman içi dinlenme yerinin ziyaretçilerine, yoğunluklarına, katıldıkları etkinliklere, beklentilerine, kırsal alan memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerine ve bu faktörlere ziyaretçi özelliklerinin etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda kırsal alan memnuniyet ve memnuniyetsizlik faktörlerinin, ziyaretçi özelliklerinden etkilendiği belirlenmektedir.

Ardahan ve Lapa (2011) yaptıkları çalışmada doğa sporları yapan kişilerin bu etkinliklere katılma nedenlerini ve elde ettikleri yararları belirlemeyi amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda doğa sporları etkinliklerine katılan katılımcıların katılma nedeni; doğayla bütünleşmek, doğaya karşı duydukları ilgi, sağlık, stres, sıkıntıdan ve monotonluktan kurtulmak gibi gerekçelerle yapmaktadırlar. Bu etkinliklere katılarak; kendilerini daha mutlu, sağlıklı, güçlü, rahatlamış ve tazelenmiş hissetmektedirler.

Kalkan (2012) yapmış olduğu çalışmada açık alan rekreasyonunun incelenmesi, Antalya ili ve yakın çevresinde doğa sporları aktivitelerine katılan bireylerin bu aktivitelere katılma nedenleri, katılımdan elde ettikleri yararların bazı demografik değişkenlere göre karşılaştırılması sonucu katılımcı profillerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak günümüzde bireylerin, sıkıntıdan ve monoton şehir hayatından kaçarak doğaya yönelmekte, doğal turizm kaynaklarından da faydalanmak üzere açık rekreasyon faaliyetlerine yönelmektedir. Gerçekleşen bu faaliyetler sonunda doğa sporları aktivitelerine katılan bireylerin profillerini belirlenmiş ve fiziksel ve zihinsel açıdan elde ettiği faydalar tespit edilmiştir.

Ardahan ve Turgut (2013) yaptığı çalışmada rekreatif balıkçılar ile rekreatif kara avcılarının profillerini belirlemek ve avcılarının avlanmanın ekolojik yapı üzerinde olabilecek etkilere karşı bilinçlerinin, avlanma biçimi ve demografik özelliklerine göre karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonucunda bu etkinlikleri gerçekleştiren yeterli seviyede avlanma bilincine sahip oldukları, öğrenim düzeyine göre bilinçlerinin artış gösterdiği, medeni durumun bilinç üzerinde fazla bir etkisinin olmadığı ancak evlilerin daha duyarlı oldukları, şehirde yaşama, yaş, avlanma süresi ve sıklığı arttıkça avlanma bilincinin de arttığı sonucuna varılmıştır.

Aşan (2013)'de yapmış olduğu çalışmanın temel amacı, açık alan rekreasyon pazarı ve tatil turizmi pazarı arasındaki bağlantıyı açıklamak ve açık alan rekreasyon güdülerini, doğa deneyimleri ve tatil aktivite tercihleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir. Araştırma sonucunda açık alan rekreasyon katılımcılarının tatil turizm pazarıyla ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Yapılan analiz sonucunda açık alan rekreasyon güdülerıyla doğa deneyimlerinin ve tatil aktivite tercihleri arasında yakın anlamlar taşıdığı sonucuna varılmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmada veri elde edebilmek için anket yöntemi kullanılmıştır. Veriler istatistiki yöntemlerle test edilmiştir. Bu bölümde araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı, açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisini ölçmektir. Bu bağlamda, Antalya Beşkonak mevki Köprülü Kanyon Milli Parkı bölgesine gelen yerli turistlerin açık alan rekreasyon faaliyetlerinden rafting etkinliğine katılımı hakkında bilgi toplanması amaçlanmıştır.

Araştırma öncesi farklı kaynaklarda yer alan ve farklı amaçlarla hazırlanmış olan konuyla ilgili rekreasyon, açık alan rekreasyonu, yaşam doyumu üzerine çalışılmış araştırmalar ve tezler incelenmiştir.

Alanyazında yer alan teorik bilgiler ışığında, araştırmaya konu olan turistlerin açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisini saptamak için bir anket oluşturulmuştur.

Ortaya çıkmış veya çıkabilecek belli davranış, olgu ve olaylar konusunda varsayım niteliği taşıyan açıklamalar olan hipotez, araştırmacının belirlediği araştırma problemine ilişkin, değişkenler arasında ne çeşit bir ilişki olduğu konusundaki beklenti ve yargılarını ifade etmekte, değişkenler arasında var olduğu tahmin edilen ilişkilere dair önsözler anlamına gelmektedir (Altunışık vd., 2012: 20).

Bu araştırmanın hipotezleri şu şekildedir;

Hipotez 1: Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile elde ettikleri faydalar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 2: Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 3: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 5: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 6: Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 7: Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmacının çalışma alanını oluşturduğu, örneğini seçtiği ve elde ettiği sonuçları genelleştireceği gruba evren denilmektedir. Belli kısıtlamalar getirerek her tür grup evrene dönüştürülebilmektedir. Tanımlanmış bir evren kendisini diğer gruplardan ayıran en az bir özelliğe sahip olan evrendir. Araştırma kapsamında iki tür evrenden bahsetmek mümkündür. Bunlardan birincisi araştırmacı için herhangi bir kısıt olmaması durumunda benimseyebileceği ideal evrendir. İkincisi ise araştırmacının belli kısıtları dikkate alarak oluşturduğu evren olarak ifade edilen gerçekçi evrendir (Altunışık vd., 2012: 132-133). Buna göre belirli kısıtlar çerçevesinde çalışmanın evrenini 2015-2016 yılında Antalya Beşkonak mevki Köprülü Kanyon Milli Parkına rafting etkinliğine katılmak için gelen yerli turistler oluşturmaktadır.

Örneklem, bir çalışma için seçildikleri evreni temsil edebilecek şekilde, grup içerisinde belli sayıda elemandan oluşan, bir alt elemanlar grubu oluşturulması sürecidir. Örneklemenin amacı araştırmacıya evren hakkında genellemeler yapabileceği bilgiyi, evrenin bütününe araştırmasına gerek kalmadan sağlamaktır (Altunışık vd., 2012: 133).

Araştırmacının verileri için öngördüğü hassasiyet derecesi, hoş görebileceği hata payı, uygulayacağı istatistiksel analiz ve evrenin büyüklüğü örnek kitlenin büyüklüğünün temel belirleyicileridir. Yıllık ortalama rafting etkinliğine katılan katılımcı sayısının 600 bine yakın olması göz önüne alındığında yüz bin ve üzeri

durumlarda araştırmanın evrenini temsil edebilecek örneklem büyüklüğü 384 olarak belirlenmiştir (Ural ve Kılıç, 2013: 46; Atunışık vd., 2012: 137).

Araştırmanın sahip olduğu zaman ve bütçe kısıtları çerçevesinde bu çalışmanın örnekleme ise katılımcılar arasından ‘kolayda örneklem’ yöntemiyle ulaşılan 410 katılımcıdan meydana gelmektedir. Kolayda örnekleme yönteminde amaç isteyen herkesin örnekleme dahil edilmesidir (Ural ve Kılıç, 2013: 42). Toplamda 410 adet anket formu uygulanmış ancak verilerin bilgisayara aktarımı sırasında 20 anketin eksik ve yanlış doldurulmasından dolayı iptal edilmiştir. Dolayısıyla örneklemin 390 katılımcıdan oluştuğu söylenebilir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmada ilgili alanyazın taraması yapıldıktan sonra veri toplama aracı olarak anket formundan yararlanılmıştır. Anket, belli kişilerin ya da grupların bir konu üzerindeki duygu, düşünce ve deneyimlerini anlamak için belli bir plana göre hazırlanmış olan soru listeleridir (Lorcu, 2015: 22). Araştırmada kullanılan anket formunun oluşturulma sürecinde daha önce yapılan yerli ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, (1985) tarafından oluşturulan Pavot ve Diener (1993) tarafından geliştirilen, Türkçeye uyarlaması Köker ve Yetim (1991) tarafından yapılan yaşam doyumu ölçeği ve Ardahan tarafından 2010 yılında geliştirilen doğa sporları ölçeğinden yararlanılmaktadır.

Hazırlanan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda kişisel bilgilere (cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu, meslek, gelir, etkinliğe kaçınıcı kez katıldığı, etkinliğe kim ile katıldığı, etkinliğe katılma isteğini uyandıran etmenler) yönelik 9 soruya yer verilmiştir. Anket formunun ikinci kısmında yer alan katılımcıların; rafting etkinliğe katılma nedenlerinin, elde ettikleri faydaların ve yaşam doyumu düzeyinin belirlenmesine amacıyla kullanılan ölçekler, 5’li likert ölçeğine göre düzenlenmiştir (1-kesinlikle katılmıyorum, 2-katılmıyorum, 3-ne katılmıyorum ne katılmıyorum, 4-katılıyorum, 5-kesinlikle katılıyorum). Rafting dışında katıldığı doğal alanlardaki etkinlikler, etkinliğe tekrar katılmayı düşünüp düşünmemesi ve etkinliği tavsiye edip etmeyeceği ile ilgili 6 soruya yer verilmiştir. Anket formu ek 5’te yer almaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma evreni olarak seçilen Köprülü Kanyon Milli Parkı bölgesi Antalya'nın Manavgat ilçesi Beşkonak beldesi sınırları içerisinde bulunan, içerisinde dünyaca ünlü rafting yapılan ırmakların başında gelen köprüçay'ın geçtiği, doğa harikası bir yerdir. Köprülü Kanyon Milli Park Türkiye'nin en güzel tabii rekreasyon alanlarından birisini teşkil etmektedir (www.koprulukanyon.com). Bunun yanı sıra, nehrin batısındaki dağlık arazide bulunan tarihi Selge (Zerk) şehri, nehir kenarındaki kaleler, su kemerleri, Roma devrine ait köprüler ve tarihi yollar gibi pek çok arkeolojik kaynaklar, Köprülü Kanyonun önemini artırmaktadır (www.antalyakulturturizm.gov.tr). Ayrıca Türkiye'de rafting etkinliğine katılım en fazla olduğu bölgelerden birisidir. Bu nedenle araştırmanın evreni olarak bu bölgenin seçilmesi uygun görülmüştür.

Anket 2015'te etkinliğe yerli turistlerin katılımının daha fazla olacağı düşünülen Haziran ve Temmuz aylarında uygulanmıştır. Anketler Antalya bölgesinde konaklayan ve Beşkonak mevki Köprülü Kanyon Milli Parkına rafting etkinliğine katılmak için gelen bireylere yüz yüze görüşme ile yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada katılımcılardan elde edilen verilerin analizinde farklı istatistikî yöntemler kullanılmıştır. İlk olarak, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler kullanılarak rafting etkinliğine katılma nedeni ölçeği, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ölçeği ve yaşam doyum ölçeğine ilişkin güvenilirlik analizleri, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar verilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov- Smirnov (K-S) testi ile analiz edilmiştir. Ardından araştırmada yer alan bağımsız değişkenler ile ölçek maddeleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını analiz etmek için Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Son olarak hipotezlere ilişkin Regresyon analizleri yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR

4.1. Araştırmaya yönelik frekans analizleri

Araştırmaya katılan yerli turistlere ilişkin demografik veriler Tablo 5'te gösterilmektedir. Tablo 5'e göre araştırmaya katılan yerli turistlerin cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında, katılımcıların %44,6'sının kadınlardan, %55,4'ünün ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Anketi cevaplayan katılımcıların %38,2'si evli, %61,8 ise bekâr olduklarını belirtmişlerdir.

Yerli turistlerin yaş dağılımına bakıldığında ise, turistlerin %41,5'i 15-25 yaş arası, %32,3'ü 26-35 yaş arası, %15,6'sı 36-45 yaş arası, %7,2'si 46-55 yaş arası, (3,1)'i 56-65 yaş arası ve son olarak %0,3'ünün 66 yaş ve üstü katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan yerli turistlerin öğrenim durumlarına bakıldığında ise, %3,8'i ilkökul düzeyinde, %12,3'ü ortaokul düzeyinde, %30,5'i lise düzeyinde, %13,6'sı önlisans düzeyinde, %29'u lisans düzeyinde, %10,5 lisansüstü eğitim düzeyinde ve (%0,3) doktora düzeyindeki bireylerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan yerli turistlerin mesleki dağılımlarına bakıldığında, %24,4'ünün özel sektör çalışanı, %13,1'inin kamu çalışanı, %2,6'sının çalışmayan, %10,8'inin kendi işini yapan, 32,3'ünün öğrenci, 3,3'ünün emekli, %10,8'inin serbest meslek çalışanı ve %2,8'inin ev hanımı katılımcılarından oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan yerli turistlerin aylık gelir durumlarına bakıldığında %9'unun 0-1000 TL arası, %16,4'ünün 1001-2000 TL arası, %34,1'inin 2001-3000 TL arası, %22,8'inin 3001-4000 TL arası ve %17,7 'sinin 4001 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcılara İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Sıklık (N)	Yüzde Değerleri (%)
Cinsiyet		
Kadın	174	44,6
Erkek	216	55,4
Toplam	390	100
Medeni Durum		
Evli	149	38,2
Bekâr	241	61,8
Toplam	390	100
Yaş		
15-25 yaş arası	162	41,5
26-35 yaş arası	126	32,3
36-45 yaş arası	61	15,6
46-55 yaş arası	28	7,2
56-65 yaş arası	12	3,1
66 yaş ve üzeri	1	0,3
Toplam	390	100
Öğrenim Durumu		
İlkokul	15	3,8
Ortaokul	48	12,3
Lise	119	30,5
Önlisans	53	13,6
Lisans	113	29
Lisansüstü	41	10,5
Doktora	1	0,3
Toplam	390	100
Meslek		
Özel Sektör Çalışanı	95	24,4
Kamu Çalışanı	51	13,1
Çalışmıyor	10	2,6
Kendi işini yapan	42	10,8
Öğrenci	126	32,3
Emekli	13	3,3
Serbest Meslek	42	10,8
Ev hanımı	11	2,8
Toplam	390	100
Aylık Gelir Durumu		
0-1000 TL arası	35	9,0
1001-2000 TL arası	64	16,4
2001-3000 TL arası	133	34,1
3001-4000 TL arası	89	22,8
4001 TL ve üzeri	69	17,7
Toplam	390	100

4.1.1. Araştırmanın Rafting Etkinliğine Katılım Biçimlerine İlişkin Analizler

Tablo 6’da katılımcıların rafting etkinliğine katılım biçimlerine ilişkin sorulara verdikleri cevapların sıklık (N) ve yüzde (%) değerleri yer almaktadır.

Tablo 6’ya göre rafting etkinliğine katılımcıların %55,1’inin ilk defa, %18,5’inin ikinci defa, %11,3’ünün üçüncü defa, %15,1’inin dört ve üzeri katıldıkları görülmektedir.

Rafting etkinliğine katılımcıların %10,3’ünün yalnız, %41,3’ünün ailesiyle, %29,2’inin arkadaşlarıyla, %2,3’ünün dernek ve kulüp üyeleriyle, %16,9’unun eşi/partneriyle katıldıkları görülmektedir.

Rafting etkinliğine katılımcıların %24,9’unun önceki deneyimleri, %17,2’sinin reklamlar, %28,2’sinin paket turlar, %29,7’sinin arkadaş tavsiyesini dikkate alarak katıldıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. Rafting Etkinliğine Katılım Biçimlerine İlişkin Sorularla İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri

Katılımcının rafting etkinliğine kaçınıcı kez katıldığı	Sıklık (N)	Yüzde Değeri (%)
İlk defa katılıyorum	215	55,1
İkinci defa katılıyorum	72	18,5
Üçüncü defa katılıyorum	44	11,3
Dört ve üzeri katılıyorum	59	15,1
Katılımcının rafting etkinliğine kimlerle katıldığı		
Yalnız	40	10,3
Ailem ile	161	41,3
Arkadaşlarım ile	114	29,2
Dernek ve kulüp üyeleri ile	9	2,3
Eşim/Partnerim ile	66	16,9
Katılımcının rafting etkinliğine katılma isteğini uyandıran etmenler		
Önceki deneyimlerim	97	24,9
Reklamlar	67	17,2
Paket turlar	110	28,2
Arkadaş tavsiyesi	116	29,7
Toplam	390	100

Tablo 7’de katılımcıların Rafting dışında katıldıkları açık alan rekreasyon faaliyetleri yer almaktadır. Tablo 7’ye göre katılımcıların %53,8’i doğa yürüyüşüne % 31,8’i doğa fotoğrafçılığına, %4,9’u kaya tırmanışına ve %4,6’sı izciliğe katılmışlardır. Katılımcılar diğer seçeneğinde ise 1 kişi cannoying, 1 kişi golf, 2 kişi jip safari, 1 kişi paraşütle atlama ve son olarak 2 kişi scuba etkinliklerine katıldığını belirtmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Rafting Dışında Açık Alan Rekreasyon Etkinliklerinden Hangilerine Katıldığı ile ilgili Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

	Katılmadı		Katıldı	
	N	%	N	%
Kampçılık	293	75,1	97	24,9
Doğa yürüyüşü	180	46,2	210	53,8
Dağcılık	306	78,5	84	21,5
Kaya tırmanışı	371	95,1	19	4,9
Dağ bisikleti	324	83,1	66	16,9
Yamaç paraşütü	341	87,4	49	12,6
İzcilik	372	95,4	18	4,6
Duvar tırmanışı	364	93,3	26	6,7
Mağaracılık	360	92,3	30	7,7
Binicilik	334	85,6	56	14,4
Paintball	322	82,6	68	17,4
Kuş gözlemciliği	353	90,5	37	9,5
Su kayağı vb. deniz sporları	315	80,8	75	19,2
Kayak vb. kar sporları	331	84,9	59	15,1
Doğa fotoğrafçılığı	266	68,2	124	31,8
Avcılık	351	90,0	39	10,0

Tablo 8’de katılımcıların rafting etkinliğine tekrar katılmayı düşünüp düşünmediklerine ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Tablo 8’e göre %71’i rafting etkinliğine tekrar katılmayı düşündüklerini, %26,9’u rafting etkinliğine katılmakta kararsız olduklarını, %2,1’i ise rafting etkinliğine tekrar katılmayı düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Tekrar Katılması ile ilgili Cevaplarının Frekans ve Yüzde Değerleri

Katılımcının tekrar rafting etkinliğine katılma düşüncesi	Sıklık (N)	Yüzde Değeri (%)
Evet	277	71,0
Belki	105	26,9
Hayır	8	2,1
Toplam	390	100

Tablo 9’da katılımcıların rafting etkinliğine katılmayı başkalarına tavsiye etmeye ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Tablo 9’a göre katılımcıların %79,3’ü rafting etkinliğini başkalarına tavsiye edeceğini, %19,7’si rafting etkinliğini belki başkalarına tavsiye edeceklerini, %1’i ise rafting etkinliğini başkalarına tavsiye etmeyeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 9. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılmayı Başkalarına Tavsiye Etme durumlarına ilişkin Cevaplarının Frekans ve Yüzde Değerleri

Katılımcının rafting etkinliğine katılmayı başkalarına tavsiye etme düşüncesi	Sıklık (N)	Yüzde Değeri (%)
Evet	309	79,3
Belki	77	19,7
Hayır	4	1,0
Toplam	390	100

4.2. Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

Güvenilirlik analizi bir testin incelenen konuyu ya da olayı ne derece ortaya koyabildiğini belirleyen yöntemdir (Lorcu, 2015: 207). Anket içerisinde yer alan ölçeklerin güvenilirliğin ölçülmesinde Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Alfa katsayısı; içsel tutarlılığın ölçümünde kullanılan en yaygın yöntem olarak bilinmekte ve 0 ile 1 arasında değerler almakta, değer 1’e yaklaştıkça tutarlılık ve güvenilirliğin yükseldiği kabul edilmektedir. Güvenilirlik analizi ölçekler içinde yer alan maddelerin iç tutarlılığını ölçmenin yanı sıra bu maddeler

arasındaki ilişkiye dair bilgi sunmakta ve bu bağlamda Cronbach's Alfa değeri 0,70 ve üzerinde olan ölçekler için içsel tutarlılığa sahip olduğu ve ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna ulaşmayı sağlamaktadır (Altunışık vd., 2012: 126).

Rafting etkinliğine katılma nedenleri ölçeğine uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha Katsayısı 0,789, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ölçeğine ilişkin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha Katsayısı 0,796 ve yaşam doyumu ölçeğine uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alpha Katsayısı 0,734 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında değerler olduğu için her üç ölçeğin de güvenilir olarak kabul edilmektedir (Lorcu, 2015: 208).

4.3. Ölçeklere İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklerdeki ifadeler katılımcıların vermiş oldukları her bir cevapların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. cevap kategorileri 5 grupta toplanmıştır. Bunlar "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "ne katılıyorum ne katılmıyorum", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklindedir.

Tablo 10'da rafting etkinliğine katılım nedenlerine ilişkin verilen ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Rafting etkinliğine katılan katılımcıların bu etkinliğe katılma nedeni olarak Tablo 10 incelendiğinde en etkili olan ifadenin ($\bar{X} = 4,41$) ortalama ile "doğa sevgisi ve doğada olma isteği" olduğu görülmektedir. İkinci en yüksek değere sahip ifadenin ise ($\bar{X} = 4,28$) ortalama ile "dinlenme isteği" olduğu görülmektedir. Üçüncü yüksek değer ($\bar{X} = 4,22$) ortalama ile "fiziksel ve ruhsal sağlığımı olumlu etkileyeceği için" ifadesinin olduğu görülmektedir. Dördüncü yüksek değere ($\bar{X} = 4,14$) ortalama ile "fiziksel aktivite yapma isteği" ifadesinin sahip olduğu görülmektedir. Son olarak beşinci en yüksek değere sahip olan ifadenin ($\bar{X} = 4,14$) ortalama ile "doğadaki uyarıcı unsurlar ve davetkar yapı" olduğu bu araştırma kapsamında tespit edilmiştir.

Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenlerinin de en az etkili olan ifadelerin ise ($\bar{X} = 2,12$) ortalama ile "yalnızlık hissi", ($\bar{X} = 2,12$) ortalama ile "aileden kaçma isteği" i ($\bar{X} = 2,38$) ortalama ile "sorumluluktan kaçma isteği" ($\bar{X} = 2,71$) ortalama ile "aile ile birlikte olma isteği" son olarak ($\bar{X} = 2,77$) ortalama

ile “o etkinliğe gelecek beklenen olası insanlarla (ünlü birileri) tanışma isteği” olduğu bu araştırma kapsamında tespit edilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılma Nedenlerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	N	$\bar{X}$ Art. Ortalama	St. Sapma
Doğa sevgisi ve doğada olma isteği	390	4,41	0,821
Kalabalıktan ve rutinden kaçma isteği	390	3,31	1,522
Aileden kaçma isteği	390	2,12	1,365
Sorumluluktan kaçma isteği	390	2,38	1,457
Fiziksel aktivite yapma isteği	390	4,14	0,832
Fiziksel ve ruhsal sağlığımı olumlu etkileyeceği için	390	4,22	0,730
Kendini geliştirme ve yeni beceriler edinme isteği	390	4,09	0,885
Sosyal ilişki kurma, yeni insanlarla tanışma veya onları gözleme isteği	390	3,46	1,326
O etkinliğe gelecek beklenen olası insanlarla (Ünlü birileri) tanışma isteği	390	2,77	1,402
Aile ile birlikte olma isteği	390	2,71	1,488
Tanırma tanınma arzusu	390	3,07	1,414
Doğadaki uyarıcı unsurlar veya davetkâr yapı	390	4,14	0,944
Dinlenme isteği	390	4,28	0,803
Sosyal güç elde etmek	390	3,44	1,357
Mücadele ruhu, başkaldırma	390	3,60	1,332
Başarı arzusu, kendimle ve başkalarıyla rekabet etme	390	3,66	1,335
Zaman öldürme ve sıkıntıdan kurtulma	390	4,09	1,021
Bedensel ve ruhsal rehabilitasyon	390	4,11	0,895
Arkadaşlarıyla birlikte olma isteği	390	3,35	1,464
Yalnızlık hissi	390	2,12	1,428

Tablo 11’de rafting etkinliğine katılan katılımcıların elde ettikleri faydalar ölçeğine ilişkin verilen ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 11 incelendiğinde en yüksek değere sahip ifadenin ($\bar{X} = 4,56$) ortalama ile “daha mutlu hissettim” ifadesi olduğu görülmektedir. İkinci en yüksek değere sahip ifadenin ise ($\bar{X} = 4,46$) ortalama ile “rahatlamış / tazelenmiş hissederim” ifadesinin olduğu, üçüncü en yüksek değere sahip ifadenin ($\bar{X} = 4,44$)

ortalama ile” daha sağlıklı ve güçlü hissettim” ifadesi, dördüncü en yüksek değere sahip ifadenin ($\bar{X} = 4,31$) ortalama ile “çevre bilinci kazandım” ifadesinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların rafting etkinliğine katılarak elde ettiği faydalardan en az fayda sağladığı ifade ($\bar{X} = 2,72$) ortalama ile “ailemle birlikte oldum” ifadesi ve ($\bar{X} = 2,79$) ortalama ile “doğayı her şeyi ile yaşadım” ifadesinin olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Rafting Etkinliğine Katılarak Elde Ettiği Faydalara İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	N	$\bar{X}$ Art. Ortalama	St. Sapma
Daha mutlu hissettim	390	4,56	0,568
Daha sağlıklı ve güçlü hissettim	390	4,44	0,703
Rahatlamış / tazelenmiş hissederim	390	4,46	0,678
Yeni kişilerle tanıştım	390	4,27	0,887
Mevcut becerilerimi geliştirdim	390	4,13	0,974
Yeni beceriler öğrendim.	390	4,25	0,851
Çevre bilinci kazandım	390	4,31	0,740
Bir gruba ait olma duygusunu yaşadım	390	4,22	0,935
Kendimi daha önemli hissettim	390	3,90	1,178
Fiziksel ve ruhsal sağlığım olumlu etkilendi	390	4,28	0,777
Arkadaşlarımla birlikte oldum	390	3,43	1,479
Ailemle birlikte oldum	390	2,72	1,575
Kendime güvenim arttı	390	3,78	1,059
Doğayı her şeyi ile yaşadım	390	2,79	1,300

Tablo 12’de yaşam doyumu düzeyine ilişkin katılımcıların verdiği cevapların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Tablo 12 incelendiğinde en yüksek değere sahip ifadenin ($\bar{X} = 3,67$) ortalama ile “hayatımdan memnunum” ifadesinin olduğu görülmektedir. İkinci en yüksek değere sahip faktörün ($\bar{X} = 3,49$) ortalama ile “Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın” ifadesinin, üçüncü yüksek değere sahip ifadenin ($\bar{X} = 3,02$) ortalama ile “hayat şartlarım mükemmel” ifadesinin olduğu görülmektedir. Ölçekteki en düşük değere sahip ifadelerin ise ($\bar{X} = 2,58$) ortalama ile “eğer hayata yeniden başlasaydım hemen

hemen hiçbir şeyi değiştirmezdım” ifadesi ve ($\bar{x} = 2,83$) ortalama ile “hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim” ifadesinin olduğu görölmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Yaşam Doyum Düzeyi ile İlgili Cevaplarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	N	$\bar{x}$ Art. Ortalama	St. Sapma
Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	390	3,49	0,911
Hayat şartlarım mükemmel	390	3,02	1,082
Hayatımdan memnunum	390	3,67	0,905
Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	390	2,83	1,185
Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdım	390	2,58	1,109

4.4. Ölçeklere İlişkin Normal Dağılım Analizleri

Verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek amacıyla Kolmogorov- Smirnov (K-S) testi yapılmıştır. Kullanılan verilerin anlamlılık değerlerinin ($p < 0,05$) 0,05’den küçük olması verilerin normal dağılım göstermediği anlamına gelmektedir (Altunışık vd., 2012: 208). Normal dağılım, parametrik testlerin uygulanması için bir şart olup sürekli değişkenlere ait dağılımların en önemlilerinden biridir. Sürekli değişkene ait verilerin normal dağılım sergilemesi, verilere ait aritmetik ortalama, medyan (ortanca) ve mod (tepe) değerinin birbirine eşit olmasını ifade etmektedir (Ural ve Kılıç: 2013: 285). Tablo 13’te katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri, Tablo 14’de katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ve tablo 15’de katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ölçeklerinin Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 13. Rafting Etkinliğine Katılma Nedenleri Ölçeğine İlişkin Kolmogorov-Smirnov (K-S) Testi

İFADELER	N	$\bar{X}$ Ortalama	Std. Sapma	Z Değeri	Sig. Değeri
Doğa sevgisi ve doğada olma isteği	390	4,41	0,821	6,300	0,000
Kalabalıktan ve rutinden kaçma isteği	390	3,31	1,522	5,629	0,000
Aileden kaçma isteği	390	2,12	1,365	5,433	0,000
Sorumluluktan kaçma isteği	390	2,38	1,457	5,018	0,000
Fiziksel aktivite yapma isteği	390	4,14	0,832	6,144	0,000
Fiziksel ve ruhsal sağlığımı olumlu etkileyeceği için	390	4,22	0,730	5,328	0,000
Kendini geliştirme ve yeni beceriler edinme isteği	390	4,09	0,885	6,168	0,000
Sosyal ilişki kurma, yeni insanlarla tanışma veya onları gözleme isteği	390	3,46	1,326	5,238	0,000
O etkinliğe gelecek beklenen olası insanlarla (Ünlü birileri) tanışma isteği	390	2,77	1,402	3,279	0,000
Aile ile birlikte olma isteği	390	2,71	1,488	4,900	0,000
Tanıma tanınma arzusu	390	3,07	1,414	4,606	0,000
Doğadaki uyarıcı unsurlar veya davetkâr yapı	390	4,14	0,944	5,165	0,000
Dinlenme isteği	390	4,28	0,803	5,173	0,000
Sosyal güç elde etmek	390	3,44	1,357	4,937	0,000
Mücadele ruhu, başkaldırma	390	3,60	1,332	5,490	0,000
Başarı arzusu, kendimle ve başkalarıyla rekabet etme	390	3,66	1,335	5,926	0,000
Zaman öldürme ve sıkıntıdan kurtulma	390	4,09	1,021	5,478	0,000
Bedensel ve ruhsal rehabilitasyon	390	4,11	0,895	5,570	0,000
Arkadaşlarımla birlikte olma isteği	390	3,35	1,464	5,403	0,000
Yalnızlık hissi	390	2,12	1,428	5,703	0,000

Tablo 14. Yaşam Doyum Düzeyi Ölçeğine İlişkin Kolmogorov- Smirnov (K-S) Testi

İFADELER	N	X Ortalama	Std. Sapma	Z Değeri	Sig. Değeri
Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	390	3,494	0,911	7,037	0,000
Hayat şartlarım mükemmel	390	3,020	1,082	4,644	0,000
Hayatımdan memnunum	390	3,679	0,905	7,289	0,000
Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	390	2,838	1,185	4,010	0,000
Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	390	2,584	1,109	3,845	0,000

Tablo 15. Rafting Etkinliğinden Elde Edilen Faydalar Ölçeğine İlişkin Kolmogorov- Smirnov (K-S) Testi

İFADELER	N	X Ortalama	S.t.d. Sapma	Z Değeri	Sig. Değeri
Daha mutlu hissettim	390	4,569	0,568	7,370	0,000
Daha sağlıklı ve güçlü hissettim	390	4,448	0,703	6,457	0,000
Rahatlamış / tazelenmiş hissederim	390	4,466	0,678	6,522	0,000
Yeni kişilerle tanıştım	390	4,276	0,887	5,429	0,000
Mevcut becerilerimi geliştirdim	390	4,133	0,974	5,406	0,000
Yeni beceriler öğrendim	390	4,256	0,851	5,564	0,000
Çevre bilinci kazandım	390	4,310	0,740	5,135	0,000
Bir gruba ait olma duygusunu yaşadım	390	4,228	0,935	5,288	0,000
Kendimi daha önemli hissettim	390	3,907	1,178	5,022	0,000
Fiziksel ve ruhsal sağlığım olumlu etkilendi	390	4,282	0,777	5,254	0,000
Arkadaşlarımla birlikte oldum	390	3,433	1,479	5,932	0,000
Ailemle birlikte oldum	390	2,728	1,575	5,542	0,000
Kendime güvenim arttı	390	3,789	1,059	6,718	0,000
Doğayı her şeyi ile yaşadım	390	2,792	1,300	4,467	0,000

Tablo 13,14,15 incelendiğinde Kolmogorov- Smirnov (K-S) testi sonucuna göre rafting etkinliğine katılma nedenleri ölçeğinin ($p= 0,000$; $p < 0,05$), rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ölçeğinin ($p= 0,000$; $p < 0,05$) ve yaşam doyum düzeyi ölçeğinin ($p= 0,000$; $p < 0,05$), sahip olduğu değerlerin 0,05 değerinden küçük olması, bu verilerin normal dağılım göstermediğini göstermektedir. Bu sebeple araştırmada normal dağılım koşulu aranmayan parametrik olmayan analiz teknikleri olan Mann-Whitney U testi ile Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır.

4.5. Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi Analizleri

Mann- Whitney U testi, iki bağımsız grup ortalaması arasındaki farkın incelenmesine yönelik parametrik testlerden t testinin non-parametrik alternatifidir. Mann-Whitney U testi, birbirinden bağımsız iki grubun veya örneklemin bağımlı bir değişkene ilişkin ölçümlerinin karşılaştırılarak iki dağılım arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için kullanılmaktadır (Ural vd., 2013: 265).

Kruskal- Wallis testi ikiden fazla bağımsız örneğin, aynı dağılıma sahip bağımsız ana küleden gelip gelmediğinin araştırılmasında kullanılmaktadır. Tek yönlü varyans analizinin non-parametrik karşılığıdır. Diğer non-parametrik yöntemlerde olduğu gibi burada da grupların ortalamaları değil, ortancaları karşılaştırılmaktadır (Lorcu, 2015: 151, Altunışık vd., 2012: 212).

Tablo 16’da katılımcıların cinsiyetlerine ve Tablo 17’de katılımcıların medeni durumuna ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 16 incelendiğinde Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların cinsiyetlerine göre rafting etkinliğine katılım nedenleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p= 0,777$). Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde cinsiyete göre rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p= 0,850$). Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde cinsiyet ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($p= 0,270$). Diğer bir ifadeyle katılımcılar gerek erkek gerek kadın olsun her iki grup katılımcıları da rafting etkinliğine katılma

nedenleri, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ve yaşam doyum düzeyleri birbirine benzer özellik göstermektedir.

Tablo 16. Cinsiyete İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Sayı (n)	Cinsiyet	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	174	Kadın	193,70	-0,283	0,777
	216	Erkek	196,95		
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	Sayı (n)	Cinsiyet	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
	174	Kadın	196,70	-0,189	0,850
216	Erkek	194,53			
Yaşam doyum düzeyi	Sayı (n)	Cinsiyet	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
	174	Kadın	188,51	-1,103	0,270
216	Erkek	201,13			

Tablo 17 incelendiğinde, katılımcıların medeni durumu ile rafting etkinliğine katılma nedenleri arasında Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p= 0,000$). Buna göre bekar katılımcılar (218,71) evli katılımcılara göre (157,96) daha yüksek nedenlerle rafting etkinliğine katılmaktadır. Katılımcıların medeni durumu ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p= 0,000$). Buna göre bekar katılımcılar (213,72) evli katılımcılara göre (166,03) daha yüksek nedenlerle rafting etkinliğine katılmaktadır. Katılımcıların medeni durumu ile yaşam doyum düzeyleri arasında Mann-Whitney U testinden elde edilen sonuçlara göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Buna göre evli katılımcılar (223,59) bekar katılımcılara göre (178,13) yaşam doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Medeni Duruma İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Sayı (n)	Medeni Durum	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	149	Evli	157,96	-5,173	0,000
	241	Bekar	218,71		
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	Sayı (n)	Medeni Durum	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
	149	Evli	166,03	-4,065	0,000
241	Bekar	213,72			
Yaşam doyumu düzeyi	Sayı (n)	Medeni Durum	Ortalama Sıralaması	Z	Sig. Değeri(p)
	149	Evli	223,59	-3,886	0,000
241	Bekar	178,13			

Tablo 18’de katılımcıların yaş ile rafting etkinliğine katılma nedeni, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ve yaşam doyumu ölçeklerinin arasındaki ilişkiler Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaş ile rafting etkinliğine katılma nedeni arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,002$). Bu farklılığın katılımcı sayıları göz önüne alındığında 15-25 yaş arası ve 26-35 yaş arası katılımcılarda diğer katılımcı yaş aralıklarına göre daha yüksek nedenlerle rafting etkinliğine katıldıkları görülmektedir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaş ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir fark yoktur ($p=0,437$). Bu nedenle katılımcıların bütün yaş aralıklarının rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar benzerlik göstermektedir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaş ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,006$).

Tablo 18. Yaşa İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	N	Yaş	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	162	15-25 yaş	212,23	19,134	0,002
	126	26-35 yaş	200,90		
	61	36-45 yaş	147,68		
	28	46-55 yaş	169,88		
	12	56-65 yaş	228,50		
	1	66 yaş ve üzeri	44,00		
	N	Yaş	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	162	15-25 yaş	195,82	4,831	0,437
	126	26-35 yaş	205,24		
	61	36-45 yaş	170,79		
	28	46-55 yaş	200,63		
	12	56-65 yaş	193,71		
	1	66 yaş ve üzeri	301,50		
	N	Yaş	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Yaşam doyumu düzeyi	162	15-25 yaş	177,27	16,168	0,006
	126	26-35 yaş	192,67		
	61	36-45 yaş	213,69		
	28	46-55 yaş	238,30		
	12	56-65 yaş	272,17		
	1	66 yaş ve üzeri	278,50		

Tablo 19’da katılımcıların öğrenim durumu ile rafting etkinliğine katılma nedeni, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ve yaşam doyumu ölçeklerinin arasındaki ilişkiler Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların öğrenim durumu ile rafting etkinliğine katılma nedeni arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,022$). Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde öğrenim durumu ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,000$). Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde öğrenim durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,000$).

Tablo 19. Öğrenim Durumuna İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	N	Öğrenim Durumu	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	15	İlkokul	183,67	14,778	0,022
	48	Ortaokul	208,92		
	119	Lise	167,66		
	53	Önlisans	214,03		
	113	Lisans	217,67		
	41	Yüksek lisans	179,43		
	1	Doktora	213,00		
	N	Öğrenim Durumu	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	15	İlkokul	173,47	33,276	0,000
	48	Ortaokul	198,98		
	119	Lise	178,18		
	53	Önlisans	204,74		
	113	Lisans	235,84		
	41	Yüksek lisans	128,32		
	1	Doktora	126,50		
	N	Öğrenim Durumu	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Yaşam doyum düzeyi	15	İlkokul	216,77	32,760	0,000
	48	Ortaokul	200,22		
	119	Lise	196,17		
	53	Önlisans	178,00		
	113	Lisans	166,99		
	41	Yüksek lisans	278,51		
	1	Doktora	315,50		

Tablo 20’de katılımcıların mesleği ile rafting etkinliğine katılma nedeni, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ve yaşam doyum ölçeklerinin arasındaki ilişkiler Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların mesleği ile rafting etkinliğine katılma nedeni arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,001$). Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların mesleği ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,013$). Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların mesleği ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir fark vardır($p=0,000$).

Tablo 20. Mesleğe İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	N	Mesleğiniz	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	95	Özel sektör çalışanı	174,65	25,766	0,001
	51	Kamu çalışanı	162,08		
	10	İşsiz	298,85		
	42	Kendi işi	189,12		
	126	Öğrenci	223,58		
	13	Emekli	196,08		
	42	Serbest meslek	191,86		
	11	Ev hanımı	152,50		
	N	Mesleğiniz	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	95	Özel sektör çalışanı	178,08	17,707	0,013
	51	Kamu çalışanı	194,04		
	10	İşsiz	206,90		
	42	Kendi işi	177,60		
	126	Öğrenci	227,71		
	13	Emekli	174,62		
	42	Serbest meslek	174,29		
	11	Ev hanımı	147,45		
	N	Mesleğiniz	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Yaşam doyum düzeyi	95	Özel sektör çalışanı	204,04	35,638	0,000
	51	Kamu çalışanı	187,95		
	10	İşsiz	178,95		
	42	Kendi işi	236,57		
	126	Öğrenci	155,98		
	13	Emekli	271,46		
	42	Serbest meslek	223,88		
	11	Ev hanımı	269,45		

Tablo 21’de katılımcıların geliri ile rafting etkinliğine katılma nedeni, rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ve yaşam doyum ölçeklerinin arasındaki ilişkiler Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların geliri ile rafting etkinliğine katılma nedeni arasında anlamlı bir fark yoktur ($p=0,123$). Kruskal-Wallis testi sonucuna göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların geliri ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,001$). Kruskal-Wallis testi sonucuna

göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde katılımcıların geliri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir fark vardır ($p=0,000$).

Tablo 21. Gelire İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	N	Gelir	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılma nedenleri	35	0-1000 TL	192,64	7,264	0,123
	64	1001-2000 TL	188,47		
	133	2001-3000 TL	214,64		
	89	3001-4000 TL	174,33		
	69	4001 TL ve üzeri	193,89		
	N	Gelir	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Rafting etkinliğine katılarak elde edilen faydalar	35	0-1000 TL	152,04	18,733	0,001
	64	1001-2000 TL	155,85		
	133	2001-3000 TL	217,03		
	89	3001-4000 TL	202,50		
	69	4001 TL ve üzeri	203,80		
	N	Gelir	Ortalama Sıralaması	Chi-Square	Sig. Değeri(p)
Yaşam doyumu düzeyi	35	0-1000 TL	245,10	24,821	0,000
	64	1001-2000 TL	215,72		
	133	2001-3000 TL	175,78		
	89	3001-4000 TL	165,99		
	69	4001 TL ve üzeri	227,66		

4.6. Hipotezlerin Testine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Araştırmada ortaya konan hipotezlerin ($H_1; H_2; H_3; H_4; H_5; H_6; H_7$) test edilmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Hipotez 1: Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile elde ettikleri faydalar arasında anlamlı bir ilişki vardır. H_1 için analiz sonuçları Tablo 22’de gösterilmektedir. Tablo 22’deki regresyon analizi sonuçlarına göre; H_1 için F değerinin (133,697) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olması, rafting etkinliğinden elde edilen faydaların 0,256’sının rafting etkinliğine katılım nedenleri tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu durum rafting etkinliğine katılım nedeni ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar üzerinde olumlu yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($t=11, 563; p=0,000<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre H_1 kabul edilmektedir.

Tablo 22. H₁ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	31,485	2,113		14,900	0,000
Rafting etkinliğine katılım nedenleri	0,347	0,30	0,506	11,563	0,000
R			0,506		
R ²			0,256		
Düzeltilmiş R ²			0,254		
Tahmini Standart Hata			6,46746		
F			133,697		
Anlam Düzeyi			0,000		
<i>Bağımlı Değişken: Rafting Etkinliğinden Elde Edilen Faydalar</i>					

Hipotez 2: Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. **H₂** için analiz sonuçları Tablo 23'te verilmektedir. Tablo 23'teki regresyon analizi sonuçlarına göre; **H₂** için F değerinin (14,185) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olması yaşam doyum düzeyinin 0,035'nin rafting etkinliğine katılım nedenleri tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu durum rafting etkinliğine katılım nedeni ile yaşam doyum düzeyi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (t=-3,766; p=0,000<0,05). Elde edilen sonuçlara göre **H₂** kabul edilmektedir.

Tablo 23. H₂ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	19,966	1,168		17,087	0,000
Rafting etkinliğine katılım nedenleri	-0,063	0,017	-0,188	-3,766	0,000
R			0,188		
R ²			0,035		
Düzeltilmiş R ²			0,033		
Tahmini Standart Hata			3,57636		
F			14,185		
Anlam Düzeyi			0,000		
Bağımlı Değişken: Yaşam Doyum Düzeyi					

Hipotez 3: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. **H₃** için analiz sonuçları Tablo 24’te verilmektedir. Tablo 24’teki regresyon analizi sonuçlarına göre; **H₃** için F değerinin (58,561) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olması yaşam doyum düzeyinin 0,131’nin rafting etkinliğinden elde edilen faydaları tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu durum rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile yaşam doyum düzeyi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (t=-7,633; p=0,000<0,05). Elde edilen sonuçlara göre **H₃** kabul edilmektedir.

Tablo 24. H₃ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	25,236	1,290		19,672	0,000
Rafting etkinliğinden elde edilen faydalar	-0,175	0,023	-0,361	-7,633	0,000
R			0,361		
R ²			0,131		
Düzeltilmiş R ²			0,128		
Tahmini Standart Hata			3,39515		
F			58,561		
Anlam Düzeyi			0,000		
Bağımlı Değişken: Yaşam Doyum Düzeyi					

Hipotez 4: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. **H₄** için analiz sonuçları tablo 25’de verilmektedir. Tablo 25’deki regresyon analizi sonuçlarına göre; **H₄** için F değerinin (0,292) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olmadığı görülmektedir. Bu durum rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. (t=-0,540; p=0,589>0,05). Elde edilen sonuçlara göre **H₄** reddedilmektedir.

Tablo 25. H₄ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	1,413	0,192		7,350	0,000
Rafting etkinliğinden elde edilen faydalar	-0,002	0,003	-0,027	-0,540	0,589
R			0,027		
R ²			0,001		
Düzeltilmiş R ²			-0,002		
Tahmini Standart Hata			0,50611		
F			0,292		
Anlam Düzeyi			0,589		
Bağımlı Değişken: Rafting Etkinliğine Tekrar Katılma Düşüncesi					

Hipotez 5: Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H_5 için analiz sonuçları Tablo 26’da verilmektedir. Tablo 26’daki regresyon analizi sonuçlarına göre; H_5 için F değerinin (0,623) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olmadığı görülmektedir. Bu durum rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile rafting etkinliğini başkalarına tavsiye etmesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. ($t=0,789$; $p=0,430>0,05$). Elde edilen sonuçlara göre H_5 reddedilmektedir.

Tablo 26. H_5 İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	1,088	0,166		6,541	0,000
Rafting etkinliğinden elde edilen faydalar	0,002	0,003	0,040	0,789	0,430
R			0,040		
R ²			0,002		
Düzeltilmiş R ²			-0,001		
Tahmini Standart Hata			0,43776		
F			0,623		
Anlam Düzeyi			0,430		
Bağımlı Değişken: Rafting Etkinliğini Başkalarına Tavsiye Etme					

Hipotez 6: Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. H_6 için analiz sonuçları Tablo 27’de verilmektedir. Tablo 27’deki regresyon analizi sonuçlarına göre; H_6 için F değerinin (11,386) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olması yaşam doyum düzeyinin 0,029’nun rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu durum yaşam doyum düzeyi ile rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($t=-3,374$; $p=0,001<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre H_6 kabul edilmektedir.

Tablo 27. H₆ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	1,677	0,112		15,031	0,000
Yaşam doyum düzeyi	-0,023	0,007	-0,169	-3,374	0,001
R			0,169		
R ²			0,029		
Düzeltilmiş R ²			0,026		
Tahmini Standart Hata			0,49903		
F			11,386		
Anlam Düzeyi			0,001		
Bağımlı Değişken: Rafting Etkinliğine Tekrar Katılma Düşüncesi					

Hipotez 7: Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile başkalarına tavsiye etme niyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. **H₇** için analiz sonuçları Tablo 28’de verilmektedir. Tablo 28’deki regresyon analizi sonuçlarına göre; **H₇** için F değerinin (14,257) 0,000 anlamlılık düzeyinde geçerli olması yaşam doyum düzeyinin 0,029’nun rafting etkinliğine başkalarına tavsiye etmesi tarafından açıklandığını göstermektedir. Bu durum yaşam doyum düzeyi ile rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (t=-3,776; p=0,000<0,05). Elde edilen sonuçlara göre **H₇** kabul edilmektedir.

Tablo 28. H₇ İçin Regresyon Analizi Sonuçları

Model (Bağımsız Değişken)	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş			
Katsayılar	β	Standart Hata	Beta	t Değeri	Anlam düzeyi
Sabit	1,572	0,096		16,339	0,000
Yaşam doyum düzeyi	-0,023	0,006	-0,188	-3,776	0,000
R			0,188		
R ²			0,035		
Düzeltilmiş R ²			0,033		
Tahmini Standart Hata			0,43028		
F			14,257		
Anlam Düzeyi			0,000		
Bağımlı Değişken: Rafting Etkinliğini Başkalarına Tavsiye Etme					

Tablo 29’da araştırmanın hipotezlerine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Bu sonuçlara göre **H₁**, **H₂**, **H₃**, **H₆**, **H₇** hipotezleri yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre kabul edilmiştir. **H₄**, **H₅** hipotezleri ise yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre reddedilmiştir.

Tablo 29. Hipotez Sonuçları Tablosu

H	HİPOTEZLER	SONUÇ
H₁	Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile elde ettikleri faydalar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H₂	Katılımcıların rafting etkinliğine katılma nedenleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H₃	Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H₄	Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Red
H₅	Katılımcıların rafting etkinliğinden elde ettikleri faydalar ile başkalarına tavsiye etme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Red
H₆	Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile tekrar katılım düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H₇	Katılımcıların yaşam doyum düzeyleri ile başkalarına tavsiye etme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümünde araştırma sonuçları ve önerilerine yer verilmektedir.

5.1. Sonuçlar

Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin büyük bir kısmının kaynağı doğadır. Bu nedenle insan ile yaşadığı doğal çevre arasında, bir taraftan hayatını devam ettirmesi açısından ekonomik, diğer taraftan spor ve turizm gibi birçok etkinlik türünün yer aldığı, rekreasyonel değerler bakımından yakın bir ilişki bulunmaktadır (Akyüz vd., 2014: 887). Bireylerin ilgi, dürtü, amaç, katılma biçimlerine ve daha birçok unsurlara göre farklı anlayışlar gösterebilen açık alan rekreasyonunun özellikleri hususunda, ortak bir anlayış biçimine ulaşılması oldukça zordur (Zorba, 2007: 52). Açık alan rekreasyonu insanların çalışma ya da mecburi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçirdikleri zaman dışında kalan boş zamanlarında kendini fiziksel, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda tamamen doğanın bir parçası olan suda, karada, havada gerçekleştirilen katılımcılar arasında etkileşim yaratabilen boş zaman aktiviteleri olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkelerdeki bireylerin çoğunluğu, günlük boş zamanlarında ve tatilleri boyunca rekreasyonel imkânlarla paralel olarak zamanlarını geçirecekleri bölgeleri seçmektedirler. Özellikle endüstrileşmenin arttığı ülkelerde rekreasyon günlük hayatın bir parçası haline gelmiş hatta insanlar için bu durum bir gereksinim olarak görülmeye başlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre rafting etkinliğine katılan yerli turistlerin cinsiyet dağılımları arasında fazla bir farkın olmadığı ancak erkek katılımcıların nispeten daha fazla olduğu görülmektedir. Etkinliğe katılanların yaş oranlarına bakıldığında %73,8'nin 15-35 yaş arası katılımcının oluşturduğu görülmektedir. Bu etkinliği gerçekleştiren katılımcıların büyük bir kısmı % 61,8'i bekar olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında %56,9'nun 2001-3000 TL arası ve 3001-4000 TL arası gelire sahip kişiler çoğunluğu oluşturmaktadır. Katılımcıların öğrenim düzeylerine bakıldığında %59,5 lise ve lisans düzeyinde eğitim alanların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Rafting etkinliğine katılan katılımcıların büyük bir kısmı öğrenci ve özel sektör çalışanı olduklarını belirtmişlerdir. Rafting etkinliğine katılan katılımcıların büyük bir kısmı bu etkinliğe ilk defa katılmakla birlikte bu etkinliğe katılan katılımcıların %70,5'i etkinliğe

aileleri ve arkadaşları ile katıldıklarını belirtmişlerdir. Yerli turistlerin bu etkinliğe katılmasındaki etmenlerin önceki deneyimleri, paket turlar ve arkadaş tavsiyesi üzerine katıldıkları görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, rafting etkinliğine katılan katılımcıların rafting dışında en fazla katılım gösterdikleri açık alan rekreasyon faaliyetleri olarak doğa yürüyüşü, doğa fotoğrafçılığı, kampçılık ve dağcılık faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre rafting etkinliğine katılan yerli turistlerin %71'i bu etkinliğe tekrar katılmayı düşündüklerini ve %79,2'si ise bu etkinliği başkalarına tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir.

İnsanların açık alan rekreasyonunu neden tercih ettikleri günümüze kadar çok fazla sorgulanan bir konu haline gelmiştir. İnsanların açık alan rekreasyonuna katılımında etkili olan bütün faktörler, daha çok insanın fiziki durumu, kişiliği, sahip olduğu olanaklar, moralitesi (gelir, çevre, arkadaş vs.) bir hayli önem arz etmektedir. Cordes ve İbrahim (2002)'de insanın açık alan rekreasyonuna gereksinimlerinin yanı sıra sosyal, psikolojik, kişisel çok sayıda unsurun etkili olduğunu savunmaktadır. Günümüze kadar birçok araştırmacı ve yazarlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda elde edilen sonuçlar incelendiğinde, insanların açık alan rekreasyonuna katılma sebepleri; doğa sevgisi, kalabalıktan kurtulma, rutinden hayattan uzaklaşma, aileden ayrı kalma isteği ve sorumluluktan kaçma, fiziksel faaliyet gerçekleştirme, yaratıcılık, dinlenme isteği, kendini geliştirme ve yeni yetenekler kazanma, sosyal ilişkileri güçlendirme, yeni insanlarla tanışma veya yeni ortamlara girme, beklenen olası insanlarla ilişki kurma, aileyle birlikte olma isteği, tanıma-tanınma isteği, başkalarına yardımcı olma isteği, sosyal sorumluluk edinme, uyarıcı faktörler veya davetkar yapı, sosyal güç edinme, kendini gerçekleştirme, mücadele ruhu ve başkaldırma, başarı isteği, iç ve dış rekabet, zaman geçirme ve sıkıntı giderme ve entelektüel yaşam tarzı biçiminde sıralanması mümkün olabilmektedir. Bu çalışmanın sonuçları yukarıdaki sıralanan nedenlerle birebir örtüşebilmektedir (Ardahan ve Lapa, 2011: 1337). Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, açık alan rekreasyon faaliyetlerinden rafting etkinliği katılanların katılma nedenlerinin genellikle doğa sevgisi ve doğada olma isteği, dinlenme isteği, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumlu etkilemesi, fiziksel aktivite yapmak, doğadaki uyarıcı unsurlar ve davetkar yapı, zaman öldürme ve sıkıntıdan kurtulma ve bedensel ve ruhsal

rehabilitasyon gibi nedenlerden dolayı bu etkinliğe katılma ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir.

İnsanların açık alan faaliyetlerine katılım göstererek edindiği yararlar daha çok katılım sebepleri ile ilişkilidir. Aynı faaliyete katılan farklı insanlar farklı yararlar elde etmektedir. Örneğin rutin hayattan ve şehrin karmaşık yapısından kurtulmak isteyen kişi açık alan faaliyetinde aradığı sakinliği bulmakta iken o faaliyete ailesiyle beraber olma isteği ile katılan kişi de ailesiyle beraber olmanın doyumunu kazanacaktır. Açık alan rekreasyonuna katılım gösteren kişinin birçok sosyal, psikolojik ve fiziksel yararlar edindiği öngörülmektedir. Ardahan vd. (2011) araştırmalarında doğa aktiviteleri yapmanın kişilere sağladığı faydalar; grup dinamiklerini öğrenme, liderlik, güven artırma, kişisel karar verebilme, risk yönetimi, kendisinin ve diğer insanların sorumluluğunu üstlenebilme, benlik ve fiziki gelişimini olumlu yönde etkileme, kendisine ve diğer insanlara olan güveni olumlu yönde etkileyebilmekte, kendisini mutlu hissetme, diğer insanlar ile ilişki kurma ve sosyalleşme olarak ele alınmaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar, bu sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu faaliyete katılan katılımcıların bu faaliyet sayesinde kendilerini daha mutlu hissetmesi, rahatlamış ve yenilenmiş hissetmesi, daha sağlıklı ve güçlü hissetmesi, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumlu etkiledi gibi faydalarının olduğunu ve bu tür etkinlikler ile çevre bilinci kazandıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların cinsiyetlerine göre rafting etkinliğine katılım nedenleri arasında, cinsiyet ile etkinlikten elde ettiği faydalar arasında ve cinsiyet ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Araştırmada yapılan analizler sonucunda medeni durum ile etkinliğe katılım nedenleri, medeni durum ile etkinlikten elde edilen faydalar ve medeni durum ile yaşam doyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farkın etkinliğe katılım nedenleri ile etkinlikten elde edilen faydaların bekarlarda daha fazla olduğu görülürken, yaşam doyum düzeyinde evlilerde daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Yine araştırmada kullanılan verilerin analizlerine göre, yaş ile etkinliğine katılım nedenleri arasında ve yaş ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu fakat, yaş ile etkinlikten elde edilen faydalar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada yapılan analizlere göre öğrenim durumu ile etkinliğine katılım nedeni arasında, öğrenim durumu ile etkinliğinden elde edilen faydalar

arasında ve öğrenim durumu ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada yapılan analizler doğrultusunda meslek ile etkinliğe katılma nedenleri, meslek ile etkinlikten elde edilen faydalar ve meslek ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada yapılan analizler doğrultusunda gelir ile etkinliğe katılım nedenleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı fakat gelir ile etkinlikten elde edilen faydalar ve gelir ile yaşam doyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda rafting etkinliğine katılım nedenleri ile rafting etkinliğinden elde edilen faydalar arasında olumlu yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda rafting etkinliğine katılım nedenleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile yaşam doyum düzeyleri arasında olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda rafting etkinliğinden elde edilen faydalar ile rafting etkinliğini başkalarına tavsiye etmesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda yaşam doyum düzeyi ile rafting etkinliğine tekrar katılma düşüncesi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda yaşam doyum düzeyi ile rafting etkinliğini başkalarına tavsiye etmesi üzerinde olumsuz yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Açık alan rekreasyon faaliyetleri olan rafting etkinliğinin yapıldığı alanlarda Kültür ve Turizm Bakanlığı denetimi artırmalı ve bu alanlarda hizmet veren işletmelerde çalışan personel denetlenmeli ve bu faaliyetlerde görev yapan personel içerisinde barındırdığı risklerden dolayı çeşitli eğitimlere tabi tutulmalıdır.

Rafting etkinliği alternatif bir turizm turu haline dönüştürülmeli ve bu etkinliğin gerçekleştiği alanlarda çevre düzenlemeleri yapılmalı ve etkinlik daha çekici hale dönüştürülmelidir.

Etkinliğin bulunduğu alana giden ulaşım yollarının iyi olmaması katılımcıların bu etkinliğe tekrar katılma düşüncesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle rafting etkinliği yapılan yerlere ulaşım olanakları iyileştirilmelidir.

Açık alan etkinlikleri en basitten en zor olana kadar değişik düzeylerde risk içerdiği için etkinliğe katılan bireyler mutlaka bireysel riskler konusunda eğitilmelidirler.

Teknolojik alandaki gelişmeler ve iş hayatında makineleşmenin artmasıyla birlikte bireylerin daha fazla boş zamana sahip olması ile günümüzde rekreasyonel kaynaklar yoğun bir şekilde kullanılmakta ve artmaktadır. Dolayısıyla doğal kaynakların kullanılması ile birlikte çevre birçok yönden tahrip edilmekte ve orada yaşayan canlılar olumsuz etkilenmektedir. Bu olumsuz etkilerin en düşük düzeye indirilmesi için devlet kurumlarının aldığı önlemler sadece kağıt üzerinde olmamalı, rekreasyonel alanlar koruma altına alınan veya milli park ilan edildikten sonra devamlılığını sağlayabilmesi için sürekli denetim altında tutulmalıdır.

Katılımcının açık alan rekreasyon faaliyetinden ne beklediği, kaynak ve kullanım kalitesinin hangi düzeyde olmasını istediği belirlenmelidir. Böylece rekreasyonel alanda istenilen kalite yaratılabilir ve doğru bir pazarlama stratejisi oluşturularak etkinliğe katılımında süreklilik sağlanabilmelidir.

Rekreasyon ile turizm, doğaya ve doğal kaynaklara bağlıdır. Bu sebeple de kaynakların ve turizmin devamlılığının sağlanması için çevresel, sosyal ve kültürel anlamda meydana gelebilecek tehlikelerin önceden belirlenmesi ve bu tehlikelere karşı önlemlerin alınması gerekmektedir.

Hızla büyüyen açık alan rekreasyon talebi önemli bir potansiyel pazar meydana getirmektedir. Bu nedenle uzmanlar doğada yapılabilen etkinliklere yönelmeli ve etkinliklerin kendine özgü bileşenlerine odaklanarak bu etkinlikleri daha çekici hale getirmeli ve açık alan rekreasyon faaliyetleri ile alternatif turizm çeşitleri oluşturarak turizm pazarının büyümesine katkı sağlamalıdır.

Bireylerin açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılma nedenleri göz önünde bulundurularak etkinlikten beklentileri doğrultusunda sağladıkları faydalara göre yaşadıkları anlık duygular, yaşam doyum düzeyleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle etkinlik sırasında karşılaşılabilecekleri olumsuz koşullar için önlemler alınmalı ve bu durumlar en düşük düzeye indirilmelidir.

Turistlerin tatil için tercih ettikleri bölgeleri tercih etmesinde o bölgede bulunan açık alan rekreasyon kaynaklarının tercihlerini ne doğrultuda etkilediğini belirlemek üzerine bir çalışma yapılabilir.

Yapılan analizler sonucunda rafting etkinliğine katılımcıların katılma nedenleri ve elde ettikleri faydaların yaşam doyum düzeyi üzerinde olumlu yönde bir etki bırakmadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak yaşam doyumunu etkileyen başka faktörlerin olduğu görülmektedir. Yaşam doyumunu etkileyen faktörler konusunda çalışma yapmak isteyenlerin bu faktörlere odaklanmaları önerilmektedir. Örneğin; yaşam doyumunu ile açık alan rekreasyonu içerisinde yer alan diğer etkinlikler ile ilişkileri incelenebilir. Kampçılık, trekking vb. etkinlikler.

Açık alan faaliyetlerine katılan bireylerin algıladığı risklerin yaşam doyumları üzerindeki etkisine yönelik bir çalışma yapılabilir.

Açık alan rekreasyon faaliyetlerine katılan yerli ve yabancı turistlerin katıldıkları bu etkinliklerin yaşam doyumunu üzerindeki etkisine yönelik karşılaştırılmalı bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adiloğulları, İlhan. (2007), Bodrum ve Kuşadası'ndaki Beş Yıldızlı Otellerde Kalan Turistlerin Rekreatyonel Sorunları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Altunışık, Remiz, Coşkun, Recai, Bayraktaroğlu, Serkan ve Yıldırım, Engin (2012), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları*. (7. Baskı). Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.
- Akcan, Funda, Bulgu, Nefise ve Demirhan, Gıyasettin. (2010), Yaşam Tarzı Sporlarında Alt Kültürel Kimliğin İnşası: Türkiye'de Dağcılık Örneği, TÜBİTAK projesi Proje No: 108K59, Ankara.
- Akten, Murat. (2003), Isparta İlindeki Bazı Rekreatyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 2, ISSN: 1302-7085, 115-132
- Akyüz, Hayri, Kul, Murat ve Yaşartürk, Fatih. (2014), Rekreatyon Açısından Ormanlar ve Çevre, *International Journal of Science Culture and Sport*, sayı 1, ISSN : 2148-1148, 881-890
- Amman, M. Tayfun, Aykora, Emrah, Çetin, Gülcan ve Kılıç, Metin. (2010), Açık ve Kapalı Alan Rekreatyoncularının Denetim Odağı ve Benlik Tasarımı Açısından Karşılaştırılması, *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi* Cilt: 2, Sayı:2, ISSN: 1309-1336.
- Ardahan, Faik ve Tennur Yerlisu Lapa. (2011), Açık alan rekreatyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:1, 1327-1341.
- Ardahan Faik. (2012), Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) scale's level of participants and non participant of outdoor sports with respect to some demographic variables: Turkey case. *The Online Journal of Recreation and Sport*, Cilt: 1, Sayı 3, 8-18.

- Ardahan, Faik ve Turgut, Tevfik. (2013), Rekreatif olarak balıkçılık ve kara avcılığı ile uğraşanların profilleri: Bu bireylerin avlanma bilinç düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre karşılaştırılması, *International Journal of Humen Sciences*, Cilt: 10, Sayı:1, ISSN: 1303-5135, 1551-1566.
- Ardahan, Faik ve Kaplan, Ayşe. (2013), Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 8, 93-114.
- Aslan, Zeynep. (1993), Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi, *Ekoloji ve Çevre Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 8, 22-24.
- Aşan, Kübra. (2013), Doğa Deneyimleri Aracılığıyla Açık Alan Rekreasyon Güduları İle Tatil Aktivite Tercihleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Balcı, Velittin ve Koçak, Funda. (2014), Spor ve rekreasyon alanlarının tasarımında ve kullanımında çevresel sürdürülebilirlik, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2, 46-58.
- Bell, Simon. (2001), *Design for Outdoor Recreation Second Edition*, Midas Printing, China.
- Bilir, Makbule Burcu. (2012), Milli Parkların Kültür Varlıkları Açısından Değerlendirilmesi: Beyşehir Gölü Milli Parkı Örneği, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ceylan, Özgür. (2009), Açık Alan Rekreasyon Etkinliklerinde İnsan Kaynaklarına Yönelik İç Kaynak ile Dış Kaynak Kullanan Turistik İşletmelerin Hizmet Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Chow, Henry P. H. (2005), Life Satisfaction Among University Students in a Canadian Prairie City: A Multivariate Analysis, *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Cordes, Kathleen A. and İbrahim, Hilmi. (2002), Outdoor Recreation, *Sagamore Pub. Llc*.
- Çeribaşı, Selma. (1994), Antalya İlindeki Birinci Sınıf Tatil Köyleri ve 4-5 Yıldızlı Otellerde Animasyon Hizmetleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya, Güney. (2008), Milli Parkların Bir rekreasyon Alanı Olarak Düzenlenmesi ve Yönetilmesi: Bir Model Önerisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Çınar, İsmail, Bozhüyük Ardahanlıoğlu, Zeynep ve Bulut, Yahya. (2012) , Deniz Kıyısı-Orman İçi Rekreasyon Alanlarında Doğal Peyzaja Yönelik Baskıların Saptanması ve Çözüm Önerileri: Aksazlar Koyu-Fethiye Örneği, *KSÜ Doğa Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 30-36.
- Demir, Cengiz. (2002), Turizm Ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama, *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi* Cilt:17 Sayı:2, 93-117.
- Diener, Edward. (1984), Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, Vol: 95, No: 3, 542-575.
- Diener, Edward, Emmons, Robert. A., Larsen, Randy. J. and Griffin, Sharon. (1985), The Satisfaction With Life Scale, *Journal Of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Dikmen, Ahmet Alpay. (1995), İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi, Ankara *Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 50, No: 3-4, Haziran-Aralık, 115-140.
- Donovan, Nick. and David, Halpern. (2002), Life Satisfaction: The State of Knowledge and Implications ForGovernment, <http://tidsverkstaden.se/filarkiv/file/Life%20satisfaction.pdf>, 01.12.2015.

Emhan, Abdürrahim. (2009), Risk Yönetim Süreci ve Risk Yönetmekte Kullanılan Teknikler, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 3, 209-220.

Evert, Alan. (1999), Outdoor Recreation and Natural Resource Management: An Uneasy Alliance, *Parks & Recreation*, Vol: 39, No:2.

Gökçe, Hüseyin. (2008), Serbest Zaman Doyumunun Yaşam Doyumu ve Sosyodemografik değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Gülcan, Aynur. (2014), Genç Yetişkinlerde İyimserliğin Mutluluk ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gültekin, Yaşar Selman ve Gültekin, Pınar. (2012), Kabatepe Orman Kampı-Karavan ve Çadırli Kamp Alanının Rekreatyonel Değerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Öneriler, I. Rekreatyon Araştırmaları Kongresi, ISBN: 978-605-5437-79-4, 353-363.

Hacıoğlu, Necdet, Ayhan Gökdeniz ve Yakup Dinç. (2009), *Boş Zaman ve Rekreatyon Yönetimi*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Hazar, Atilla. (2003), *Rekreatyon ve Animasyon*, 2. Baskı, Ankara: Detay yayıncılık.

<http://members.lycos.co.uk>, 01.02.2016

<http://www.barhal.com>, 01.02.2016

http://www.genelbilge.com/rekreatyon-ve-cevre.html/#_ftn2, 01.02.2016.

<http://www.iucn.org> , 05.01.2016.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-20857/tabiataanitlari.html>, 05.01.2016.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-20858/tabiati-koruma-alanlari.html>, 05.01.2016.

<http://www.kulturturizm.gov.tr/TR/belge/1-20856/tabiataitparklari.html>, 05.01.2016.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf>, 05.01.2016.

<http://www.koprulukanyon.com/koprulu-kanyon-rafting.html>, 15.03.2016.

<http://www.milliparklar.gov.tr/belge/tp.pdf>, 05.01.2016.

http://www.milliparklar.gov.tr/mp/t_korumaalani.pdf, 05.01.2016.

<http://www.denkbilgi.com/cevreyi-korumak-icin-kurulan-kuruluslar-ve-gorevleri.html>, 20.02.2016.

Jensen, Clayne. R. and Guthrie, Steven. P. (2005), *Outdoor recreation in America. United States of America: Human Kinetics*

Kalkan, Ayşe. (2012), *Açık Alan Rekreasyonu, Doğa Sporları Yapan Bireylerin Bu Sporları Yapma Nedenleri: Antalya Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Karababa, Ali. (2012), *Psikolojik Danışmanlarda Olumlu Mükemmeliyetçilik ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin İş Doyumu ve Yaşam Doyumunu Yordamadaki Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Karaküçük, Suat, Demirel, Mehmet ve Gürbüz, Bülent. (2009), *Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Çevreye Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi ve Yeni Ekolojik Paradigma Ölçeği'nin Geçerliliği ve Güvenirliği*, *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII (2) 47-50

Karaküçük, Suat. (1999), *Rekreasyon ve Boş Zamanları Değerlendirme*, (3. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, Suat. (2005). *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*, (5. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, Suat. (2008), *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*, (6. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi

Karayol, Metin. (2014), *Takım Sporları ve Doğa Sporları Yapan Erkek Sporcuların Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Keser, Aşkın. (2005), İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi, Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama, *Kocaeli Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, 77-96.
- Kılbaş, Şükran. (2001), *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*, Adana: Anaca Yayınları.
- Kıvılcım, Pınar. (2014), Öğretmenlerde İş Doyumu, Öz Yeterlik İnancı ve Yaşam Doyumu İlişkisinin Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Koçak, Funda ve Balcı, Velittin. (2010), Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi* 2(2), 213-222.
- Koçyiğit, Murat ve Yıldız, Mustafa (2014), Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Uygulamaları: Konya Örneği, *International Journal of Science Culture and Sport*, ISSN :2148-1148, 211-223.
- Korkmaz, Nilüfer ve Karadeniz, Nilgün. (2002), Nallıhan-Hoşbebe Orman İçi Dinlenme Yerinin Rekreasyon Kaynaklarının Geliştirilmesi, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 24-30.
- Koyuncu, İrem. (2012), Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma; Aksaray Güzelyurt İlçesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kozak Akoğlan, Meryem ve Bahçe Sadık. (2009), *Özel İlgi Turizmi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köroğlu, Özlem. (2011), İş Doyumu ve Motivasyon Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Performansla İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kübilay, Sevda. (2014), Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin İş Doyumu ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Lorcu, Fatma. (2015), *Örneklerle Veri Analizi SPSS Uygulamalı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Manning, Robert E. (2000), Coming of Age: History and Trends in Outdoor Recreation Research. Trends in Outdoor Recreation, Leisure and Tourism. (Ed: W. C. Gartner, and D. Lime). Londra: CABI, 121-131.
- Mclean, Daniel.D. Hurd, Amy R. and Rogers, Nancy Brattain. (2005), Recreation and Leisure in Modern Society, USA: Johns and Bartlett Publishers .<http://sportmen703.blogcu.com/turkiye-derekreasyoneldurum/> 1664276, 07. 08. 2015.
- Metin, Taki Can, Kesici, Mustafa ve Kodaş, Davut. (2013), Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları. (An Approaches of Academician to the Recreation Phenomenon) *Journal of Yasar University*, Vol: 8 No:30, 5021-5048
- Olson, Brent. A. (2010), The Outdoor Recreation Resource Review Commission and the Rationalization of Recreational Resources. *Geoforum*, Vol: 41, No: 3, 447-456.
- Özdevecioğlu, Mahmut. (2003), İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, 11.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Afyon.
- Özer, Melek ve Özsoy Karabulut, Özlem. (2003), Yaşlılarda Yaşam Doyumu, *Türk Geriatri Dergisi*, 6 (2), 72-74.
- Özesen, Uygur Emrah. (2007), Melen Nehrindeki Günübirlik Rafting Aktivitesi Örneğinde Doğa Sporları ve Rekreasyonel Aktivitelerde Tüketiciyi Motive Eden Faktörlerin Belirlenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özgen, Fatih. (2012), Ç.O.M.Ü Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Spor Yöneticiliği Bölümü, Çanakkale.

- Pak, Mehmet ve Türker, Mustafa Fehmi. (2004), Orman İçi Dinlenme Yeri Ziyaretçilerinin Bazı Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin İrdelenmesi (Kapıçam, Başkonuş ve Dülükbaba Orman İçi Dinlenme Yerleri Örneği), *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi* 7(1), 66-74.
- Pavot, William and Diener, Edwart. (1993), Review Of The Satisfaction With Life Scale, *Psychological Assessment*, Vol: 5, No: 2, 164-172.
- Scitovsky, Tibor. (1976). *The Joyless Economy*. Oxford University Pres. Oxford.
- Pelit, Elbeyi ve Güçer, Evren. (2007), İşletme Yöneticilerinin Çalışanlara Karşı Davranışlarının İş Etiği Kapsamında Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma. *Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, (1), 32-49.
- Plummer, Ryan. (2009), *Outdoor Recreation*, First Edition Published by Routledge, New York.
- Reynolds, Georgia and Martin J. Elson. (1996), The Sustainable Use of Sensitive Countryside Sites for Sport and Active Recreation, *Journal of Environmental Planning & Management*, 39 (4), 563-576.
- Sağcan, Mustafa. (1986), *Rekreasyon ve Turizm*, İzmir: Cumhuriyet Basım Evi.
- Soyer, Fikret ve Can, Yusuf. (21-22 Mayıs, 2003), Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması. I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumunda Sunuldu, Ankara, 102-120.
- Sürat, Hilal, Özdemir, Manolya ve Surat, Bülent Zeki.(22-24 Ekim, 2014), Korunan Alanların Rekreasyonel Kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı Örneği, 2. Ulusal Akdeniz Orman Ve Çevre Sempozyumunda Sunuldu, Isparta, 331-342.
- Şimşek D. S., ve Korkut A. B., (2009), Kıyı Şeridi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem: Tekirdağ Merkez İlçe Örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 6, 316-327.

- Telef, Baki Bülent. (2011), Öğretmenlerin Öz-yeterlikleri, İş Doyumları, Yaşam Doyumları ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi, *İlköğretim Online*, 10 (1), 91-108, <http://ilkogretim-online.org.tr>, 20.11.2015.
- Türk Dil Kurumu, Genel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr>, 01.06.2015.
- Tütüncü, Özkan ve Aydın, İpek. (2014), Toplum ve Açık Hava Rekreasyon Faaliyetleri: ABD Örneği, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 1, 118 – 120.
- Uğurlu, Alkan. (2005), Rekreasyonel Amaçlı Doğa Sporlarının Turizm’de Kullanılması Antalya Köprülü Kanyon Rafting Uygulaması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Ural, Ayhan ve Kılıç, İbrahim. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, Öcal. (2009). “*Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*”. (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
- Uzun, Serin ve Müderrisoğlu, Haldun. (2010), Kırsal Rekreasyon Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti, Bolu Gölçük Orman İçi Dinlenme Yeri Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, *Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 1, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 67-82.
- Üngüren Engin. (2008), Örgütsel Çatışma Yönetimi Üzerine Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol: 1, No: 5, 880–909.
- Ünlü, Akyüz Bilge. (2014), Kadınların Kariyer Engelleri ile Kariyer Tatmini ve Yaşam Doyumu İlişkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Üstün, Demir Ümit, Gümüşgül, Osman, Işık, Utku, Demirel, Duygu H.ve Demirel, Mehmet. (2013), A Comparison of Environmental Values: The Effect of Outdoor Recreation, *International Journal of Sport Studies*, 3 (10), 1023-1029.
- Viriden, Randy J. (2006), *Introduction to recreation and leisure*. Champaign: Human Kinetics.

- Yaylı, Ali, Gül, Tolga, Karaçar Ercan, Kement, Üzeyir, Paslı, M. Mert, Yayla. Ö., Erol, E., Göker, G. (2014). “*Rekreasyona Giriş*”. Yaylı, A., (Editör). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yetim, Ünsal. (2001), *Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yetim, Ünsal. (1991), Kişisel Projelerin Organizasyonu Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, Rüya. (2006), Saroz Körfezi'nin Turizm ve Rekreasyonel Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A Sayı: 1, 124-135.
- Yılmaz, Ercan ve Altınok, Vicdan. (2009), Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15 (59), 451-469.
- Yılmaz, Sevgi ve Özer, Serkan. (2003), Narman Peri Bacalarının Tabiat Anıtı Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi, *Ekoloji Çevre Dergisi*, Cilt: 12 Sayı: 48, 26-31.
- Yücel, Cengiz. (2006), Türkiye’de Rafting Akıntıya Kürek Çekiyor, TÜRSAB Ar-Ge, http://www.tursab.org.tr/dosya/1013/06eyraft2_1013_1553015.pdf, 0.1.02. 2016.
- Zorba, Erdal. (2007) Türkiye’de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi, *Gazi Haber Dergisi*, (eylül), 52-55.

EKLER

Ek 1. Türkiye'deki Milli Parklar (Revizyon Tarihi: 01. 07. 2015)

No	İli	Milli Park Adı	Alanı	İlan Yılı
1	Yozgat	Yozgat Çamlığı Milli Parkı	2.669,02	1958
2	Osmaniye	Karatepe - Aslantaş Milli Parkı	41.429,09	1958
3	Ankara	Soğuksu Milli Parkı	11.870,69	1959
4	Balıkesir	Kuşçenneti Milli Parkı	170.583,65	1959
5	Bursa	Uludağ Milli Parkı	130.240,66	1961
6	Bolu	Yedigöller Milli Parkı	16.230,69	1965
7	Aydın	Dilek Y. - B. Menderes D. Milli Parkı	275.981,62	1966
8	Manisa	Spil Dağı Milli Parkı	68.010,26	1968
9	Isparta	Kızıldağ Milli Parkı	551.059,08	1969
10	Antalya	Güllük Dağı - Termessos Milli Parkı	66.999,77	1970
11	Isparta	Kovada Gölü Milli Parkı	65.507,09	1970
12	Tunceli	Munzur Vadisi Milli Parkı	426.744,86	1971
13	Antalya	Beydağları Sahil Milli Parkı	311.658,77	1972
14	Antalya	Köprülü Kanyon Milli Parkı	357.191,56	1973
15	Kastamonu	Ilgaz Dağı Milli Parkı	11.176,96	1976
16	Afyon	Başkomutan Tarihi Milli Parkı	409.477,83	1981
17	Nevşehir	Göreme Tarihi Milli Parkı	96.136,52	1986
18	Trabzon	Altındere Vadisi Milli Parkı	44.677,14	1987
19	Çorum	Boğazköy - Alacahöyük Milli Parkı	26.004,38	1988
20	Adıyaman	Nemrut Dağı Milli Parkı	138.272,77	1988
21	Konya	Beyşehir Gölü Milli Parkı	868.551,37	1993
22	Balıkesir	Kazdağı Milli Parkı	209.348,33	1994
23	Rize	Kaçkar Dağları Milli Parkı	529.700,78	1994
24	Artvin	Hatila Vadisi Milli Parkı	169.437,79	1994
25	Artvin	Karagöl - Sahara Milli Parkı	32.509,72	1994
26	Antalya	Altınbeşik Mağarası Milli Parkı	11.466,48	1994
27	Niğde	Aladağlar Milli Parkı	550.644,08	1995
28	Muğla	Marmaris Milli Parkı	292.060,22	1996
29	Muğla	Saklıkent Milli Parkı	16.432,95	1996
30	Çanakkale	Troya Tarihi Milli Parkı	135.171,87	1996
31	Denizli	Honaz Dağı Milli Parkı	94.289,76	1998
32	Kastamonu	Küre Dağları Milli Parkı	377.533,75	2000
33	Kars	Sarıkamış-Allahuekber Dağları Milli Parkı	225.198,85	2004
34	Ağrı	Ağrı Dağı Milli Parkı	880.148,04	2004
35	Edirne	Gala Gölü Milli Parkı	60.868,44	2005
36	Kayseri	Sultan Sazlığı Milli Parkı	243.576,99	2006
37	Şanlıurfa	Tek Tek Dağları Milli Parkı	193.352,41	2007
38	Kırklareli	İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı	31.550,02	2007
39	Erzurum	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı	3.874,23	2009

40	Ankara	Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı	138.504,64	2015
----	--------	--	------------	------

Kaynak: <http://www.milliparklar.gov.tr/mp/mp.pdf>

Ek 2. Türkiye'deki Tabiat Parkları (Revizyon Tarihi: 01. 07. 2015)

No	İli	Alanın Adı	Alanı	İlan Tarihi
1	Muğla	Ölüdeniz - Kıdrak Tabiat Parkı	10.195,69	1983
2	Çorum	Çatak Tabiat Parkı Tabiat Parkı	3.791,65	1984
3	Bolu	Abant Gölü Tabiat Parkı Tabiat Parkı	12.455,34	1988
4	Isparta	Yazılı Kanyon Tabiat Parkı	5.457,53	1989
5	Trabzon	Uzungöl Tabiat Parkı	16.420,13	1989
6	Antalya	Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı	5.965,43	1991
7	Isparta	Gölcük Tabiat Parkı	58.880,51	1991
8	Aydın	Bafa Gölü Tabiat Parkı	118.420,73	1994
9	İstanbul	Polonezköy Tabiat Parkı	29.313,17	1995
10	Balıkesir	Ayvalık Adaları Tabiat Parkı	196.242,66	1995
11	Kocaeli	Ballıkayalar Tabiat Parkı	16.029,73	1995
12	Kocaeli	Beşkayalar Tabiat Parkı	10.998,30	1998
13	İstanbul	Türkmenbaşı Tabiat Parkı	64,00	1998
14	Konya	Kocakoru Ormanı Tabiat Parkı	3.307,91	1998
15	Gümüşhane	Artabel Gölleri Tabiat Parkı	58.198,64	1998
16	Denizli	Akdağ Tabiat Parkı	146.923,32	2000
17	Artvin	Karagöl Tabiat Parkı	3.682,03	2002
18	Antalya	İncekum Tabiat Parkı	264,53	2006
19	Tokat	Balıca Mağarası Tabiat Parkı	4.829,15	2007
20	Sinop	Hamsilos Tabiat Parkı	678,99	2007
21	Afyon	26 Ağustos Tabiat Parkı	669,02	2008
22	Ankara	Çamkoru Tabiat Parkı	2.150,40	2008
23	İzmir	Meryemana Tabiat Parkı	3.629,70	2008
24	Manisa	Mesir Tabiat Parkı	120,35	2008
25	Adıyaman	Gölbaşı Gölleri Tabiat Parkı	20.797,89	2008
26	İstanbul	Park Ormanı Tabiat Parkı	1.487,35	2008
27	K.Maraş	Kapıçam Tabiat Parkı	1.790,35	2008
28	Kırıkkale	Karaahmetli Tabiat Parkı	1.075,33	2009
29	Antalya	Mavikent Tabiat Parkı	425,25	2009
30	Çorum	Sıklık Tabiat Parkı	3.175,38	2009
31	Ankara	Şahinler Tabiat Parkı	335,81	2009
32	Çankırı	Hazım Dağlı Tabiat Parkı	1.263,59	2009
33	Ordu	Ulugöl Tabiat Parkı	263,84	2009
34	Malatya	Turgut Özal Tabiat Parkı	402,79	2009
35	Yozgat	Davulbaztepe Tabiat Parkı	725,53	2009
36	Kahramanm	Yavşan Yaylası Tabiat Parkı	3.401,46	2009

	araş			
37	Kırşehir	Aşıkpaşa Tabiat Parkı	1.275,86	2010
38	Giresun	Ağaçbaşı Tabiat Parkı	893,17	2010
39	Trabzon	Sera Gölü Tabiat Parkı	219,52	2010
40	Adana	Dağılcağ Tabiat Parkı	25,63	2011
41	Adana	Karataş Tabiat Parkı	298,67	2011
42	Amasya	Şahin Yaylası 75. Yıl Göleti Tabiat Parkı	478,59	2011
43	Ankara	Eğriova Tabiat Parkı	301,09	2011
44	Ankara	Aluçdağı Tabiat Parkı	900,01	2011
45	Ankara	Karagöl Tabiat Parkı	107,91	2011
46	Ankara	Kartepe Tabiat Parkı	930,5	2011
47	Ankara	Sorgun Göleti Tabiat Parkı	503,07	2011
48	Ankara	Tekkedığı Tabiat Parkı	1.000,14	2011
49	Ardahan	Cemal Tural Tabiat Parkı	356,46	2011
50	Aydın	Tavşanburnu Tabiat Parkı	117,34	2011
51	Balıkesir	Daridere Tabiat Parkı	104,40	2011
52	Balıkesir	Değirmenboğazı Tabiat Parkı	248,91	2011
53	Balıkesir	Sarımsaklı Tabiat Parkı	15,86	2011
54	Bartın	Ahatlar Tabiat Parkı	93,54	2011
55	Bartın	Balamba Tabiat Parkı	235,43	2011
56	Batman	Malabadi Tabiat Parkı	243,66	2011
57	Bilecik	Küçükemmalı Tabiat Parkı	101,19	2011
58	Bolu	Beşpınarlar Tabiat Parkı	268,89	2011
59	Bolu	Bolu Gölcük Tabiat Parkı	1.500,03	2011
60	Bolu	Göksu Tabiat Parkı	242,54	2011
61	Bolu	Karagöl Tabiat Parkı	350,34	2011
62	Bolu	Sünnet Gölü Tabiat Parkı	882,41	2011
63	Burdur	Salda Gölü Tabiat Parkı	120,12	2011
64	Burdur	Serenler Tepesi Tabiat Parkı	383,76	2011
65	Bursa	Su uçuşu Tabiat Parkı	100,02	2011
66	Çanakkale	Ayazma pınarı Tabiat Parkı	58,51	2011
67	Çankırı	Kenbağ Tabiat Parkı	359,98	2011
68	Düzce	Güzel dere Şelalesi Tabiat Parkı	227,60	2011
69	Düzce	Kuru göl Tabiat Parkı	219,67	2011
70	Edirne	Danişment Tabiat Parkı	131,92	2011
71	Edirne	Gökçe tepe Tabiat Parkı	500,17	2011
72	Elazığ	Hazar Gölü Tabiat Parkı	225,00	2011
73	Eskişehir	Musa özü Tabiat Parkı	501,53	2011
74	Gaziantep	Dülük baba Tabiat Parkı	3.060,02	2011
75	Giresun	Koç kayası Tabiat Parkı	3.542,18	2011
76	Gümüşhane	Limni Gölü Tabiat Parkı	715,35	2011
77	Gümüşhane	Tomara Şelalesi Tabiat Parkı	66,28	2011
78	İsparta	Başpınar Tabiat Parkı	395,04	2011
79	İstanbul	Avcı koru Tabiat Parkı	6.493,74	2011
80	İstanbul	Ayvatbendi Tabiat Parkı	510,46	2011
81	İstanbul	Bentler Tabiat Parkı	162,97	2011

82	İstanbul	Büyükada Tabiat Parkı	26,66	2011
83	İstanbul	Çilingöz Tabiat Parkı	194,98	2011
84	İstanbul	Değirmen burnu Tabiat Parkı	134,44	2011
85	İstanbul	Dil burnu Tabiat Parkı	68,69	2011
86	İstanbul	Elmas burnu Tabiat Parkı	134,63	2011
87	İstanbul	F. Rıfki Atay Tabiat Parkı	186,83	2011
88	İstanbul	Fatih Çeşmesi Tabiat Parkı	276,96	2011
89	İstanbul	Fatih Sultan Mehmet Tabiat Parkı	1.132,14	2011
90	İstanbul	Göktürk Göleti Tabiat Parkı	568,96	2011
91	İstanbul	İrmak Tabiat Parkı	103,87	2011
92	İstanbul	Kirazlıbent Tabiat Parkı	191,41	2011
93	İstanbul	Kömürcübent Tabiat Parkı	29,26	2011
94	İstanbul	Marmaracık Koyu Tabiat Parkı	73,19	2011
95	İstanbul	Mehmet Akif Ersoy Tabiat Parkı	237,19	2011
96	İstanbul	Mihrabat Tabiat Parkı	200,74	2011
97	İstanbul	Neşet suyu Tabiat Parkı	673,10	2011
98	İstanbul	Şamlar Tabiat Parkı	3.344,29	2011
99	İzmir	Çiçekli Tabiat Parkı	210,98	2011
100	İzmir	Efeoğlu Tabiat Parkı	226,52	2011
101	İzmir	Ekmeksiz Plajı Tabiat Parkı	101,54	2011
102	İzmir	Gümüldür Tabiat Parkı	73,68	2011
103	İzmir	Karagöl Tabiat Parkı	189,04	2011
104	İzmir	Tanay Tabiat Parkı	302,91	2011
105	İzmir	Yamanlar dağı Tabiat Parkı	407,76	2011
106	Karabük	Çamlık Tabiat Parkı	146,38	2011
107	Karabük	Gürleyik Tabiat Parkı	150,00	2011
108	Kars	Soğuksu Tabiat Parkı	114,66	2011
109	Kastamonu	Dipsiz göl Tabiat Parkı	51,30	2011
110	Kastamonu	Şehit Şerife bacı Tabiat Parkı	107,00	2011
111	Kastamonu	Yeşil yuva Tabiat Parkı	50,28	2011
112	Kayseri	Dere bağ Şelalesi Tabiat Parkı	173,66	2011
113	Kırklareli	Kavaklı meşe Korusu Tabiat Parkı	355,54	2011
114	Kilis	Hisar Çamlığı Tabiat Parkı	161,28	2011
115	Kocaeli	Erikli tepe Tabiat Parkı	632,97	2011
116	Kocaeli	Kuzu yayla Tabiat Parkı	1.097,85	2011
117	Kocaeli	Suadiye Tabiat Parkı	369,78	2011
118	Kocaeli	Uzun tarla Tabiat Parkı	1.898,40	2011
119	Konya	Ak yokuş Tabiat Parkı	216,18	2011
120	Konya	Yaka manastır Tabiat Parkı	866,84	2011
121	Kütahya	Çamlıca Tabiat Parkı	346,07	2011
122	Kütahya	Enne Barajı Tabiat Parkı	472,27	2011
123	Manisa	Süreyya Tabiat Parkı	48,44	2011
124	Mersin	Gümüş kum Tabiat Parkı	229,87	2011
125	Mersin	İnce kum Tabiat Parkı	237,12	2011

126	Mersin	Kara ekşi Tabiat Parkı	84,80	2011
127	Mersin	Kuyuluk Tabiat Parkı	198,17	2011
128	Mersin	Pullu I Tabiat Parkı	101,25	2011
129	Mersin	Pullu II Tabiat Parkı	333,35	2011
130	Mersin	Şehitlik Tabiat Parkı	57,36	2011
131	Mersin	Talat Göktepe Tabiat Parkı	261,45	2011
132	Muğla	Çubucak Tabiat Parkı	205,29	2011
133	Muğla	Güvercinlik Tabiat Parkı	25,77	2011
134	Muğla	İnbükü Tabiat Parkı	361,15	2011
135	Muğla	Katrancu Koyu Tabiat Parkı	208,68	2011
136	Muğla	Kovanlık Tabiat Parkı	42,02	2011
137	Muğla	Küçük Kargı Tabiat Parkı	152,82	2011
138	Muğla	Ömer Eşen Tabiat Parkı	44,27	2011
139	Muğla	Uşuluk Koyu Tabiat Parkı	142,90	2011
140	Ordu	Çınar suyu Tabiat Parkı	66,79	2011
141	Osmaniye	Çiftmazı Tabiat Parkı	499,99	2011
142	Sakarya	İl Ormanı Tabiat Parkı	1.029,11	2011
143	Sakarya	Kuzuluk Tabiat Parkı	780,63	2011
144	Sakarya	Poyrazlar Gölü Tabiat Parkı	2.310,01	2011
145	Samsun	Sarıgazel Tabiat Parkı	1.265,33	2011
146	Samsun	Vezir suyu Tabiat Parkı	352,78	2011
147	Siirt	Hz. Veysel Karani Tabiat Parkı	117,40	2011
148	Sinop	Tatlıca Tabiat Parkı	453,09	2011
149	Sinop	Topalçam Tabiat Parkı	147,16	2011
150	Sivas	Karşiyaka Tabiat Parkı	179,92	2011
151	Sivas	Kızıl kavraz Tabiat Parkı	57,56	2011
152	Şanlıurfa	Gölpınar Tabiat Parkı	2.047,49	2011
153	Tekirdağ	Atatürk Ormanı Tabiat Parkı	296,16	2011
154	Tekirdağ	Çamlıkoy Tabiat Parkı	451,36	2011
155	Tokat	Orman Evleri Tabiat Parkı	49,86	2011
156	Tokat	Zinav Gölü Tabiat Parkı	499,86	2011
157	Trabzon	Çalcamili Tabiat Parkı	168,21	2011
158	Trabzon	Çam burnu Tabiat Parkı	52,50	2011
159	Trabzon	Görnek Tabiat Parkı	51,04	2011
160	Trabzon	Kayabaşı Tabiat Parkı	1.269,10	2011
161	Tunceli	Örenönü Tabiat Parkı	155,46	2011
162	Yalova	Delmece Yaylası Tabiat Parkı	197,63	2011
163	Yalova	Harman kaya Tabiat Parkı	6,09	2011
164	Yozgat	Kadı pınarı Tabiat Parkı	102,13	2011
165	Yozgat	Oluközü Tabiat Parkı	312,36	2011
166	Yozgat	Üç tepeler Tabiat Parkı	1.717,88	2011
167	Zonguldak	Göl dağı Tabiat Parkı	136,44	2011
168	Zonguldak	İncüvez Çamlığı Tabiat Parkı	55,38	2011

169	Zonguldak	Milli Egemenlik Tabiat Parkı	489,11	2011
170	Bolu	Sülüklü göl Tabiat Parkı	8.029,17	2011
171	Gaziantep	Burç Tabiat Parkı	1.924,61	2012
172	İstanbul	Hacet Deresi Tabiat Parkı	160,17	2012
173	Çankırı	Kadın çayırı Tabiat Parkı	4.220,48	2012
174	Bilecik	Harman kaya Kanyonu Tabiat Parkı	3.975,94	2012
175	Giresun	Kuzalan Tabiat Parkı	4.822,45	2013
176	Giresun	Yedi değirmenler Tabiat Parkı	1.026,56	2013
177	Uşak	Ulubey Kanyonu Tabiat Parkı	1.192,06	2013
178	Artvin	Altıparmak Tabiat Parkı	21.109,23	2013
179	Bartın	Gürcü oluk Mağarası Tabiat Parkı	499,27	2013
180	Rize	Tunca Vadisi Tabiat Parkı	40.824,52	2013
181	Kocaeli	Gaziler dağı Tabiat Parkı	1.038,30	2013
182	Amasya	Boraboy Tabiat Parkı	2.595,99	2013
183	İstanbul	Göztepe Tabiat Parkı	590,32	2013
184	Yozgat	Yozgat Fatih Tabiat Parkı	2.423,52	2013
185	Tekirdağ	Kartaltepe Tabiat Parkı	2.537,22	2014
186	Bursa	Sadağı Kanyonu Tabiat Parkı	4.361,25	2014
187	Aydın	Şarlan Tabiat Parkı	370,29	2014
188	Aydın	Çağlayan Tabiat Parkı	380,43	2014
189	Hatay	Belen Geçidi Tabiat Parkı	447,09	2014
190	Zonguldak	Dana ağzı Tabiat Parkı	567,13	2014
191	Bolu	Kargalı Gölcük Tabiat Parkı	1.565,14	2014
192	Düzce	Aydın pınar Şelaleleri Tabiat Parkı	1.005,00	2014
193	Rize	Ak yamaç Şelalesi Tabiat Parkı	499,00	2014
194	Bolu	Ayı kayası Tabiat Parkı	2.480,00	2014
195	Malatya	Bey dağı Tabiat Parkı	331,00	2014
196	Siirt	Tillo Tabiat Parkı	401,00	2014
197	Adana	Belemedik Tabiat Parkı	43.491,01	2014
198	Bayburt	Yakup abdal Tabiat Parkı	2.075,92	2014
199	Gümüşhane	Çağlayan dibi Şelalesi Tabiat Parkı	174,33	2014
200	Kocaeli	Uzun kum Tabiat Parkı	2.353,83	2014
201	Rize	Han düzü Tabiat Parkı	4.446,94	2014
202	Gümüşhane	Karşiyaka Tabiat Parkı	840,00	2015
203	Rize	Isırlık Tabiat Parkı	120,00	2015

Kaynak: <http://www.milliparklar.gov.tr/belge/tp.pdf>

Ek 3. Türkiye'deki Tabiat Anıtları (Revizyon Tarihi: 01. 07. 2015)

NO	İli	Alanın Adı	Alanı	İlan Yılı
1	Düzce	Samandere Şelalesi Tabiat Anıtı	109,96	1988
2	Kütahya	Mızıkçam Tabiat Anıtı	4,98	1993
3	Adana	Bıgbiğ Orman Sarmaşığı Tabiat Anıtı	0,15	1994
4	Ankara	Asarlık Tepeler Tabiat Anıtı	523,74	1994
5	Konya	Titrek Kavak Tabiat Anıtı	2,49	1994
6	İzmir	Anadolu kestanesi Tabiat Anıtı	52,26	1994
7	Kastamonu	Araç Türbe Çamı Tabiat Anıtı	2,49	1994
8	Karabük	Eskipazar Türbeçamı Tabiat Anıtı	0,50	1994
9	Konya	Fosil Ardıç Tabiat Anıtı	0,50	1994
10	Mersin	Kocakatran Tabiat Anıtı	2,49	1994
11	Mersin	Ana Ardıç Tabiat Anıtı	0,03	1994
12	Isparta	Barla Sedir Ağacı Tabiat Anıtı	2,49	1994
13	Burdur	Çatal Sedir Tabiat Anıtı	2,49	1994
14	Çankırı	Dokuz kardeşler Çamı Tabiat Anıtı	1,49	1994
15	Sinop	Kızılca Elmalı Meşesi Tabiat Anıtı	2,49	1994
16	İzmir	Kunduracı Çınarı Tabiat Anıtı	1,49	1994
17	Isparta	Söğüt Yaylası Ulu Ardıç Tabiat Anıtı	2,49	1994
18	İzmir	Taşdede Pırnal Meşesi Tabiat Anıtı	2,49	1994
19	Sinop	Görkemli Meşe Tabiat Anıtı	2,49	1994
20	Denizli	Güney Şelalesi Tabiat Anıtı	4,98	1994
21	Adapazarı	Meşe Ağacı Tabiat Anıtı	2,49	1994
22	İzmir	Teos Menengici Tabiat Anıtı	1,49	1994
23	Yozgat	Ulu kavak Tabiat Anıtı	1,49	1994
24	İstanbul	Subaşı Havuzlar Tabiat Anıtı	2,49	1995
25	Muğla	Bayır Çınarı Tabiat Anıtı	1,49	1995
26	Muğla	Bayır Servi Ağacı Tabiat Anıtı	1,49	1995
27	Antalya	Kızılağaç Köyü Lübnan Sediri Tabiat Anıtı	2,49	1995
28	Antalya	Kocakatran Lübnan sediri Tabiat Anıtı	2,49	1995
29	Antalya	Koç Sedir Tabiat Anıtı	2,50	1995
30	İzmir	Ovacık Köyü Anadolu Kestanesi Tabiat Anıtı	2,49	1995
31	Muğla	Söğüt Köyü Çınarı Tabiat Anıtı	2,49	1995
32	Antalya	Şah Ardıç Tabiat Anıtı	2,49	1995
33	Muğla	Ulu meşe Tabiat Anıtı	1,50	1995
34	Antalya	Aslan Ardıcı Tabiat Anıtı	2,49	1995
35	Kastamonu	Bel değirmeni Köyü Çınarı Tabiat Anıtı	1,49	1995
36	Isparta	Çatalçam Tabiat Anıtı	2,49	1995
37	Kastamonu	Erenler Çamı Tabiat Anıtı	1,49	1995
38	Antalya	Karamık Köyü Sediri Tabiat Anıtı	2,49	1995
39	Kastamonu	On iki Kardeşler Tabiat Anıtı	1,49	1995
40	Gümüşhane	Aliağanın Kavağı Tabiat Anıtı	1,00	1995
41	Gümüşhane	Kirani Evliya Ardıcı Tabiat Anıtı	2,49	1995
42	İzmir	İlk Kurşun Çınarı Tabiat Anıtı	2,50	1995

43	İzmir	Yaren dere Fıstıkçamı Tabiat Anıtı	2,49	1995
44	İzmir	Yemişçi Çınarı Tabiat Anıtı	4,63	1995
45	İzmir	Yemişçi Fıstıkçamı Tabiat Anıtı	6,59	1995
46	Muğla	Bitez Yalısı Zeytin Ağacı Tabiat Anıtı	2,49	1995
47	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaarı I Tabiat Anıtı	2,49	1995
48	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaarı II Tabiat Anıtı	2,49	1995
49	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaarı III Tabiat Anıtı	2,49	1995
50	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaarı IV Tabiat Anıtı	2,49	1995
51	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini I Tabiat Anıtı	2,49	1995
52	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini II Tabiat Anıtı	2,49	1995
53	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini III Tabiat Anıtı	2,49	1995
54	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini IV Tabiat Anıtı	2,49	1995
55	İzmir	Kadınlar Kuyusu Koca Menengici Tabiat Anıtı	2,49	1995
56	Konya	Meke Gölü Tabiat Anıtı	2.569,49	1998
57	Ankara	Kaba ardıç Tabiat Anıtı	0,50	2000
58	Eskişehir	Geyik alanı Tabiat Anıtı	110,00	2000
59	Mersin	Mut Yer köprü Şelalesi Tabiat Anıtı	1.115,72	2001
60	Erzincan	Alanın Ardıcı Tabiat Anıtı	1,00	2002
61	Burdur	Ballık Köyü Sediri Tabiat Anıtı	1,00	2002
62	Burdur	Evciler Köyü Sedir Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
63	Artvin	Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı	1,00	2002
64	Isparta	Kapı deresi Toros Sediri I Tabiat Anıtı	1,00	2002
65	Isparta	Kapı deresi Toros Sediri II Tabiat Anıtı	1,00	2002
66	Isparta	Kapı deresi Toros Sediri III Tabiat Anıtı	1,00	2002
67	Düzce	Kaya dibi Posuk Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
68	Isparta	Kırıntı Köyü Çınar Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
69	Isparta	Kırıntı Köyü Doğu Çınarı Tabiat Anıtı	1,00	2002
70	Burdur	Koca pınar Toros Sediri Tabiat Anıtı	1,00	2002
71	Afyonkarahisar	Koruluk Kermes Meşesi I Tabiat Anıtı	1,00	2002
72	Afyonkarahisar	Koruluk Kermes Meşesi II Tabiat Anıtı	1,00	2002
73	Afyonkarahisar	Koruluk Kermes Meşesi III Tabiat Anıtı	1,00	2002
74	Isparta	Küçük kapı Sedir Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
75	Artvin	Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı	1,00	2002
76	Düzce	Paşa bükü Dişbudak Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
77	Düzce	Sırık yayla Göknaarı Tabiat Anıtı	1,00	2002
78	Isparta	Tota Dağı Anadolu Kestanesi Tabiat Anıtı	1,00	2002
79	Isparta	Tota Dağı Ardıç Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
80	Isparta	Yalnız Ardıç Tabiat Anıtı	1,00	2002
81	Isparta	Yaz İhlamur Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
82	Adana	Acıkise Ardıç Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
83	Adana	Acıkise Doğu Çınarı Tabiat Anıtı	1,00	2002

84	Antalya	Dibek Sedir Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
85	Antalya	Koca Sedir Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
86	Konya	Ağılı Ardıç Tabiat Anıtı	0,50	2002
87	Karaman	Altıkardeşler Tabiat Anıtı	1,00	2002
88	Karaman	Dedeardıç Tabiat Anıtı	1,00	2002
89	Adana	Kandildere Ardıç Ağacı Tabiat Anıtı	1,00	2002
90	İzmir	Dede Menengici Tabiat Anıtı	1,00	2003
91	Antalya	Gedelma Çınarı Tabiat Anıtı	0,10	2003
92	Eskişehir	Kara geyikli Türk Fındığı Tabiat Anıtı	1,00	2003
93	Eskişehir	Kayı Ardıcı Tabiat Anıtı	1,00	2003
94	Eskişehir	Kepez Saçlı Meşesi Tabiat Anıtı	1,00	2003
95	Eskişehir	Keramet Dutu Tabiat Anıtı	1,00	2003
96	Eskişehir	Kokulu Ardıç I Tabiat Anıtı	1,00	2003
97	Eskişehir	Kokulu Ardıç III Tabiat Anıtı	1,00	2003
98	Eskişehir	Kokulu Ardıç III Tabiat Anıtı	1,00	2003
99	Hatay	Onat Çınarı Tabiat Anıtı	1,00	2003
100	Eskişehir	Piribaba Meşesi Tabiat Anıtı	1,00	2003
101	Bingöl	Yüzen Adalar Tabiat Anıtı	384,00	2003
102	Bitlis	Nemrut Kalderası Tabiat Anıtı	48.046,93	2003
103	Çankırı	Türbe çamı Tabiat Anıtı	1,00	2006
104	Adıyaman	Doğanlı Çınarı Tabiat Anıtı	1,00	2006
105	Zonguldak	Gümeli Tabiat Anıtı	2.490,85	2008
106	Sinop	Bazalt Kayalıkları Tabiat Anıtı	102,49	2011
107	Manisa	Kula Peribacaları Tabiat Anıtı	1.517,07	2012
108	Sakarya	Doğançay Şelalesi Tabiat Anıtı	42,33	2013
109	Antalya	Zeytin taşı Mağarası Tabiat Anıtı	458,95	2013
110	Mersin	Gilindire Mağarası Tabiat Anıtı	1.065,94	2013
111	Antalya	Kocain Mağarası Tabiat Anıtı	608,06	2013
112	Konya	Derebucak Çamlık Mağaraları Tabiat Anıtı	7.477,10	2013

Kaynak: <http://www.milliparklar.gov.tr/belge/ta.pdf>

Ek 4. Türkiye'deki Tabiat Koruma Alanları (Revizyon Tarihi: 30. 01. 2015)

No	İli	Adı	Alanı	Tarih
1	Samsun	Hacı Osman Ormanı	131	07.04.1987
2	Kırklareli	Kasatura Körfezi	321	18.04.1987
3	Hatay	Tekkoz - Kengerli Düz	182	29.05.1987
4	İsparta	Kasnak Meşesi	1.310	27.07.1987
5	Burdur	Kargı Köyü Sığla Ormanı	84	27.07.1987
6	Sinop	Sarı kum	935	30.07.1987
7	İstanbul	Beykoz Gökarnlık	47	02.12.1987
8	Karabük	Kavaklı	353	23.12.1987
9	Karabük	Çit dere	730	29.12.1987
10	Bolu	Kökez	326	30.12.1987
11	Kütahya	Vakıf Çamlığı	690	08.06.1988
12	Balıkesir	Kazdağı Gökarnı	254	15.06.1988
13	Bolu	Akdoğan ve Rüzgarlar Ebe Çamı	193	16.08.1988
14	Muğla	Sırtlan dağı Halep Çamı	731	17.08.1988
15	Bolu	Kale - Bolu Fındığı	473	05.10.1988
16	Kırşehir	Seyfe Gölü	12.533	26.08.1990
17	Antalya	Alacadağ	423	01.10.1990
18	Kütahya	Domaniç - Kaşalıç	134	05.02.1991
19	Antalya	Çığlı kara	15.579	05.07.1991
20	Kahramanmaraş	Kör çoban	481	31.12.1993
21	Artvin	Çam burnu	193	31.12.1993
22	Antalya	Dibek	560	31.12.1993
23	Hatay	Habibineccar	119	31.12.1993
24	Düzce	Demirciönü	437	12.04.1994
25	Adana	Yumurtalık Lagünü	16.430	08.07.1994
26	Afyon	Dandindere	257	31.08.1994
27	Muğla	Kartal Gölü	1.343	23.12.1994
28	Konya	Akgöl) Ereğli Sazlığı)	6.680	01.04.1995
29	Gümüşhane	Örümcek Ormanı	242	07.01.1998
30	Artvin	Camili-Efeler Ormanı	1,023	24.03.1998
31	Artvin	Camili-Gorgit	500	24.03.1998

Kaynak: http://www.milliparklar.gov.tr/mp/t_korumaalani.pdf

Ek 5. Anket Formu

Anket Çalışması

Değerli Katılımcı;

Bu anket Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalında hazırlamakta olduğum “Açık Alan Rekreasyon Faaliyetlerinin Yaşam Doyumuna Etkisi” yüksek lisans tez çalışması ile ilgilidir. Ankete vereceğiniz cevaplar, bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Bu nedenle araştırma sonuçlarının gerçeği yansıtması ve güvenilir olması için, soruların dikkatle cevaplanması büyük önem taşımaktadır. Anket kesinlikle ticari bir amaç için kullanılmayacaktır. Gösterdiğiniz ilgiden ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

1. Cinsiyet?

Kadın

Erkek

2. Medeni durumunuz?

Evli

Bekar

Diğer.....

3. Yaşınız?

15-25 yaş arası

26-35 yaş arası

36-45 yaş arası

46-55 yaş arası

56-65 yaş arası

66 yaş ve üzeri

4. Öğrenim durumunuz?

İlkokul

Ortaokul

Lise

Önlisans

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

5. Mesleğiniz?

Özel sektör çalışanı

Kamu çalışanı

İşsiz

Kendi işimi yapıyorum

Öğrenci

Emekli

Serbest Meslek

Ev Hanımı

Diğer(Lütfen belirtiniz).....

6. Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır?

0-1000 TL

1001-2000 TL

2001-3000 TL

3001- 4000 TL

4001 TL ve üzeri

7. Rafting etkinliğine kaçınıcı kez katılıyorsunuz?

İlk kez

İkinci defa

Üçüncü defa

Dört ve üzeri

8. Rafting etkinliğine kimlerle katılıyorsunuz?

Yalnız

Ailemle

Arkadaşlarımla

Dernek veya kulüp üyeleriyle

Eşim/Partnerimle

Diğer(Lütfen belirtiniz).....

9. Rafting etkinliğine katılma isteğinizi uyandıran etmenler nelerdir?

Önceki deneyimlerim

Reklamlar

Paket turlar

Arkadaş tavsiyesi

Diğer(Lütfen belirtiniz).....

Aşağıdaki tabloda yer alan ifadeleri lütfen değerlendiriniz.

10.	Rafting etkinliklerine katılma nedenleriniz nelerdir?	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Doğa sevgisi ve doğada olma isteği					
2	Kalabalıktan ve rutinden kaçma isteği					
3	Aileden kaçma isteği					
4	Sorumluluktan kaçma isteği					
5	Fiziksel aktivite yapma isteği					
6	Fiziksel ve ruhsal sağlığımı olumlu etkileyeceği için					
7	Kendini geliştirme ve yeni beceriler edinme isteği.					
8	Sosyal ilişki kurma, yeni insanlarla tanışma veya onları gözleme isteği					
9	O etkinliğe gelecek beklenen olası insanlarla (Ünlü birileri) tanışma isteği					
10	Aile ile birlikte olma isteği					
11	Tanırma tanınma arzusu					
12	Doğadaki uyarıcı unsurlar veya davetkâr yapı					
13	Dinlenme isteği					
14	Sosyal güç elde etmek					
15	Mücadele ruhu, baş kaldırma					
16	Başarı arzusu, kendimle ve başkalarıyla rekabet etme					
17	Zaman öldürme ve sıkıntıdan kurtulma					
18	Bedensel ve ruhsal rehabilitasyon					
19	Arkadaşlarımla birlikte olma isteği					
20	Yalnızlık hissi					
21	Diğer (Lütfen belirtiniz).....					

Aşağıdaki tabloda yer alan ifadeleri lütfen değerlendiriniz.

11.	Rafting etkinliğine katılarak elde ettiğiniz faydalar nelerdir?	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Daha mutlu hissettim					
2	Daha sağlıklı ve güçlü hissettim					
3	Rahatlamış / tazelenmiş hissedirim					
4	Yeni kişilerle tanıştım					
5	Mevcut becerilerimi geliştirdim					
6	Yeni beceriler öğrendim.					
7	Çevre bilinci kazandım					
8	Bir gruba ait olma duygusunu yaşadım					
9	Kendimi daha önemli hissettim					
10	Fiziksel ve ruhsal sağlığım olumlu etkilendi					
11	Arkadaşlarımla birlikte oldum					
12	Ailemle birlikte oldum					
13	Kendime güvenim arttı					
14	Doğayı her şeyi ile yaşadım					
15	Diğer (Lütfen belirtiniz).....					

12.Rafting dışında doğa sporları olarak aşağıdakilerden hangilerine katılıyorsunuz?

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- Kampçılık   Doğa yürüyüşü   Dağcılık   Kaya tırmanışı
Dağ bisikleti   Yamaç paraşütü   İzcilik   Duvar tırmanışı
Mağaracılık   Binicilik   Paintball   Kuş gözlemciliği
Su kayağı vb. Deniz sporları   Kayak vb. Kar sporları   Doğa fotoğrafçılığı
Avcılık   Diğer(Lütfen belirtiniz).....

Aşağıdaki tabloda yer alan ifadeleri lütfen değerlendiriniz.

13.	Yaşam Doyum Düzeyinizle İlgili Sorular	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın					
2	Hayat şartlarım mükemmel					
3	Hayatımdan memnunum					
4	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim					
5	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim					
6	Diğer (Lütfen belirtiniz).....					

14.Rafting etkinliğine tekrar katılmayı düşünüyor musunuz?

- Evet   Belki   Hayır

15.Raftin etkinliğine katılmayı başkalarına tavsiye eder misiniz?

- Evet   Belki   Hayır

Katılımınız İçin Teşekkür Eder, Güzel Bir Gün Dileriz...

Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU
Balıkesir Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Ramazan DİRLİK
Balıkesir Üniversitesi
SBE.- Turizm İşletmeciliği ABD.